

Drágább a hús

Közlemény az árintézkedésről — Interjú az emelés okairól

A hús fogyasztói árának emeléséről minden fontos adatot tartalmaz a ma napvilágot látott közlemény. Írásunkban arra törekedtünk, hogy az intézkedés hátterét, okait mutassuk be. Erről beszélgettünk Ori Jánossal, az Országos Anyag- és Árhivatal főosztályvezetőjével.

— *Hogyan alakult a hús felvásárlási, ipari-termelői és fogyasztói ára az ötödik ötéves terv időszakában?*

— Az elmúlt másfél — két évtizedben a felvásárlási árakat viszonylag gyakrabban — általában két-három évenként — változtatták a termelési költségek, a bel- és külső piaci igények miatt, a népgazdasági tervekben rögzített termeléspolitikai céloknak megfelelően. A fogyasztói árak hosszú időn át nem módosultak. Az ötödik ötéves terv időszakában már előtérbe került az árpolitikai követelmény, hogy a felvásárlási, az ipari-termelői és a fogyasztói árak egymáshoz való viszonyában a korábbi években felhalmozódott feszültségeket fel kell oldani és fokozatosan meg kell teremteni az árak összhangját. Ennek megfelelően 1976—80. között a fogyasztói árak — ha szintjük alacsonyabb maradt is, mint indokolt lenne — jobban összhangba kerültek a termelői árakkal.

— Erdemes megemlíteni, hogy a vágóállat felvásárlási árak körében 1981-ig az 1975. évihez képest legnagyobb mértékben emelkedett a vágócsirke (52 százalékkal), valamivel alacsonyabban (47 százalékkal) a vágósertés, és legalacsonyabb mértékben (42 százalékkal) a vágómarha felvásárlási ára. A csirke és a sertés hús nagyobb áremelését a jobban dráguló fehérjetakarmány, illetve a nagyobb abraktakarmány-igény és a külső piaci árak indokolták. Öt év alatt mintegy kétszeresére emelkedett a sertés- és a marhahús fogyasztói ára, a csirkehús ára pedig csak 35 százalékkal nőtt. Ez utóbbinak oka az, hogy kívánatos a csirkehús fogyasztás növelése, figyelemmel arra, hogy a csirke előállításában magasabb színvonalat, nagyobb hatékonyságot értünk el, mint a sertéstermelésben. Egy kilogramm sertés élőszület előállításához 3,5—4,5 kilogramm csirke esetében 2,5—3 kilogramm abraktakarmány kell. A sertés és marha tökehúsárakat azonos arányban emeltük 1979. július 23-án, és a jelenlegi árintézkedéssel is.

— *Napjainkban mennyi támogatást — árkiegészítést — ad az állam a hús fogyasztói árakhoz?*

— Az állattenyésztés fejlesztése irányuló gazdaságpolitikai célok megkövetelték, hogy a felvásárlási árakat a termelési költségek növekedése — a termelői érdekeltség megőrzése — miatt

viszonylag folyamatosan, általában két-három évenként emeljék az elmúlt másfél-két évtizedben. Ugyanakkor a hús fogyasztói ára 1960—1976. között csak egyszer emelkedett, 1966-ban. Az ötödik ötéves terv időszakában két alkalommal 1976. és 1979. közepén jelentős húsáremelés volt. Ennek ellenére az 1979. június 29-e előtti felvásárlási, ipari-termelői és fogyasztói árviszonyok mellett évente — a nagykereskedelmi

árakra vetítve — 8,5 milliárd forintot állami támogatással, átlagosan 36 százalék árkiegészítéssel tartottuk fent a hús és húskészítmények fogyasztói árát. A hús és húsfélék jelenlegi átlagosan 10 százalékos fogyasztói ár-emelése az állami ártámogatás összegét mintegy 2,5 milliárd forinttal mérsékeli, de továbbra is mintegy 6,0 milliárd forinttal szükséges támogatni a fogyasztói árakat. Ez átlagosan 23 százalékos árkiegészítésnek felel meg.

— *A jelenlegi fogyasztói ár-emeléssel a főbb termékcsoportok, illetve egyes termékek árkiegészítése az alábbiak szerint változik.*

Termék	Az árkiegészítés százaléka az áremelés előtt		1 kg-ra jutó árkieg. Ft-ban az áremelés után	
	előtt	után	előtt	után
Tökehúsok	41	24	21,80	14,60
ezen belül:				
sertés tökehús	39	22	21,60	13,90
marha tökehús	50	34	22,40	17,40
Húskészítmények átlagosan	32	21	18,70	13,20
Baromfihúsok	36	28	12,90	10,60
Húskonzervek és hűtőipari húskészítmények	35	26	13,90	11,30
Egyéb főbb hústermékek				
Sertéscomb	39	22	27,70	18,20
Sertésoldalas	39	22	18,50	11,70
Marha vastag lapocka	50	34	30,90	24,40
Marha rostélyos és hátszín	50	34	25,50	19,40
Párizsi	32	21	17,30	12,70
Olasz felvágott	32	21	20,40	15,70
Gyulai kolbász	32	21	39,00	28,80
Lecsó kolbász	32	21	11,80	8,90

Mindebből kiderül: még mindig jelentős árkiegészítést kell nyújtania a költségvetésnek a fogyasztói árakhoz.

— *Erdemes akkor feltenni a kérdést: miként hat az árkiegészítés a termelésre és a fogyasztásra?*

— Tény, hogy a hús fogyasztás emelkedésével arányosan emelkedik a fogyasztói árkiegészítés összege, azaz a költségvetés terhe. Figyelmet érdemel, hogy magasabb fogyasztói árkiegészítés a forgalmat az indokoltnál nagyobb mértékben tereli a központi forgalmi csatornákra; az állami felvásárlásra, a husiparra, a kereskedelemre, s túlzottan szűkül a termelők és a fogyasztók közötti közvetlen forgalom. Ez növeli az áru útját és a beruházási igényt, végső soron drágítja a termelést és a fogyasztást.

— *A magasabb ártámogatások különösen a kistermelést gátolják, csökkentik a termelői érdekeltségét, a saját fogyasztásra (az ún. önfogyasztásra), és a közvetlen piaci értékesítésre való termelésben. Ez oda vezet, hogy a kistermelők a nagy- és a kiskereskedelmén keresztül dotáltan visszavásárolják a maguk ter-*

melte, saját fogyasztásra szükséges termékeket is. Ez is a társadalom terheit növeli.

— *Ilyenformán érthetőek a jelenlegi húsáremelés indokai. De emellett szólnak más érvek is. A nem rubel elszámolású húsexport lehetőségei jelenleg kedvezőek, az exportárak emelkedtek. Ezért indokolt a húsexport növelése a VI. ötéves terv legfőbb gazdaságpolitikai célkitűzése — az egyensúly javítása érdekében. Ismeretes, hogy a VI. ötéves terv időszaka az elért élet-színvonal megőrzését tűzhattük ki célul, és továbbra is a viszonylag egyszerű fenntartani a főbb élelmiszerek körében. De az szintén nyilvánvaló, hogy az eddiginél jobb összhangot kell elérni a felvásárlási, az ipari-termelői és a fogyasztói árak között. Ez egyebek között azt igényli, hogy csak nagyon indokolt esetben fogadható el a felvásárlási árak növelése, illetve ha a jövőben szükséges lesz emelni egyes főbb élelmiszerek fogyasztói árát, akkor helyesebb, ha erre két-három évenként kisebb mértékben, s nem öt-tíz évenként egyszer, ám nagy mértékben kerül sor.*

M. I. Gy.

Egy hét a világgazdaságban

Az infláció veszélye

A fejlett tőkés országok kormányai a jelenlegi gazdasági helyzetben észrevehető dilemmában vannak. Közülük egyesek — talán a többség — a nehéz szituációból a kiutat úgy kívánják megtalálni, hogy minden eszközzel igyekezzenek az infláció ütemét csökkenteni. Gondolkodásuk lényege ugyanis az, hogy csupán az áremelkedések mérséklése után alakulhat ki a vállalkozók számára kedvező klíma. Az üzleti körök bizalmának visszaszerzése viszont létkérdés, befektetések nélkül az adott ország menthetetlenül lemarad. Elég most csak az elektronika és a robotok „második ipari forradalmára” gondolni. Ez az irányzat természetesen igyekszik visszaszorítani a bérek növekedési ütemét, az átmenet terheit tehát tudatosan a dolgozókra hárítja. Ezt az utat követi — többek között — ma Anglia.

Más kormányok — legújabb például a párizsi szocialista-kommunista program szolgál — a nehéz gazdasági helyzetben is megkísérlik a foglalkoztatottság növelését a dolgozók munkafeltételeinek javítását. Ezen az úton remélik ugyanis elérni a gazdaság fellendítését, hisz a dolgozók körülményeinek javítása egyben vásárlóerő-növekedést is jelent. A program kétségtelenül felmerülő költségeit pedig a megtermelt nemzeti jövedelem bizonyos mértékű újrafelosztása fedezi. Ezen az úton a megváltozott körülményekhez való alkalmazkodás számláját a vagyonosabb rétegek állják.

Még Svájcban is

Az infláció veszélye iránt természetesen a második megközelítést való kormány sem lehet közömbös. Az igazsághoz persze hozzátartozik, hogy az első stratégiát valló kormányok átütő sikereket az áremelkedés elleni harcban még nem tudtak elérni, sőt, a helyzet 1979-től 1980-ra lényegesen romlott. Míg 1979-ben a Közös Piac 7 tagországában a fogyasztói árak átlagosan 8,6 százalékkal nőttek, addig tavalyra az ütem 12,2 százalékra ugrott. (Három tagállamban egyébként az árak emelkedése meghaladta a 10, Olaszország esetében pedig a 20 százalékot is.) A Nemzetközi Valutaalap legújabb jelentése szerint a fejlett tőkés országokban az idén csak részleges javulás észlelhető e tekintetben. Az IMF számításai szerint ugyanis márciusban az országcsoportban a fogyasztói árak átlagos emelke-

dése — éves szinten kalkulálva — még mindig meghaladta a 10 százalékot. (Tegyük hozzá, a havi árstatisztikák közül ez a legkedvezőbb tavaly szeptember óta.) Az átlag mögött persze, országoként jelentős szóródás figyelhető meg. A fejlett tőkés országok inflációját Svájc találhatjuk, ahol márciusban éves szinten 5,7 százalékkal emelkedtek az árak. A nyugat-európai mezőnyben ez tiszteletreméltóan alacsony, a svájci polgárok persze néhány éve még teljesen stabil, vagy csak alig emelkedő árszínvonalal büszkélkedhettek. Többien viszont változatlanul kétszámjegyű inflációt mondhatnak magukénak. Dániában az IMF adatai szerint az áremelkedés 11,3; Franciaországban 13,1; Svédországban 13; Angliában 12,5 százalék. Tegyük hozzá, hogy az elmúlt hónapokban a nyersanyagárak inkább csökkentek — igaz, jórészt dollárban és fontban —, az olajár pedig stabil maradt.

Ingyen ebéd nincs

Legalábbis az volt, mint emlékszünk, az OPEC hivatalos döntése. Azóta azonban egy igen régen nem tapasztalt fejleményt figyelhettünk meg: a csökkenő olajárát. Utóljára a norvég állami olajvállalat döntött úgy, hogy a termék árát hordónként mintegy 4 dollárral mérsékli. Egyes OPEC-funkcionáriusok már valamifajta strukturális fordulatról beszélnek a piacon, egy ilyen következtetés levonása még minden bizonnyal elhamarkodott.

A francia kormány számára persze a dollárban mérséklődő olajár csak abban az esetben jelent segítséget gazdaságpolitikai céljai megvalósításában, ha az ár-csökkenést nem ellensúlyozza a francia frank dollárral szembeni leértékelődése. Más oldalról persze az „olcsó” frank növeli a francia áruk versenyképességét, így az exportot és végső soron a termelést és a foglalkoztatottságot is. A tervbe vett 210 ezer új munkahely, az 1985-ig bevezetésre tervezett 35 órás munkahét, valamint a nyugdíjkorhatár leszállítása 60 évre, természetesen „fedezetet” követelnek meg. A *Mauroy*-kormány programja megvalósításának záloga csakis a meggyorsult gazdasági növekedés és a termelékenység meredek emelkedése lehet. A gazdaságpolitikának ugyanis van egy általánosítható tétele: „Ingyen ebéd márpedig nincsen.”

Gondá György — Szentgáli Péter

Az Országos Anyag- és Árhivatal közleménye

A húsfélék fogyasztói árának emelése

Június 29-től átlagosan 10 százalékkal emelkedik a húsfélék fogyasztói ára.

Az intézkedést az tette szükségessé, hogy a fogyasztói árak 1979. júliusi rendezése óta — az energia, az ipari anyagok, eszközök, takarmányok drágulása miatt — számottevően emelkedtek a mezőgazdasági termelés, és az ipari feldolgozás költségei. Emiatt a húsfélék jelenleg átlagosan 36 százalékos fogyasztói ártámogatással kerülnek forgalomba. (Mindenn kilogrammjuk vásárlásához átlag 17 forinttal járul hozzá az állami költségvetés.) A húsfélék árának mostani emelkedésével 23 százalékra — az 1979. évi árrendezés utáni szintre — mérséklődik a fogyasztói ártámogatás.

A főbb termékcsoportok közül átlagosan:

— 13 százalékkal emelkedik a sertés és a marha tökehúsok, valamint a belsőségek,

— 8 százalékkal a húskészítmények és az étkezési szalonnafélék,

— 6,9 százalékkal a húskonzervek, 12,6 százalékkal a gyorsfagyasztott húskészítmények és

— 6 százalékkal a baromfihúsok fogyasztói ára.

Nem változik a zsír és a zsírszalonna fogyasztói ára.

A rövidkaraj kilónkénti ára például 80 Ft-ról 90 Ft-ra; a sertésoldalas 52 forintól 58 Ft-ra; a marha fehérpecsenye és felsál 78 Ft-ról 90 Ft-ra, a rostélyos, hátszín ára 56 Ft-ról 62 Ft-ra; a párizsi és a szafaládé ára 56 Ft-ról 60 Ft-ra; az olasz felvágotté 66 Ft-ról 74 forintra; a csemege szalámie rúdban és darabolva 175 Ft-ról 190 Ft-ra; az előhűtött csirkecomb ára 70 Ft-ról 74 Ft-ra; az 520 g-os (konzerv) sertéspörkölt ára 55 Ft-ról 59 Ft-ra; a 200 g-os (konzerv) marhapörkölt ára 26 forintól 28,50 Ft-ra; a 65 g-os sertésmájkrém ára 6,60 Ft-ról 7 Ft-ra, a 200 g-os gyorsfagyasztott belsín-olá ára 12,80 Ft-ról 14,20 Ft-ra emelkedik.

Nem emelkedik a darabolt csirkemell ára.

A kereskedelmi vendéglátás ételárai a felhasználás hús árának emelkedéséhez igazodnak.

A munkahelyi étkezésben a munkáltatói hozzájárulás növelésével ellensúlyozzák a húsárak emelkedését. A költségvetési gyermek-, oktatási, szociális, és egészségügyi intézményekben az étellemezési költségek növelésével egyenlítik ki a húsáremelés hatását, ennek terheit az állam vállalja. 1981. július 1-től a vállalati és a tanácsi gyermekintézmények étkezési normái is emelkednek. A gyermek- és oktatási intézményekben, szociális otthonokban a lakosság által fizetett térítési díjak változatlanok maradnak.

A kedvezményes üdültetés térítési díjai idén nem emelkednek. A vállalatok és a költségvetési szervek üdülőiben ebben az évben saját erőből kell fedezni a hús árának emelésével járó többletkiadásokat.

A KOPINT jelenti

Zuhant a kávé ára

Míg az ezüst árcsökkenése megállt és a múlt héten tulajdonképpen stagnált, az arany ára Zürichben és Londonban is tovább süllyedt, mindkét tőzsdén 2,7 százalékkal. A színesfémek közül emelkedett a réz (1 százalék) az ólom (3 százalék) és a nikkel (1 százalék) ára, ugyanakkor jelentősen csökkent az alumínium (5,5 százalék) és a kobalt (3 százalék) jegyzése. Az antimóné három hete egyenletesen, azaz 1 százalékkal süllyed. A fémhulladékok közül a réz- és az ólomhulladék továbbra is drágul. Két hete stagnál a bizmut kereslete. Jelentősen megemelkedett az indiai sellak ára a kalkuttai tőzsdén mintegy 19 százalékkal. Az ausztrál gyapjúárak nem változtak, de az ausztrál nyersbőr 2 százalékkal magasabban jegyzett a múlt hetinél. További 8 százalékkal esett a londoni és a New York-i kávé-

tőzsdén egyes kávéfajták ára — a kakaóárak viszont jelentősen (11 százalékkal New Yorkban, 4,6 Londonban) megugrottak. Általában csökkentek a gabonajegyzések is. Így a búza, a zab, az árpa és a szójadara jelentősebben (5—6 százalékkal) a többi termékénél kisebb mértékben, de szinten csökkent.

DEVIZÁK 1981. június 25.	
1 USA-DOLLAR az egyes országok pénznemében	
Bécs	38,88 — 38,90
Brüsszel	5,7000 — 5,7073
Párizs	2,3835 — 2,3850
Frankfurt	
A milánói jegyzés nem érkezett be.	
Amszterdam	2,6590 — 2,6610
Tokió	224,302 — 224,30
1 ANGOL FONT értéke USA-dollárban	
London	1,9540 — 1,9550
NEMZETKÖZI ARANY dollár/finom uncia	
Zürich	416,00 — 419,00
London	416,30

Ponyvára szánt értékes sorozat

Gondolkodó magyarok

Nem voltunk ugyan a filozófusok nemzete, de mindig akadnak *gondolkodó magyarok*. Gondolataikat írásban is rögzítették, s ha azok önmagukban vagy szerzőjük alkotói-politikusi rangja folytán érdemeseknek bizonyultak a megőrzésre, egykorúan vagy később, egyszerűen vagy jó néhányszor nyomtatásban is napvilágot láttak. Mégsem gondolkodtattak el sokakat, hiszen e munkák nem váltak könnyen hozzáférhetővé. A régi könyvek és röpiratok alig megszerzeshetők, az újabb kiadásokat pedig többnyire az életmű- és kritikaj sorozatok vaskos kötetei nyelik el, s így az átlagos olvasó számára felfedezhetetlenül az összes művek kagylóburkába rejtik a gondolkodás gyöngyszemtermékeit. A művelt ember (elvileg) ismeri ugyan a kérdéses rövidebb alkotásokat, ám többnyire ő is csak cím szerint vagy régi olvasmányélmények alapján — a művelődő, művelődni vágyó olvasó azonban csak arra a kínálatra tud támaszkodni, amelyet a könyvkiadás a magyar művelődés régi törzanyagából legalábbis fogyasztható, de lehetőleg kívánatos formában elébe kínál.

Érdekes tény, hogy régebbi értékező prózánk rövidebb remekeinek „ponyvára vitele” eddig csak a múlt században hozott létre fizetileg is sikeres sorozatokat. Századunk első felében a breviáriumoknak, szövegválogatásoknak, szemelvényeknek lett nagyobb divatja, második felében pedig — jóllehet, az idő haladt — egyre több ilyen munkáról derült ki, hogy jelen körülmények között kiadása nem időszerű, ami alatt tartalmilag többnyire éppen az ellenkezőjét, kínosan aktuális (és ezért kiadatlan) voltát kellett érteni.

Mert aki egy ilyen sorozatba belelog, elege és becsületesen el kell döntenie, hogy a gondolkodó magyarokon nem lehet csak a *gügesimnt* („jóérzű”) gondolkodókat érteni, hanem a gondolatokat, tehát szellemi értékeket termelőket a maguk összességében. Egymással — kimondva vagy kimondatlanul — vitázó, perben álló munkák sorjájának így majd elől, s a jegyzetek és előszó munkák leteszantva, a felnőttként kezelt olvasóknak — akiket a könyvkiadó nem nevel és gyámolt, hanem eligazodni vágyó embereknek tekint — maguknak kell a gondolatokkal megbirkózniuk, s ha kell: választaniuk.

Hogy valójában az olvasók váltak-e felnőtté vagy a róluk alkotott ítélet vált csupán kedvezőbbé, nem lehet feladatunk eldönteni, de tény: „*Gondolkodó magyarok* címmel új sorozatot indít a Magvető Könyvkiadó”, azzal a céllal, hogy „*olvasó emberek kezébe adja »szellemi raktárkészletüket«*”.

A vállalkozás nem a hivatásos gondolkodókat, a filozófusokat vagy a logika, esztétika művelőit adja ki. Ha ezt tenné, hamar kiderülne, hogy az örökérvényűségnek készülő régi hitvitázó vagy későbbi filozófiai dolgozatok mennyire aktualitásukat veszítették. A sorozat írók, tudósok, művészek, politikusok, publicisták rövidebb írásait, beszédeit, vallomásait, esszéit, vitairatait, létértelmező tanulmányait bocsátja közre. Újraolvasásuk, újrafelfedezésük azzal a meglepetéssel jár majd,

hogy a korhoz kötötten keletkezett fejtegetések mennyire élevesenek ma is. Hol van már az Osztrák—Magyar Monarchia, de Kossuth és Deák most újonnan megjelent szövegei, vitájuk a kiegyezés értékeléséről a valóság-hoz való viszony két olyan eltérő és tiszta típusát képviselik, hogy élmény érvelésükben elmélyednünk.

Nézzük közelebbről a *Gondolkodó magyarok sorozatát!* Találó a cím, hiánypótló és ígéretes a vállalkozás. A könyvhét alkalmából a *Magvető Kiadó*, közelebbről *Szigethy Gábor* sorozatszerkesztő (és az eddigi füzetek sajtó alá rendezője) ki is tette a *könyvheti sátrak ponyváira* az első brosúrákat. A mintegy öt-éves, *füzetszerű kiadványok izléses, a régi népies kiadványokra emlékeztető címlapja* rögtön felkelti a figyelmet. Vessünk egy pillantást a hátsó borítóra: a füzetek egységesen tizenkét forintba kerülnek. Ha marad az ára, egyenesen olcsó kiadványnak fog számítani. Lapozunk bele a kiadványokba: a régi Egyetemi Nyomda rangos kötetéhez hasonló *garamond* betűtípussal, jól olvasható, szép kiállítást biztosít a szegedi nyomda. Az előszó azonban más, talán kurzív betűtípusra lett volna csak érdemes, mert így a forrásközlés és a megelőző reflexió nem különül el a lapozgató számára, illetve a két szöveg minőségi különbségének érzékeltetésére az azonos betűtípus nem alkalmas. A kiadvány végén ott találjuk a magyarázó jegyzeteket, a szövegbeni felbukkanás rendjében, a rövid terjedelem folytán, indokoltan, lapszámutalás nélkül.

Hat füzetet jelentkezett a kiadó, s mivel ezek a közrebocsátás napján elfogytak, indokolt, ha legalább magukat a *gondolkodó magyarokat* felsoroljuk, akik az érdeklődést elsősorban hivatottak felkelteni: *Apáczai, Kölcsey, Széchenyi, Deák és Kossuth, Vajda János, Babits, Vegyék* hozzá még a karácsonyig tervezetteket: *Zrínyit, Kármán Józsefet, Eötvöst, Bartókot, Kassákot, Németh Lászlót*. A sorozat igényességét még inkább segítene érzékeltetni, ha a köztölt vagy közlendő munkák címeit is felsorolhatnánk. A vállalkozás jellege és terjedelmi határai szelektációt igényelnek ugyan, de igényes válogatást tesznek lehetővé. Az itt felsorolt tucatnyi szerző munkái közül talán Vajda János műve, az *Egy honvéd naplójából* az egyetlen, amely inkább eseményeket elbeszélő emlékirat, s nem gondolatokat termő reflexió, de tegyük hozzá: ha havonta jelenik meg egy füzet — ahogyan sejt-hetjük —, akkor évente egyszer előfordulhat, hogy a gondolat és érdekesség mérlege az utóbbi felé billen.

Tucatnyi munka viszont még nem teszi lehetővé, hogy a szerkesztői munkát mérlegre tegyék. A régibb korokból szónokok és politikusok, utazók és hadvezérek; az újabb időkben történészek, írók, társadalomtudósok, polgári radikális, parasztpárti, szocialista, sőt kommunista teoretikusok, művészek tucatjai érdemesülhetnek a kiadásra. Az első füzetek még nem merítették két évszázad magyar folyóiratainak kincseshányából, pedig hány kitűnő dolgozat van — például a háromnegyed évszázadot meg-

élt *Budapesti Szemlében*, — amely még kötetben sem kapott helyet! A szerkesztő az újrafelfedezést bátran vállalhatja; a fejedetet nyújtó ismert nevek mellett a sorozat kevésbé ismert alkotók értékes írásait is közvetítheti.

Az eddig megjelent köteteket a sorozatszerkesztő Szigethy Gábor látta előszóval és rendezte sajtó alá. Nemcsak a jövődőt illető kételyünket fejezzük ki, amikor egyetlen filológus felkészültségét meghaladó feladatnak tekintjük, ennyire különböző korokból származó és eltérő tematikájú művek bemutatását és jegyzetelését. Szigethy ugyanis nem annyira tényközlő, mint inkább lírizáló-élményvisszaadó jellegű bevezetőket alkotott. Részünkről a *szakszerű bevezetőnek jobban örülnénk*.

Problematikus viszont, hogy a gyakorta metaforikus nyelvű bevezető mondatok nem mindig egyike lesz egyértelműen megfejtendő jelentésű: „Világosnál letejtük a fegyvert. Igaz ügyért, hazánkért, függetlenségünkért harcoltunk, s nem volt erünk, bátorságunk meghalni igazunkért.” Ki az a „mi”? Talán Görgey-monológot hallunk, aki beismeri az öngyilkosságtól visszarettenést, miután megtudta tábornoktársai sorsát? Bizonyára nem. De akkor a csaták hősi halottjai, az aradi vértanúk miért maradhattak egy, sejtethetően a „magyarokról” szóló mondatban figyelmen kívül? — Az élményfelidézési kísérlet sem mindig sikeres: „Bizonyára fantasztikus volt Vajda úr, parancsol még egy kávét?” — hajol meg a pincér, anno 1868. Csakhogy az angolul nem tudóknak ma is sértő-irokus a „bizonyára” szó; a „fantasztikus” kifejezés sem tartozhatott egy akkori pincér szókincséhez, s ha Vajdát nem szerkesztő őrnek, legrosszabb esetben tekintetes őrnek címezte, hanem egy műhelybeli szuster vagy pék megszólításaként levajdaurazta, bizonyára nem sokáig szolgált volna a Kámmónban.

A jegyzetek helyenként hiányosak. Érdekelne az olvasót, kire gondol Széchenyi, amikor azt írja: „koszorús lantosunk magyar költője, ki szavakba foglalja minden hű magyarnak őszinte érzelmeit”. 1837-ben nem a „Pest városi” színház nyílt meg „*Magyar Színház*” néven, hanem *Pesti Színház*, megyei színházként, 1840-től pedig Nemzeti Színház névvel és jelleggel. (A szakmai kritika találhat további rostálnivalót.)

A sorozat vitathatatlan fő értéke: *újraaközölt szövegek*. Rövidek, olvasmányosak, gondolatgazdagok. Kellő példányszám esetén pedig éppúgy hozzájárulhatnak a nemzeti múltunk iránti meglévő és ismeretesen növekvő érdeklődés kielégítéséhez, mint az eddig csak igénytelen füzeteket olvasók valós értékek iránti figyelmének felkeltéséhez. Szerkesztői és kiadói rugalmasság, reméljük, továbbra is egymásra talál: újnyomások, évfordulók betervezése, televíziós tervek és műsorok figyelembevétele, gyorsaság, propaganda lesz a továbbiakban szükséges hozzá. A megjelent kiadványok — néhány nap után is megállapítható — sikert hoztak. A tervezettek, a sorozat egésze is ezt ígéri.

Gergely András

Díjkiosztás Veszprémben

Szombaton ünnepélyes díjkiosztással befejeződött Veszprémben a Dimitrov Művelődési Központban a XI. veszprémi tv-találkozó. Az egyhetes versenyprogramban 18 alkotás szerepelt, amelyet 11 tagú zsűri értékelt, Cseres Tibor Kossuth-díjas író elnöklétével. A város tíz üzemében, intézményében működő társadalmi zsűri pedig a közönségdíj odaítéléséről döntött.

Dramai kategóriában a fődíjat — Borsos Miklós *Balaton szél* című szobrának kicsinyített mását — a IV. Henrik című tv-film kapta, amelynek rendezője *Esztergályos Károly*. Ugyancsak fődíjat kapott *Az oroszországi című tv-játék*, amelyet *Marguerite Duras* kisregényéből televízióra alkalmazott és rendezett *Kern András*. Zenés kategóriában fődíjat a *Millőcker* zenés játékából tv-re adaptált *Koldusdiák* című alkotás érdemelte ki, amelyet *Seregi László* rendezett. Veszprém város díját a *Védte-*

len utazók című tv-játék nyerte, amelyet *Felvidéki Judit* rendezett.

Különdíjat kapott *Töröcsik Mari* *Az oroszországi*, *Moór Mariann* *A Jegor Bulicsov és Kállai Ferenc* a *Jegor Bulicsov*, *A vendégség*, *Az oroszországi című darabokban* nyújtott alakításáért, valamint *Oze Lajos*, a *Ki lesz a bálánya*, valamint a *Jegor Bulicsovban* játszott szerepeiért. Ugyancsak különdíjat kapott *Halász Mihály* a XI. veszprémi tv-találkozón bemutatott három különböző produkció operatőri munkájáért, *Dömölki János*, a *Ki lesz a bálánya* rendezéséért, *Jánoskúti Márta*, a *Váljunk el* című komédia díszleteiért, és *Romhányi József*, a *Pártisi élet* című zenes játék televízióra alkalmazásáért és dalszövegeiért.

A közönség díját a drámai kategóriában az *Indul a bakterház*, a zenés játék-operett kategóriájában pedig a *Maya* című alkotás érdemelte ki.

Tétény—Promontor napok

„Ház” nélkül — rózsákkal

Jó száz esztendője, ilyen korai nyári nagy melegben, a Törley pezsgőgyár, a promontori serfőzőmesterek, a Keglevich-féle könyvgyár vagy a jó hírű, s akkoriban még nem kevésbé tűz-, robbanás- és mérgezésveszélyes gyufagyár színhelyét, egymástól örököltek ruhájú munkásai ödöngtek errefelé, talán eljövendő jobb időkért álmodozva.

Most az erkélyen andalító térszene, a kertben illatozó rózsák, s ami régről maradt — a nagy meleg.

Sokszor van úgy, hogy három szegény összefog s lesz belőlük egyetlen gazdag. *Budafok, Budapestény és Nagytétény* nem járt hasonló szerencséjével, ugyanis amikor harminc esztendője összevonták a három helységet, nem annyira a közös boldogulás vezette az itélkező — a főváros — kezét, sokkal inkább Budapest ily módon történő mintegy háromszázötven négyzetkilométeres megnagyobbítása.

Ahogy másutt akkoriban, még itt a XXII. kerületben is ugyancsak „szegény volt az eklézsia”, s a semmiből csinálni valamit nagyon nehéz, ha önmagában az egyesülés tényleg lelkesítő is. Kévtelenség volt igényük, s főként idejük művelődésre, könyvre, vagy térszénével hangosított virágkiállításra. Sokszor karéj kenyéren élve hajlékot, s a híd alá ismét lábat kellett építeni. *Mégis a „friss” kerület két vendéglő művelődési házá alakított át.* Azóta persze ezek a művelődési intézmények elavultak, lebontásra ítélték őket az idő, s helyükre új még nem készült.

Nálunk sem dörömböltek az emberek az ajtón, hogy márpedig ők művelődni akarnak. Eleinte egyetlen célunk volt. Az érdeklődő kisebbség igényeit kielégíteni... Lehetett volna akkoriban nekünk teli zsák pénzünk is. Nem az volt a lényeg, hanem az ember. Ők néhányan például, akik már 1930-ban munkáskörusban énekeltek, akik könyvhasztonal vászonra festettek, akik színlelőadásokat szerveztek.

Német Jánosné, a kerületi pártbizottság ideológiai titkára harminc esztendeje velük kezdte. Munkájuk kétségtelen fejlődött azóta, pedig a művelődési háznak, az ifjúsági háznak csak egy-egy lakótelepi panellakás jutott.

— *Egyelőre. De készül az új ifjúsági ház, lesz mellette tanuszoda, zeneiskola, könyvtár...*

A kerületben ötvétezer ember lakik, az üzemek és gyárak száma kis híján harminc. Sokan még tizenöt éve is úgy vélekedtek: nincs épület, nincs hol összejönni, „így nem lehet kulturmunkát végezni”. Nemcsak a helyhiány, a szemlélet is gondot okozott.

— Ilyen körülmények között, nyolc esztendeje mégis elhatároztuk, megrendezzük az első *Tétény—Promontor kulturális napokat*. Akkor már kedvéltté vált a minden év tavaszán a Gyümölcs-

és Disznóvénytermesztési Kutatóintézet udvarán megrendezett rózsakiállítás. Gondoltuk, a kiállítás megnyitójára lesz a mi rendezvényeink nyitánya is. Sokan kétkedtek abban, hogy sikerülni fog, mások attól félték, belebukunk... En letettem a hűségességűt és elkezdtek. A kiállítás az intézet erkélyéről térzene szült, hívtunk művészeket, rendeztünk kiállításokat, még orgonahangversenyt is a katolikus templomban... Pedig a plébános azt mondta: nagy ez a templom, ide annyi ember úgy sem jön el, hogy tele legyen. A fiatalok a lépcsőre szorultak, annyian voltak.

Azóta összesen hétszer rendezték meg a Tétény—Promontor napokat. Az idei műsorfüzetének utolsó két oldalán egyéb sines, csak felsorolás. Központi intézmény híján műsor volt a gyula- gyárban, koncert a kastélymúzeumban, kiállítás a munkásszállón, vetélkedő a kisegítő iskolában, író—olvasó találkozó az élestsógyárban, székely-bütorkiállítás a Chinoin gyáregységében. Összesen huszonegy helyen rendezték meg műsorokat. Az egyik üzem brigádjának naplójában rövidke bejegyzés: „*A nálunk megrendezett képzőművészeti kiállítás anyagának éjszakai felügyeletét az alábbi dolgozók látták el.*”

— Szóval a kicsiny magból ilyen sok ágú fa növekedett. Idős és fiatal, pedagógusok, hivatásos és amatőr művészek, gyári vezetők, munkások és sorolhatnánk tovább a közművelődés önzetlen munkásait, akik nélkül ma nem tartnánk itt.

Hiszen ebben a kerületben is sok a gyár, kevés a kulturális intézmény, naponta „új” családok kapnak errefelé lakást, s naponta több ezer a vidékről bejárók száma is. Nem ez a terep, nem ezek az adottságok a legalkalmasabbak kulturális napok rendezésére, de úgy látszik itt mégsem lehetetlen.

S kötelez a múlt is. Mert az a színhagyott ruhás, léckerítések rácsárnyékában ödöngő, s jobb időkért álmodozó munkás alig néhány esztendővel ezeréves fennállásunk habostorta ünnepe után már a *Budafoki Munkásdalkör* tagja volt, vagy látogatta a népszerű budafoki „szabad lyceum” intézményt, melynek keretében a társadalomról, Darwin tanairól és a jobb jövőről hallgatott előadásokat. Később szakszervezeti énekkar és színjátszó csoport is működött. Gyakorivá váltak a munkástalálkozók kint a Kamaraerdőben, melyekről legtöbbször, igaz hivatlanul, de a rendőrség sem maradt távol. Persze ma sincsen rózsza sőt rózsakiállítás sem tövis nélkül. A kutatóintézet kertje a rendezvény-sorozat fontos bázisa, felújításra szorul. A munkát mielőbb el kell kezdeni különben veszélybe kerülhet a rózsák s a „napok” jövője is.

Franka Tibor

Mohácsi Regös Ferenc metszete

Egy hét a világgazdaságban

Olcsóbb az olaj — erősödik a dollár

Az elmúlt hét valóban bővelkedett az érdekes világgazdasági eseményekben, bár voltaképpen semmi váratlan, vagy előre nem látható nem történt. A fejlett tőkés országok részéről ha egyáltalán felmerülnek új gazdaságpolitikai elképzelések, akkor ezek főként valószínűleg a három hét múlva Ottawában sorra kerülő csúcstalálkozó lesz. Így a legnagyobb súlyú hatalmak legmagasabb szintű konferenciájára marad az amerikai—nyugat-európai kamatháború eldöntése is.

A gyorsítás tervai

A héten Luxemburgban tartott közös piaci előkészítő „minicúcs” az öreg kontinens oldaláról aligha hozott a vitába új elemeket. A résztvevők egységesen sérelmezték az amerikai kormány kamatláb-politikáját, realisan azonban a washingtoni gazdaságpolitikai doktrína alapvető sérelme nélkül a Federal Reserve nem adhatja fel azt. Ugyancsak a kanadai fővárosban kerülnek valószínűleg napirendre a nemzetközi kereskedelem megoldatlan kérdései. Voltaképpen arról van szó, megújítják-e a legfejlettebb tőkés hatalmak a szabadkereskedelem melletti elkötelezettségüket, vagy sem, és az elvi nyilatkozatok menténben készek a gyakorlati politika nyelvére is lefordítani. Milyen álláspontot foglaljanak el például a kétségtelenül versenyképesebb, de egyben munkahelyeket veszélyeztető japán exporttal kapcsolatban? Ottawában nem lesz könnyű egyértelmű választ megfogalmazni.

A közös piaci csúcserkezleten egyébként Mitterrand fellépésével színesebbé vált a paletta. Míg korábban az állam- és kormányfők szinte teljesen azonos nyelvezettel sorra az inflációt jelölték meg az elsőszámú ellenségként, addig most a francia államfő a gazdasági növekedés gyorsítására tett kollégáinak javaslatot. Természetesen nem minden iparág azonos mértékű megelégedést lebegett a szeme előtt, véleménye szerint impulzust elsősorban az adatlágyulás, az energiakutatás és a tudomány érdemel. Luxemburgban a kollégák udvariasan bár, de elzárkóztak a francia elképzelések támogatása elől. Mindez természetesen nem akadályozta meg Mitterrand-t abban, hogy hazájában receptjeit alkalmazni kezdje. Az elmúlt héten Párizsban csök-

kentették a bankok kötelező tartalékárát, és a rövidlejáratú bankközi kamatlábat a célból, hogy a beruházási kedv élénküljön.

A stagnálás minden bizonnyal az egyik oka annak, hogy az olaj iránti kereslet változatlanul alacsony, és az OPEC napi átlagos termelése manapság 25%-kal marad el az egy évvel ezelőtti szintől. A piaci helyzet kétségtelen jele, hogy az egyébként „mereknek” tartott Líbia is kénytelen volt a hordónkénti olajárát 1,1 dollárral csökkenteni. Az olaj iránti kereslet mérséklődésének egyébként természetesen szezonális okai is vannak, szeptembertől kezdve a kereslet ismét élénkülhet. Különösen áll mindez abban az esetben, ha a fejlett tőkés országok gazdasági növekedése ugyancsak némiképp meggyorsul. Ezért is fogalmaz óvatosan a párizsi székhelyű Nemzetközi Energiaügynökség: *önleégültségre nincs ok, a strukturális változások végrehajtásának érdekében még sok a tennivaló.*

Nehezül az export

Néhányan persze eddig is eredményesen takarékoskodtak. Az Egyesült Államok olajimportja 1981 májusában naponta mindössze 5,2 millió hordót tett ki, 1975 júniusa óta nem regisztráltak ilyen alacsony értéket. A kereskedelmi mérleg havi deficitje ugyan meghaladta a 3 milliárd dollárt, ez azonban éppen az USA-ban normális körülmények között nem okoz problémát. Az áruknál mért passzívumot ugyanis a külföldön működő amerikai érdekeltségek profitjának repatriálásai ellensúlyozni tudják, a fizetési mérlegben így nincs egyensúlyhiány. Mindazonáltal az amerikai üzleti körököt nyilvánvalóan izgatja, hogy a felértékelődő dollár mellett egyre nehezebb exportálni. A héten Frankfurtban ismét 1 dollárért 2,4 nyugatnémet márkát adtak, és egyelőre nem látható olyan tényező, mely a dollár gyengülését hamarosan kiválthatná.

Egyelőre tehát úgy tűnik, hogy az ottawai konferencián egy megerősödött USA áll majd szemben egy gyengülő Nyugat-Európával. Ottawában a közös piaci országok lesznek kénytelenek kérni megfelelőbb kamatszintet, koordináltabb politikát Japánnal szemben. G. Gy.—Sz. P.

A KOPINT jelenti

Mélypontra a kávé ára

Míg hétről hétre kismértékű, de szeszélyes ingadozásokat tapasztalhattunk a tőzsdejegyzéseket illetően, addig a havi átlagárak összehasonlításánál láthatjuk, hogy mennyire kumulálódnak, és néhol még ellentétes tendenciát is mutatnak az árak, éppen az előbb említettek miatt. Az aranyár és az ezüstár ebben a viszonylatban is csökkentek az árak (4, illetve 3%-kal). A színesfémekre viszont általában az emelkedő tendencia volt jellemző a múlt hónapban, az általános keresletpanasz ellenére. Jelentősen emelkedett az ón, ólom, horgany és a vashulladék kivételével a fémhulladékok ára. Ólomhulladék esetében a mérték majdnem elérte a 90%-ot. 2—3%-kal magasabb a többi fém, így a réz, a rozsdamentes acél, a nikkel jegyzése is a májusi átlaghoz képest. Csökkentés csak az alumínium (4,7), bizmut (4,5), a kobalt (73), és a vashulladék áránál volt tapasztalható (6%). A gumiarak 4—6%-kal emelkedtek, a textilek közül a gyapjúé 2—6%-kal. Az amerikai tehén- és ökörbőr 8—10%-kal lett olcsóbb. A ga-

bonaárak havi alakulására éppen az ellenkező — csökkenő — tendencia volt jellemző. Kiemelkedő jelentőségű volt a rozs 10%-os, a szójabab (5%), és a szójadara 6%-os árcsökkenése. A többi gabona- és takarmánynövény jegyzése 2—4%-kal lett alacsonyabb. A cukorárak a múlt heti mélyponthoz képest New Yorkban 8, Londonban 15%-kal lett magasabb. A kávé- és kakaóárak viszont júniusban érték el mélypontjukat 20, illetve 10%-os csökkenésükkel. Általános tendencia volt a hűsok drágulása is. A sertéshúsnál ez 2%-ot, a vágómarhánál (olasz) 4%-ot tett ki.

DEVIZÁK 1981. július 2.

1 USA-DOLLAR értéke az egyes országok pénznemében	
Bécs	16,980 — 17,030
Brüsszel	39,55 — 39,60
Párizs	5,7270 — 5,7380
Frankfurt	8,4070 — 2,4085
Milánó	1202,00 — 1202,30
Tokió	227,30

1 ANGOL FONT értéke USA-dollárban

London	1,8835 — 1,8840
NEMZETKÖZI ARANY	
Zürich	413,00 — 414,00
London	414,50

A kombájn — ha rossz

Pecét már van, alkatrész még nincs — A betakarításnak mennie kellett

— Andris! Vátsd le az apádat! — kiabál túl a tsz-elnök hat kombájnt.

A tizenhat év körüli legényke szaladni kezd, mutogat az apjának, aki leugrik a gépről. A gyerek azonnal a helyében terem. A kombájn halad tovább, kezelője pedig, komótosan lépked a töltésen fölfelé.

— Bencsik András — mutatja be az elnök —, húsz éve kombájnos.

— Hogyan kezdődött az idén? — kérdezem.

Ugyan! Nekünk nem árendemény kell, hanem olyan gép, amelyik valóban annyit ér, amennyiért megvesszük. Egymilliót!

— Jó termésre számítanak?

— Tavaly jobb volt. Az idén ritkábbak a vetéseink. Elkövetünk egy agrotechnikai hibát. Körülbelül tíz százalékkal kevesebb magot vetettünk annál, mint amennyit kellett volna.

Nem kérdezem meg, hogy miért nem a gabonaterületeket csökkentették inkább tíz százalékkal, hiszen tudom: amikor gabonapro-

dapesti Szerzámgépgyár megkezdte a gyártásukat.

Elgondolkodom rajta: kicsit korán fogtak hozzá, mert a jövő esztendő aratására még várni kell. Az idén — gyanítom — e szalmarázók már csak raktári tárgyak lehetnek. Az őszi — minden gépet megterhelő — kukoricabetakarítás idején a tönkrement kukoricafelhordókra búzafelhordókra cserélték ki. A betakarításnak mennie kellett! Vajon hol és kik nem gondoskodtak az őszi tönkrement alkatrészek pótlásáról?

— A bajai rendszer az egyetlen — folytatja Lajdi István —, amelyik a szocialista országokban gyártott gépeket helyezte előnybe. Hét éve folynak az NDK-beli partnereinkkel a tárgyalások arról, hogy Baján egy márkaszervizt hozunk létre. Nos, a mai napon sikerült. Pecét már van, alkatrész még nincs... Előveit már csak a kukoricabetakarításkor élvezhetjük. Az idei aratáshoz — ne kérdezze mennyiért — magunk gyártunk kardántengelyeket, nyugati importból beszerezett ikerszivattyúkat alakítunk át az NDK-ból érkezett gépekhez. Pedig olcsóbban, mindig olcsóbban kellene gabonát termesztenünk.

Csak a felszín

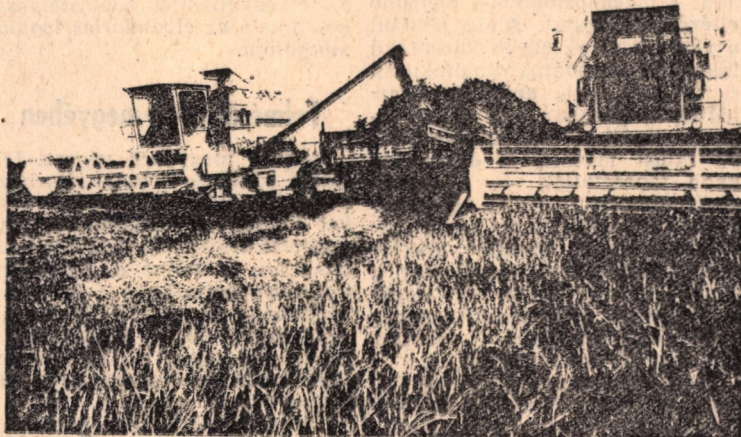
Az országban működő mintegy 2100 darab E-516-os kombájnból 350 a BKR keretén belül dolgozik, a többi olyan gazdaságokban, mint például a szarvasi termelőszövetkezet, ahol mellettük NSZK-beli Claas-gépek is vágják a búzát. Ennek ellenére a MAGEV-hez beérkezett 30 szalmarázó berendezésből csak kettő jutott a speciálisan NDK-beli gépekkel felszerelt BKR-hez.

A rendszer vezetőinek véleménye szerint ez nagymértékben megnehezíti, hogy bebizonyítsák: a hazai, illetve a szocialista országokban gyártott, tőkés valutát nem igénylő gépek használatával is jó eredményeket érhetnek el a gazdaságok. Am mért az alkatrészelosztáskor semminemű előnyt nem élveznek, úgy tűnik, elméletükkel vesztesre állnak. Van olyan termelőszövetkezet elnök, aki konkrétan fogalmazott: amennyiben meghatározott időn belül nem kapja meg az E-516-os kombájnhoz a hiányzó alkatrészt, akkor másik termelési rendszerrel köt szerződést.

Megismételtem az említett ünnepi szónok szavait: „Az ország ma már nem veszi észre, hogy aratunk...” Az ország nem, ám azok, akik a gépalkatrész beszerzéséért felelősek, akik naponta kapják a telefonüzenetek tömegét, azok bizony észreveszik.

A gépek szépen, rendre haladnak. Az országútról jó nézni: dolgozik a kombájn, ám az esztétikus látvány csak a felszín. A gondok mélyebben gyökeredeznek. A motorban, s az egyéb részegységek alkatrészeiben. Ott, ahol megkaphat egy csapágy, ahol időnként megroppan a tengely.

Vödrös Attila

— A kezdet minden évben még csak hagyján. Ilyenkor kivárjuk a megfelelő időt, még jók a gépek. Később jönnek a bajok! Elromlik ez, hiányzik az.

A gépek szépen, rendre haladnak. Szaporodik a levágott termés. Dűlőutakon haladunk az irda felé. A szarvasi Táncsics Mihály Tsz elnöke, Szekeres István közben elmondja, hogy a hat arató-cséplő gép szinte teljesen új. A három Claas-dominátort 1980-ban, a másik három E-516-os kombájnt pedig az idén vették.

Idegtépő bravúrok

Egy ünnepi tsz-közgyűlés jut az eszembe. A teremben traktorosok, kombájnosok, agronómusok ültek. Az elegáns simaszavú szónok arról beszélt, hogy már nem veszi észre az ország, amikor megkezdődik az aratás a gazdaságokban. Vajon mire gondoltak a hallgatói? Erős a gyanúm, hogy az előadó a kijelentésével nem lopta be magát hallgatóinak a szívébe.

Mert való igaz: a nagy teljesítményű gépek „pontosan és szaporán dolgoznak...” De! A nagy teljesítményű gép gyakorta idegtépő bravúrok révén válik azzá, ami tulajdonképpen rendeltetés; sokszor légtornászgyűgyességet kívánó mutatóvonalak kellenek egy-egy gép újbóli munkába állításához. Szekeres Istvánnak is van története:

— Az E-516-os, NDK-gyártmányú gépeket a veszprémi Agrokör Vállalattól vettük. Ne kívánja, hogy fölsovelem, mi minden hiányzott róluk. A lényeg hater ezer forinttal olcsóbban kaptuk. Hater ezerrel! — csap az asztalra. — Mit gondol, jól jártunk?

Nyugati olajtársaságok intézkedései az olajár csökkentésére

A nyugati olajtársaságok eltökélt szándéka, hogy a világpiac mutatózó túlkínálatot felhasználva, árcsökkentésre kényszerítsék az afrikai olajtermelő országokat, Líbiát, Algériát és Nigériát — ezt a követelményt vonja le a legutóbbi olajpiaci fejleményekből az AFP hírügynökség. Erről tanúskodik többek között a British Petroleum és leányvállalata, a Deutsche PB döntése, miszerint felfüggesztik napi 55 ezer hordó libiai kőolaj vásárlását; annak ellenére, hogy Líbia már felajánlotta az olaj árának több mint 1 dolláros csökkentését. A három afrikai ország az OPEC „hájái” közé tartozik, olajukért a lehető legmagasabb árat szabják. Legutóbb algériai találkozójukon kötelezték magukat, hogy mindent megtesznek a

ramot tüztünk magunk elé, akkor kevés helyen vették volna „jó néven”, ha a Táncsics Tsz-ben 835 hektár helyett csak 750 hektáron kívánnak búzát termeszteni. Pedig ezáltal csökkenthetők volna a költségeiket, növelhetők volna az eredményt, a nyereséget. A 750 hektár átlagában több termett volna, s a költségek is kedvezőbben alakulnának.

Am térjünk vissza az alkatrészhiány okozta bonyodalmakhoz.

A Bajai Kukoricatermelési Rendszer 132 taggazdaságban, 106 ezer hektáron arat búzát az idén. Lajdi István, a szerviz osztályvezetője nehezen szólal meg. Később kiderül, hogy miért. Sok helyütt és sokszor elmondta már a gondjait, sok-sok levelet megfogalmazott — de a szavak nem szűlték alkatrészeket.

— Nyolcvanegy garanciális, vagyis új kombájnközből — E-516 típusúak — jelenleg 12 nem arat: rossz. Nincs hozzájuk szalmarázó, generátor, ikerszivattyú, ferdelfelhordó lánc... Tegnap itt járt az NDK kereskedelmi képviselőjének vezetője, de alkatrészt persze ő sem hozhatott.

Gyártják és gyártatják

— A kombájnok viszont mit érnek, ha rosszak?

— Mit tehetünk? Gyártjuk magunk és gyártatjuk kisiparosokkal az alkatrészeket. Mert a monori Mezőgép Vállalat ikerszivattyúival a tábláig sem ér el a kombájn, ki kell cserélni. Jobb, ha föl se tesszük! Az ékszíjakról sem mondhatok mást. A szalmarázók-ból talán lesz valami, mert a horváti Mezőgép gyáregység és a Bu-

HORIZONT

jelenlegi árszint fenntartása érdekében. A túlkínálat azonban őket is arra kényszerítette, hogy — ha az árakat nem is — legalább termelésüket korlátozzák.

Szintetikus földgáz szénből

Először állítottak elő egyetlen egységes folyamat keretében egy újfajta szénelgázosító eljárással szintetikus földgázt a nyugatnémet kormány által létesített kísérleti üzemben. Oberhausenben. Andreas von Bülow kutatási és technológiai miniszter hangsúlyozta, hogy a sikeres kísérlet nagy jelentőséggel bír a szövetkezési kormány nagyüzemi szénelgázosítási programjának megvalósításában. A mesterséges gáz

hőtartalmában, kémiai összetételében és égési tulajdonságaiban azonos a földgázzal.

Málta és az EGK vitája

Málta gazdasága még nem elég erős ahhoz, hogy vámuinóra lépjen az Európai Gazdasági Közösséggel — ez a véleménye a jelenlegi málta vezetőnek. Attól tartanak, hogy a közös piaci tagság által járó konkurrenciaharcot a hazai vállalatok nem lennének képesek túlélni. Dominic Mintoff miniszterelnök szerint a szigetország számára előnyösebb, ha a korábbi társulási egyezményt újítják meg, amelyről jelenleg folynak tárgyalások. Málta és az EGK közti kapcsolatok jelenleg hűvösek, mivel a Közös Piac elutasította azt a málta kérést, hogy növelje az országnak nyújtott segélyeit.

A település- és tanács-hálózat korszerűsítésének különböző kérdései egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a közélet országos és helyi fórumain. Hadd tegyük fel, a jelenlegi helyzet megítélésében nem mindig csengenek egybe a vélemények, s ez a 714 közös tanács munkájára is vonatkozik. Cikkünk szerzője egy nemrég tartott, négy megyére és közel 100 társközségre kiterjedő vizsgálat anyagát összegezi, s vonja le annak tanulságos következtetéseit. Tekintettel a téma időszerűségére, a megállapításokhoz felhívjuk olvasóinknak is van hozzáfűznie, aminek szívesen adunk nyilvánosságot a Tanácsok Fóruma hasábjain.

Az utóbbi években a társadalmi-politikai kérdések rangjára emelkedtek és ennek megfelelő figyelmet kaptak a településhálózat korszerűsítésével összefüggő tervezési, fejlesztési problémák. Ezek sorában különösen élesen vetődtek fel azok a területi egyenlőtlenségekből adódó feszültségek, amelyek okai ugyan elsősorban a történelmileg kialakult, egyetlen településhálózatra és más objektív tényezőkre vezethetők vissza, de megszüntetésük, illetőleg mérséklésük már a mi társadalmunk dolga és felelőssége.

Ebben a felelősségben osztoznak a közigazgatás szervei is, különösen pedig a megyei és a helyi tanácsok, amelyek mint működési területük állami gazdái, olyan terület- és településfejlesztési politikát kötelesek folytatni, amely a rendelkezésre álló erőforrások igazságos elosztása révén is segíti a területi kiegyenlítődést. Végül soron a társadalom a lakóhelyek által nyújtott életfeltételek lényegesen ne különbözzenek egymástól, ne állandósuljanak a hátrányok és ne kerülhessenek előnyök csupán abból a körülményből, hogy ki milyen településen lakik.

Hasznos szervezeti forma — sajátos gondokkal

Az ilyen célokat követő településhálózat-fejlesztési politika megvalósításának egyik előfeltétele, hogy kialakuljanak és megfelelő szervezeti-jogi formákban elrendeződjenek azok a települési kapcsolatok, amelyek kifejezik a falvak és a városok egymásraltalanságát, funkcionális egységét, illetőleg, amelyek a kisebb falvak egymással való szövetkezéséhez is kellő szervezeti kereteket biztosítanak.

A községek közös tanácsba való szerveződése az egyike az ilyen, a települési kapcsolatokat államilag is szentesítő megoldásoknak. Jelentőségét és alkalmasságát mutatja, hogy a községi közös tanács a falusi települések jellemző állami-szervezeti formájává vált, s a falvak 76 százalékára terjed ki. A 714 közös tanácsnak ilyenformán 2311 tagközség gondjaival kell megbirkóznia.

A társult települések közül szükségképpen csak egy lehet a székhelye a közösen létrehozott tanácsi szervezetnek. Ez a „székhelyközség” azonban csupán egyike a tagközségeknek, s a közös tanácshoz tartozó települések jogi helyzete azonos. A valóság azonban ennél bonyolultabb. Az ugyanis, hogy a közös tanács tisztviselői általában a székhelyközségben élnek, oda települt a szakigazgatási apparátus, ott működnek a társult községeket is ellátó egyes intézmények stb. — már önmagában kedvezőbb helyzetet teremt a székhelytelepülés népessége számára. Ha ehhez még olyan tényezők is kapcsolódnak, mint például a társközségi képviselőt gyengesége vagy a törődés és segítőkészség hiánya a járási és a megyei szervek részéről, akkor a nem székhelyközségek hátrányos helyzetbe kerülnek, ami idővel rossz települési közérzetet kelt, s egyik okozója lehet a kis községek elnéptelenedésének is.

A Minisztertanács Tanácsi Hi-

Gondolatok a településhálózat korszerűsítéséről

A falu közéleté és közérzete

vatala irányító-felügyeleti tevékenysége során megkülönböztetett figyelmet fordít a közös tanácsok működésére, s arra ösztönzi a megyei tanácsokat, hogy maguk is többet és differenciáltabban foglalkozzanak a falvak olyan sajátos problémáival, mint az alapellátás biztosítása, a társközségi érdekeknek a közös tanácsban való erőteljesebb érvényesítése, valamint az igazgatási szolgáltatások igénybevételi lehetőségeinek javítása.

Mindezekben tapasztalható ugyan fejlődés, de az előrehaladás üteme meggyőzően és tájanként a megengedhetőnél nagyobb eltéréseket mutat. Amíg például a városok és az egyéb középfokú települési központok dinamikusan és területileg is arányosan fejlődtek — s ennek előnyeit a városi szolgáltatásokat igénybe vevő falusi lakosok is egyre inkább tapasztalják —, addig az apró falvakat tömörítő közös tanácsok fejlesztési lehetőségei számottevően nem bővültek, ráadásul egyenletlenül oszlottak meg, s ennek következtében az egyes társközségek által nyújtott lakóhelyi életfeltételekben is jelentős különbségek alakultak ki.

Ezek a különbségek okozzák, hogy az apró falvak helyzetének megítélésében gyakran találkozhatunk egymásnak ellentmondó állításokkal, idealizált faluképpel éppen úgy, mint a falusírató borúlátással. Ezért is szükség van arra, hogy az ilyen összetett társadalmi problémát több oldalról közelítsük meg és a maga összefüggéseiben tárjuk fel.

Erre való kísérlet volt az a négy megyére és ezek közel száz társközségére kiterjedő felmérés (Baranya, Csongrád, Nógrád és Szabolcs-Szatmár megyékben), amely a társközségek alapellátásának és közéletének helyzetét, a tanácsot vezető csoportok működési tapasztalatait és a hatósági-igazgatási munka ellátásának problémáit törekedett feltárni. Ez a vizsgálat — amelyet a Hazafias Népfront Országos Tanácsával együttműködve végeztünk — számos megzavart tanulsággal szolgált. Ezek hasznosítására, a tennivalók meghatározására a közeljövőben az egyik megyei tanácselnöki értekezleten kerül majd sor.

Addig is elodázhathatlan feladat, hogy a tanácsi tevékenységben, a megyei és járási szervek munkájában nagyobb figyelmet kap-

A kisközségek helyzetének javítása azonban nem kizárólag ellátási-fejlesztési probléma. Sokat jelenthet az is, hogy milyen a település közéleti klímája, mennyire érzik magukénak a falu gondjait a helyben lakók, tudnak-e szót érteni egymással és az érdekeiket a közös tanácsban képviselő tanácsokkal. Azon sem kevés múlik, hogy azokban a gondokban, amelyek megoldására jelenleg nincs mód, a közös tanácsok képesek-e kibontakozási lehetőségeket találni, a lakosság számára olyan perspektívát, programot adni, ami megszünteti azt az elkedvetlenítő kilátástalanságot, amely az elvándorlás legfőbb mozgatója.

Felmérés négy megyében

A négy megyében végzett felmérés adatai is bizonyítják, hogy a falusi életkörülményeket sokkal inkább a gazdasági és természetföldrajzi tényezők determinálják, semmint a közigazgatási-államjogi státusz és az ehhez kapcsolódó megoldások. Ez ugyan nem menti fel a tanácsokat, a kis településeken kialakult helyzetért való felelősségük alól, de magyarázatot ad arra, hogy a társközségeknek — az ugyanolyan közigazgatási-szervezeti formán belül is — meggyőzően, illetőleg tájanként miért eltérő a helyzetük, illetőleg mások a problémáik. Ezért is fontos, hogy a kis településeket ne önmagukban, hanem annak a településcsoportnak a részeként vizsgáljuk, amellyel csak együtt lehet gondjaikat, fejlődési problémáikat is megoldani.

A száz megvizsgált társközségben működő társadalmi szervek vezetői úgy vélekedtek, hogy a községi közös tanácsok megalakítása céljára, előremutató, a falu lakosságát szolgáló intézkedés volt. Ugyanakkor az egész folyamat zavartalanságát, a kialakult keretek hatékonyabb kihasználását fékezi, hogy a körzetesítés több helyütt nem járt együtt a helyi községek megerősödésével, a döntési rendszer demokratizálásával. A kívánatosnál nagyobb szerephez jutottak az adminisztratív eszközök, a társközségekkel való foglalkozásban pedig a formális elemek.

A társközségekben működő politikai és társadalmi szervek számára nem csekély gondot okoz,

meg egy-egy társközségének a helyzetét. Ez is közrejátszik abban, hogy a közös tanács döntései gyakran nem számolnak a meglévő különbségekkel, az eltérő adottságokkal és lehetőségekkel.

A közös tanács üléseit is ritkán tartják a székhelyen kívül. A megfelelő terem hiánya többnyire csak kifogás, s ehhez hasonló az a hivatkozás is, hogy a társközség lakossága ezt „még sosem tette szóvá”. A legtöbb helyen nincsenek tekintettel arra, milyen szerepe van a kihelyezett testületi üléseknek abban, hogy a társközség lakosságában az egyenrangúság érzését keltse és a közös tanácshoz való kötődést erősítse.

A közös tanács bizottságainak a munkájában is gyakran elmosódik, hogy ők valamennyi társult községet képviselik. A bizottságok felénél eddig nem szerepelt önálló társközségi napirend vagy ellenőrzési téma.

A társközségek közül választott tanácsot vezetői közéleti csoportja kulcsszerepet tölt be — vagy kellene betöltenie — a társközségek életében. Hiszen valójában ezek azok a „kis tanácsok”, amelyek

Akadnak, akik ilyen vastag pénztárcájú, adakozó nagybácsitól remélik a falu fejlesztés gondjainak enyhítését. Rajzolónkon mindenestre nem múlt a dolog...

a közös tanácsban a saját településük érdekeit hordozzák és segítik érvényre jutni. Hogy ez nem mindenütt sikerül, annak egyik oka az, hogy a tanácsot vezető csoport jelentős része nem öntevékeny, s működése meglehetősen formális. Részben ebben annak is, hogy ezekben a társközségekben nem sikerült a tanácsot vezető csoport élére olyan, köztisztviselőket álló, vezetésre alkalmas tanácsot vezetőket állítani, akik a lakosság a település állami vezetőjeként tarthatna számon.

Az érdemi beleszólás joga

A központi irányítások arra ösztönöznek, hogy a tanácsot vezető csoport vezetője egyben a közös tanács tanácselnök-helyettese is legyen, s ebben a minőségben hivatalból tagja a végrehajtó bizottságnak. Ennek ellenére a megvizsgált községekben a tanácsot vezető csoportvezetőnek csupán 38 százalékban tanácselnök-helyettes. Ennek is a közélet és a társközségi lakosság látja kárát, hogy a tanácsot vezető csoportvezetőnek csak 25 százalékát bízták meg igazgatási feladatokkal, s közülük is alig néhányan részesülnek csekély tiszteletdíjban.

Ugyanakkor mégsem lehet csupán a tanácsot vezető csoportvezetőket hibáztatni az öntevékenység és a kezdeményezőkézség hiányáért. Kétségkívül rajtuk is sok múlik, de még több azon, hogy a közös tanács vezetői, vagy a felsőbb irányító szervek milyen szerepet szánnak nekik, kikérlik-e a tanácsot vezető csoportvezetőket a tanácsot vezető csoportvezető véleményét az állampolgárok véleményét az őket érintő döntések meghozatala előtt. A tapasztalatok arra figyelmeztetnek, hogy a település közéletének elszegényesedéséhez, a közügyek iránti állampolgári érdeklődés hanyatlásához vezet, ha a közvetlen és képviselői demokrácia fórumai nem biztosítják az érdemi beleszólás lehetőségeit.

Ezért kell nagyobb gondot fordítani a közvetlen demokrácia olyan megnyilvánulási területeire, mint amilyenek az évenként megtartott falugyűlések. Ezekben elsősorban épp a kis települések lakóinak érdekei, jogos kívánságai kapnak hangot, az ott kialakított állásfoglalás köti a tanácsot, de meghatározó szerepe van a közös tanács tisztviselőinek magatartására is. Ezért fontos követelmény, hogy a falugyűléseken a közös tanács tisztviselői is számadást adjanak munkájukról, s a közös tanács tevékenységéről, őszintén és felelősséggel szóljanak az együttes tennivalókról, s a tagközség sajátos gondjairól, illetőleg azok megoldásának lehetőségeiről.

A társközségi közélet fejlesztése érdekében — a kialakult szervezeti keretek jobb kihasználása mellett — szükség van néhány olyan kérdés megvizsgálására és megválaszolására is, mint például: milyen mértékben kaphatnának a tanácsot vezető csoportok, mint a társközségek „kistanácsai” hatáskörökét saját településük állami életének megszervezéséhez? Melyek azok a helyi jelentőségű ügyek, amelyek eldöntését rájuk lehetne bízni? A tanácsot vezető csoportvezető — esetleg a helyi önkormányzati vezetőhöz méltóbb elnevezéssel — milyen gyakorlati tennivalókkal és saját hatáskörökkel ruházható fel? stb. Emellett indokoltnak látszik a tagközségek egymáshoz való viszonyát, kapcsolati rendszerét, érdekérvényesítési mechanizmusát is az újraszabályozás igényével áttekinteni.

Több támogatást várnak a társközségek

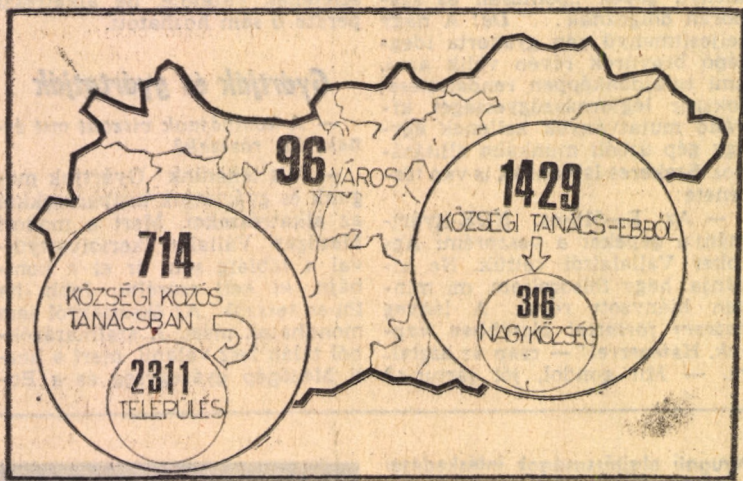
A társközségek lakói joggal várják el, hogy gondjaik megoldásához — saját lehetőségeik kihasználásán túl — több segítséget, támogatást kapjanak a városi és a megyei tanácsoktól, de a központi szervektől is. Különösen a falvak közéletének, az ott lakó emberek közérzetének javítása kíván több figyelmet, mert a települési kapcsolatok és a települések közötti munkamegosztás fejlődése nem szükségképpen jár együtt a települési önkormányzatok, illetőleg a helyi községek megerősödésével. Reálisan kell számolni azzal a veszéllyel is, hogy a gazdasági hatékonyabb, vagy az erre való hivatkozás háttérbe szoríthat olyan emberi, községi érdekeket, amelyek a lakóhelyi közérzet szempontjából fontosabbak lehetnek, pl. egy-egy kellenő át nem gondolt iskolakeresésénél vagy az igazgatási kirendelések olyan indoklással történő megszüntetésénél, mely szerint „a székhelyközségben szakszerűbb ügyintézés biztosítható”.

Minden társulás sikere, így a községtársulásoké is azon múlik, mennyire képesek a társak „közös háztartásban” élni, egymás szempontjait tisztelően, tartó partnerekként viselkedni.

A falvak közös tanácsba való szerveződésének számos előnye mellett megvannak a sajátos problémái is. Hiba lenne ezeket elhallgatni vagy lebecsülni. Másrészt azonban azokat a gondokat, amelyek függetlenek a társulás tényétől, nem helyes ennek a szerveződési formának a zsákjába varrni. Hiszen a faluhálózat differenciáltsága, egyes tájak települések kedvezőtlen természeti viszonyai nem szűnnek meg egy csapásra attól, hogy közös tanácsok alakulnak.

Jogos igény viszont, hogy a községtársulás következtében kedvezőbb esélyek, jobb lehetőségek teremthetők a települési hátrányok fokozatos csökkentésére, a helybenlakás feltételeinek javítására. Csakis így lehet reális program a fejlődőképesség falvak népességmegtartó erejének fokozása, a hagyományokon alapuló falusi közélet erősítése, s az ott élő emberek lakóhelyi közérzetének javítása.

DR. RAFT MIKLÓS,
a Tanácsi Hivatal
elnökhelyettese

Hazánk településhálózatának néhány jellemző adata

janak a társközségi problémák. Ezzel összefüggésben felvetődhet a kérdés: a jelenlegi gazdasági helyzetben, a VI. ötéves terv elfogadását követően, van-e reális lehetőség az apró falvak és a társközségek gondjainak enyhítésére? Erre a kérdésre a választ maga a tervtörvény adja meg, amikor kimondja: „A településhálózat hosszú, távú fejlesztési céljainak megfelelően folytatódik a különböző településcsoportok közötti ellátási különbségek csökkentése... A községek infrastruktúrális ellátottsága részben központi eszközökkel, részben a lakosság erőforrásai és társadalmi munkája fokozottabb bevonásával a korábbinál nagyobb ütemben javul.”

Ausztrál gazdaság

Félve a népszerűtlentől

Hosszú távú stratégia és a választások

Az ausztrál gazdaságról jelenleg felelős a kép: egyik oldalról a képzeletbeli mérleg pozitív oldalára érdemes figyelni — a külföldi tőke állandóan magas színvonalú érdeklődésére, a fogyasztói kiadások emelkedésére és a nemzeti valuta erősödő árfolyamára. A másik oldalról nézve viszont csökken az export, nagy a munkanélküliség, és az inflációt sem lehet megfékezni.

Tőkeoffenzíva

A tényezők, persze, összefüggnek, és részben közömbösítik egymást. A súlyos aszály a folyó pénzügyi évben mintegy drasztikusan csökkentette a mezőgazdasági termelést, miközben a kedvezőtlen áralakulás a búza és a húsexport értékét egyaránt mérsékli. (Az Egyesült Államok piacán az ausztrál vállalatok ma mintegy 20 százalékkal alacsonyabb áron tudnak csak húst értékesíteni, mint egy évvel ezelőtt.) A folyó fizetési mérleg várhatóan 3 milliárd dolláros deficitje így egyáltalán nem meglepő, a havonta mintegy 1 milliárd dollár értékben beáramló külföldi tőke viszont segít a fizetési egyensúlyt biztosítani. Felmérések szerint egyébként a tőkebeáramlásnak csupán 40 százaléka irányul termelőberuházásokba, a maradék összeg inkább értékpapírokba kerül. A befektetők nyilvánvalóan meglepődéssel veszik tudomásul, hogy másfél év alatt az ausztrál dollár, a legfontosabb nyugat-európai valutákhoz képest, több mint 30 százalékkal felértékelődött, és így a kamatok mellett kurzusnyereség is realizálható volt.

A külföldi tőke ütemes beáramlása azonban nem egyértelmű öröm az országnak, hanem a belpolitikai viták forrása is. Az ellenzéki Munkáspárt véleménye szerint ma az ausztrál vállalatok részvényei irródián olcsók, és „a nemzeti tulajdon védelmében”, a nem termelő jellegű befektetéseket meg kellene szigorítani. (Például úgy, hogy a befektetés értékének egy részét kamatmentes letétként kellene a központi banknál elhelyezni.) A törvények egyébként csupán a nyersanyag-kitermelésben korlátozzák a külföldi részvételt — itt a hazai félnek többsége kell legyen. Ami pedig az

új termelőberuházásokat illeti — külföldi tőkével vagy anélkül —, az infrastruktúra hibái miatt értékük korlátlanul nem növelhető. (Szűk keresztmetszetként elsősorban az úthálózatot, az energiaellátást és a szakmunkások hiányát emlegetik.)

Az ausztrál dollár felértékelődése nyilvánvalóan rontotta a kivitel kilátásait, és így a gazdasági növekedés motorjaként az export most nem jöhet számításba. A folyó pénzügyi év első felében azonban a fogyasztói kereslet — reálértékben — csaknem 4 százalékkal nőtt, és a vállalati beruházások is 16 százalékkal emelkedtek. Mindezek a kedvező jelek arra bírták a kormányt, hogy a bruttó hazai termék csaknem 5 százalékos növekedését prognosztizálják az idei pénzügyi évre — a mai körülmények között a fejlett tőkés országokban ez kiugróan számít.

Bizalmatlanság

A gazdaságpolitikát manapság a legjobban, a jelek szerint, az infláció izgatja, és ebből a szempontból sem osztatlan a beáramló külföldi tőkével szemben érzett lelkesedés. A jókeimporat ugyanis növeli a pénzellátást, miközben a pénzügyi év első felében a keresetek és a vállalati profitok amúgy is 16, illetve 23 százalékkal nőttek. Tovább bizonyítja a helyzetet, hogy felmerült az évi 35 hetes munkahét bevezetésének kívánsága, mialatt a sztrájkok Ausztrália hírnevét, megbízhatóságát is megtépázzák. Így például a japán vevők — mivel nem bíznak láthatóan a szerződések maradéktalan, határidős teljesítésében — szénművelésük fedezésére alternatív beszerzési forrást, Kanadát építettek ki. Tartalékait tekintve egyébként Ausztrália távlatilag a világ vezető szénexportőrévé válhatna.

A javuló gazdasági helyzetben több honi megfigyelő felveti, hogy ideje volna előreható gazdaságpolitikai intézkedéseket is megtenni. Kíváncsún lenne a magas várnak megszüntetése. Kérdés azonban, hogy a rövid távú — döntően a választási — meggondolások, nem teszik-e eleve lehetetlenné egy hosszú távú, stratégiai szemlélet kialakítását.

G. Gy.—Sz. P.

Tizennégy ország képviselőivel

Konferencia a mezőgazdasági munkaszervezésről

Tudósítónktól.

A Magyar Agrártudományi Egyesület és a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Gvöngyösi Főiskolai Kara július 20. és 25. között nemzetközi szimpoziumot rendez, amely a mezőgazdasági munkaszervezési kutatások és eredmények elterjesztésének körülményeivel, lehetőségeivel foglalkozik. A tegnapi sajtótájékoztatón dr. Csáki Csaba, a MAE elnöke és dr. Szemes Lajos egyetemi tanár elmondották, hogy a magyar mezőgazdaságban a szervezés tudományára a nagyüzemi gazdálkodásra való áttérés után vált nélkülözhetetlenné.

A Gyöngyösön sorra kerülő szimpozionra 14 országból 176 résztvevőt várnak.

Mai kommentárunk

Könnyelmű égetés

A szalma jól ég. A szalma láng is ad hőt, ha nem is sokáig, hiszen ellobban. Am nagy tömegben lassan, hosszan ég, füstje ellepi a környező tájat, lángja bele-belekap a gabonátáblaközeli akácokba. A szalma, mert jól ég, hát jó energiahordozó, amit sok gazdaságban még ma sem vesznek komolyan. Nem bázzák, nem gyűjtik össze! Pedig nincsen gazda, aki ne tanulta volna a főiskolán, az egyetemen, hogy a szalmának

leginkább a talaj termékenységének fokozását kell szolgálnia. A szalmaalmos istállótrágya nemcsak tápanyagtartalma miatt értékes, hanem javítja a talaj szerkezetét is. Sőt, a szerves trágya-használat azt jelenti: jobban érvényesül majd az egyre drágábban beszerzett műtrágya is.

Az idén kevesebb lesz a szalma, mint tavaly volt, tehát értéke nő. Elégetése azt jelenti: könnyelmű a gazda.

— va —

Átfúrták a falat

Társul a vevő az eladóval — Javulhat az anyagellátás Bács-Kiskun megyében

A mezőgazdasági gépkereskedőket meglepetés érte a tavaszi BNV-n. A legújabb magyar traktorral ugyanis angol nyelvű prospektust kaptak, s arra kérték őket: „Tíz napon belül jelezzék, hogy szűkebb hazájukban — meggyükben — hány traktort tudnak értékesíteni?”

A Bács-Kiskun megyei Agroker Vállalat igazgatója, dr. Mormor Miklós, ezen az eseményen ott volt. Amikor fölédem a történetet, széttárja a karját:

— Hát, kérem, ez is egyfajta kereskedelmi szemlélet! Akik azt képzelték, hogy „ezt” lehet, azok valószínűleg nem tudják, hogy a gazdaságok ez idő tájt nem kitémőtt bukszával jönnek hozzánk vásárolni! A főkönyvelők százszor meggondolják, mire adjanak pénzt. S ez természetes, hiszen a gépek ára folyamatosan nő, s a gazdaságok gépvásárlásait anyagilag már nem támogatja az állam.

A főkönyvelők meggondolják? Bizony, meg! S erről eszembe jut, hogy a közelmúltban egy termelőszövetkezet főkönyvelőjének szobájában három nagy dobozt láttam. Mi ez? — kérdeztem. Fölvilágosítottak: villanyirógépek. S megtudtam, hogy azért vannak még őrizet alatt, mert okosan akarják szétosztani... Pedig a villanyirógép olcsóbb, mint a traktor vagy a műtrágyaszóró berendezés. Am irógépes példát Mormor Miklós is mond, olyat, amely jól jellemzi a Bács-Kiskun megyei Agroker helyzetét.

— Vállalatunk tavaly ötvenmillió forint nyereséget ért el. Az utolsó fillérig elvonták. Még egy irógépet sem tudunk vásárolni.

Amit a vevő keres

A gépvásárlási szándéknak tehát nemcsak a mezőgazdaságban szab határt a lehetőség. S éppen ezért a megélni vágyó kereskedőknek tanácsos volt valamit kitalálni helyzetük javítására Bács-Kiskun megyében:

— Sokszor és sokan elmondták, hogy a mezőgazdaságban a kereskedőknek közelebb kell kerülnie az élethez, vagyis a mezőgazdaságéhoz. Véleményünk szerint ez ma már kevés. A közeledésből nem lesz gép! Jól tudjuk: Bács-Kiskun megyében évente 1500 motoros kapát lehetne eladni. Mi, természetesen, minden évben megrendeljük ezt a mennyiséget, de csak 500 darabot igazolnak vissza, s végül, mint a múlt évben is, kapunk harmincat. Nem közeledünk kell tehát egymáshoz, hanem áttörni végre azt a falat, amely a kutatókat, a gyártókat, a kereskedőket és a gazdákat elválasztja egymástól.

Kecskeméten megkíséreltik átfúrták a falat: a Bajai Mezőgaz-

dasági Kombinát kukoricatermesztési rendszerével (BKR) egyszerű gazdasági társulást hoznak létre.

Ez, úgy tűnhet, az Agroker megpróbál a kombinát fedele alá húzódni. Teszi ezt főképpen azért, mert a klasszikus értelemben vett kereskedelmi tevékenység megkívánja: olyan portékával menjenek a piacra, amely kelendő. Ehhez, persze, ismerni kell: vajon mit keres a vevő, sőt azt is, mit keres majd esztendő múlva?

lehetőségei miatt képtelen volna megfizetni őket.

A kukoricatermesztési rendszer mindennemű olyan anyagot — gépet, műtrágyát, növényvédőt szert — amelyet az Agroker forgalmaz, a kecskeméti vállalatól szerzi majd be. Ezzel növekszik a kereskedők forgalma. Ezt a célt szolgálja majd a közös raktár is, amely, remélhetőleg, megálljt parancsol azoknak az anyagbeszerzőknek, akik a megye déli részéből a hozzájuk közelebb eső Szekszárdra igyekeznek hiánylistáikkal. A bajai hídfőállás közelebb lesz.

A gazdasági társulás okmányairól még hiányzik a pecsét, de a távlati tervek Baján és Kecskeméten, már egyaránt szövegnak. A BKR igazgatója, Sibalán Antal, és Mormor Miklós Bács-Kiskun megyében a műtrágyaraktározás rendezetlenségénél mielőbb segíteni szeretnének.

Közelebb az élethez

— Azt hisszük — mondja Sibalán Antal —, hogy szerencsésebb volna, ha nem egy-két központi telephelyen vehetnénk csak műtrágyát a gazdaságok. Célserűbb, ha a kereskedő és a termelési eredményekben érdekelt rendszergazda odaviszi az üzemet közelebb, a kisebb lerakatokba. Az a célunk, hogy növeljük a gazdaságokban a terméstartalékot, miközben csökkentjük a költségeket. Ebből élünk. Az Agroker meg abból, hogy gépeket és vegyszereket ad el.

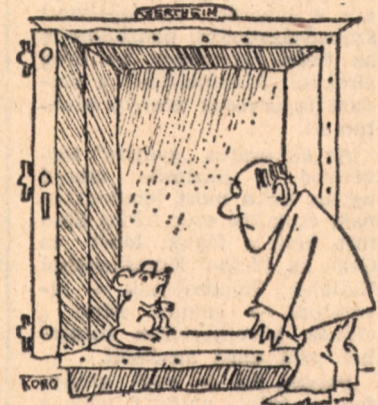
Az elv tehát — közelebb kerülni az élethez — megkopott. Mert jó: lehet a dolgok, a termelés folyamatához közelebb állni, de mi van akkor, ha a közelét már kevés? Mert ez esetben erről van szó. A megyei nagyvállalat eddig — bár „közel” volt — csak 30 motoros kapát tudott adni.

Es nemcsak a motoros kerti kapák használatát — a kistermelőket — nem kényeztette az Agroker, hanem a sok-sok pénzzel sorbaálló vevőit, a nagygazdaságokat sem. Az egyszerű gazdasági társulásban talán érdekeltté (érdekeltebbé) válik a megyei nagyvállalat abban, hogy jobban keresse a vevők kegyeit.

Most ez fordítva van Sibalán Antal szerint: — Tulajdonképpen a BKR műszaki igazgatóhelyettesével volna jó beszélnie, no, de ő Budapestre ment anyagért.

Nem hiszem, hogy az anyagbeszerzés — mert arról volt szó — az igazgatóhelyettes feladata lenne... Am néha a nagyobb nyomatok kedvéért útnak indul. Talán erre sem lesz szükség, ha a gazdasági társulás dolgozni kezd...

Vödrös Attila

A vevőhöz vezető út lehet az egyszerű gazdasági társulás megalapítása is.

Kínálati piac

— A mezőgazdasági kereskedelemről szólván — így a szakember — sokan azt mondják: kínálati piac van. Értsd: minden gazdaság megvásárolhatja azokat a gépeket, amelyek a bővített újratermeléshez szükségesek. Eddig rendben is volna, ha nem tudnánk: másfajta gépeket keresnek a gazdák, mint amit mi kínálunk... Ez feszültséget okoz a kereskedő és géphasználók között.

Am ez csak az egyik feszültség. A másik az, hogy a biológiai alapok — az intenzív termesztésre alkalmas fajták és hibridek —, illetőleg az ezek termesztéséhez használatos géprendszerek jóval igényesebbek a szervizszolgáltatással szemben, mint amire képesek ma. Holott ezt a feladatot az Agroker-vállalatoknak kell ellátniuk.

Hogy ezt ki látja el, az egy hozzánk hasonló kis városban is alig követhető: számtalan kisebb-nagyobb ipari és mezőgazdasági szövetkezettel állunk munkakapcsolatban. Van, aki vetőgépet javít, van, aki traktort. A gazdasági társulás, mert a BKR is végzett szolgáltatást a taggazdaságaiban, most egy kézbe veszi ezt a tevékenységet. A BKR alkalmazottai lesznek a szerelők, mert az Agroker szűkös bérfejlesztési

Nők, nehéz fizikai munkakörben

A nyugati országokban egyre több nő vállal nehéz, hagyományosan a férfiak számára fenntartott fizikai munkát, így például gépszerelet, gyári munkát, ez derül ki a nemzetközi munkaügyi szervezet (ILO) jelentéséből. Az ILO szerint a nők nem hagyományos munkakörökre való kiképzése terén Svédország halad az élen. A nemzetközi munkaügyi szervezet jelentése állást foglalt azoknak a törvényeknek az eltörlése mellett, amelyek tiltják, hogy nőket foglalkoztassanak korábban veszélyes, ma már azonban a korszerű technológia által átalakított munkakörökben.

A fatüzelés ártalmi Kínában

A fűtőanyagok hiánya talajerozióhoz és elszívatosodáshoz vezet Kínában — jelentette az Új Kína hírügynökség. A rejtély nyitja, hogy a kínai parasztek százmilliói, akik nem tudnak hozzájutni a hagyományos tüzelőanyagokhoz, hatalmas földterületekről pusztítják le a növényzetet, hogy tüzelőt szerezzenek. A

HORIZONT

kormányt ez készítette arra, hogy 10 éves programot hirdessen meg az alternatív energiaforrások elterjesztésére. Ennek keretében erők telepítését is tervezik, a kínai parasztek fő tüzelőanyaga ugyanis a fa, a falevel és a szalma, s mindezekből nincs elegendő.

Vajszállítvány Lengyelországnak

Az ellátási helyzet javítása érdekében az EGK olcsó vaját ad el Lengyelországnak. A Lengyelországba irányuló, terven felüli vaj kilogrammonként, zsirtartalomtól függően 3,41–3,50 nyugatnémet márkába kerül.

Veszteséges a Pan Am légitársaság

Veszteségeinek csökkentésére a Pan Am amerikai légitársaság 10 százalékkal csökkentette dolgozóinak számát és szolgáltatásainak volumenét. A takarékoskassági program keretében törölnék több veszteséges légijáratot. Az eddig egész évben közlekedő varsói járatot a nyári időszakra korlátoz-

ták. A cég vesztesége tavaly 127 millió dollár volt, s csupán ez év első negyedében meghaladta a 90 milliót.

Veszélyben a hondurasi banánligetek

A hosszantartó esőzések miatt milliók kár fenyegeti Honduras banántermését. Hivatalos közlések szerint az ország várt banántermésének 40 százaléka van veszélyben. Eddig már a termés 15 százalékát tette tönkre a heves esőzés.

Kifizetődő az alkoholbusz

Nyugat-Berlinben üzembe helyezték a világ első olyan autóbuzsát, amely tiszta metilalkoholból készült üzemanyaggal működik. Jóllehet, kétszer annyi üzemanyagot fogyaszt, mintha dízelolajat használna, a metilalkohol ára azonban fele a dízelolajnak. A jármű csak kevéssel kerül többre a hagyományos autóbuzsoknál, így üzemeltetése kifizetődő. A nyugat-berlini közlekedési vállalat arra számít, hogy 1983-ban 30 alkoholbusz üzembeállításával nagyszabású kísérleti programot hajthat végre.

Jegyzet

(Arany) fogas ügy

A közelmúltban hirdetett ítéletet a bíróság a Kozma utcai sírásók ügyében.

Hány fog, hány korona ára 200 ezer forint? Nem kettő, nem három, nem tíz. Hány fogat, koronát, hidat kell ellopni atemetettek szájából, hogy 200 ezer forintot fizessenek érte tartarany árán? Nem kettőt, nem háromat, nem tízet.

Próbálok beleképzelni magam a használt aranyfogak felvásárló Ora- és Ekszer Kereskedelmi Vállalat dolgozója helyébe. Belép valaki az üzletbe, papírsebkendőjéből a pultra tesz két aranyhidat. Bizonyára gyatra munkát végzett a fogorvos — gondolnám —, hogy most kénytelen eladni a selejt munkát. Bizonyára porcelánból vagy valamelyik csodaműanyagból készített helyette, ahhoz jobban fülk a még meglevő foga.

Szóval, ha tehát valaki hoz két aranyhidat, fogat vagy koronát az üzletbe, nem feltűnő. Ha hoz négyet, feltételezem, fogorvos az illető, aki sorra megajánlja pácienseinek, hogy sokkal, de sokkal pompásabb fogsort csinál az aranyos fogcskak helyett, ingyen, fájdalom nélkül — ha a használtat ott hagyja nála a kedves beteg. Szóval, ha hoz négyet, még akkor is minden rendben.

De hoztak 200 ezer forint értékűt. Mindig ugyanaz a személy, mindig ugyanabba az üzletbe, egyszer-egyszer

jóval többet, mint amennyin én — ha óra-ékszeres dolgozó vagyok —, el nem tűnöktem volna. De ők nem akadtak meg ezen, mert rendelet van rá, hogy semmi közük hozzá, ki, miért, honnan, mennyit, mikor, milyen körülmények között. Persze, ha kiderül, hogy tilosból — mivel személyi igazolvány szükségeltetik az eladáshoz — visszakereshető az illető.

Most visszakeresték, s néhány sírásót annak rendjelmódja szerint alaposan lekaptak a lábáról: felfüggesztett szabadságvesztés, pénzbüntetés az ítélet. Merthogy az öreg sírókból „kigyújtotték” a hajdani fogorvosok aranyproduktumait.

Az akkurátus „gyűjtés” törvénybe és józilsbe ütköző ugyan, de a most lebukottaknak, csak 200 ezer forint után tört bele a foguk. Mert az Ora- és Ekszer Kereskedelmi Vállalat dolgozójának — hivatalból — semmi köze... minek következtében megeshet, ami most megeshet.

Persze, ha én egy aranyfog-felvásárló vállalat, vagy a törvényességet felügyelő intézmény vagyok, tennék róla, hogy a jövőben ilyen ne essek meg. Es mégcsak nem is érezném állampolgári szabadságjogomban sértve magam, hogyha egy zacskó aranyfoggal beállítok az üzletbe, s megkérdezik: honnan?...
A. A.

Automatikus érzékelő

Környezetvédő olajbányászok

A környezeti ártalmak megelőzésére, a vízzennyezések megakadályozására *környezetvédelmi szolgálatot* hívott életre a Nagyalföldi Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat. Az intézkedés szervesen illeszkedik az iparág több éves programjába. A környezeti ártalmak kivédésére az elmúlt fél évtized alatt, kerekén 200 millió forintot költöttek az olajosok. Megszűnt az olajipar szennyvízkiöcsésítése. Továbbra is veszélyeztetik azonban a folyókák tisztaságát a Tiszát és a Marost keresztező *szénhidrogén-vezetékek*.

A víz alatt kigyózó csöveket időszakonként alaposan ellenőrzik, az Alsó-tiszavidéki Vízügyi Igazgatóság pedig a közeljövőben automatikus olajérzékelő beépítését tervezi.

Az olajbányászok tekintélyes mezőgazdasági területeket is igénybe vesznek. A kitermelés során szennyeződéző földeket a kutak lezárása után rekultiválják, magyarul: visszaállítják a talaj termőképességét. Erre a célra évente 15—20 millió forintot fordítanak.

Új zeneiskola Debrecenben

Hajdú megyei tudósítónktól.

A zenei hagyományairól is híres hajdúsági megyeszékhely zeneiskolája eddig rendkívül rossz körülmények között működött. A napokban kezdődött a város új zeneiskolájának felépítése. A város centrumában, a Vár utcán, a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola mellett hozzák tető alá az új, négyzetes létesítményt. Egy nyolc tantermes általános iskola költségvetéséből, húszmillió forintból készül el a 30 kisebb-nagyobb terem, zeneosztály magába foglaló iskola, amelyet a KELETTERV szakembereinek elképzelései alapján, a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat szakemberei építenek.

A házigyári elemekből és egyedi panelekből készülő zeneiskola falait új eljárással hangszigetelik. Az elképzelések szerint 1982 szeptemberében már az új intézményben kezdheti a tanévet a város majdnem ezer zenét tanuló diákja.

Kirándulók figyelmébe!

Vasárnapi túrajavaslások

A Vácrotói Botanikus kert megtekintésére tanulmányi és fotostétát szervez július 19-én a GELKA SK. természetbarát-szakszervelet. Találkozás 7.45 óra körül a Volán Engels téri pályaudvar információs irodája előtt. A nyitótúrat Pánczél Lajos vezeti.

APISZ Kiskereskedelmi Vállalat SE: Csepok — Nosztori völgy — Királykúti völgy — Alsóörs. Találkozás 6 óra körül a Déli pályaudvar 5. számú vágánybányánál. — Budapesti Elektromos SE: Pilisszentlászló — Lepence patak völgye — Visegrád. Találkozás 8 óra körül a Bathányi téren. — KPVDSZ Vörös Meteor TE: 1.: Szabadság-forrás — Allorét — Vértessző — Tahi. Találkozás 7.20 óra körül a Bathányi téren. — 2.: Dömös — Prédikálószék — Királykúti völgy — Dobogókő. Találkozás 6 óra körül a Nyugati pályaudvar pénztártermében. Nehéz túra, a távolság 18 kilométer. — Obudai Petőfi SE: 1.: Kevevények. Találkozás 7 óra körül a Bathányi téren, a HEV III. számú bakjánál. 2.: Szántódpuszta — Köröshely — Kereki — Szántód. Találkozás 6.30 óra körül a Déli pályaudvar pénztártermében. — Obudai Spartacus SE: Kevevények. Találkozás 8.15 óra körül a 18-as autóbussz budai hídfő végállomásán. — Törökös SE: Zirc — Porvacsasznek — Cseszneki vár — Vinye — Fenyőfő. Találkozás 5.45 óra körül a Déli pályaudvar pénztártermében. — Vasas SC: Norma — Makkosmária — Meteor-ösvény — Budakeszi. Találkozás 9 óra körül a Moszkva téren. — Epi-tesügyi és Városfejlesztési Minisztérium SK: Dunakeszi — Gódi fészek — Horány gyöngye — Alsógöd. Találkozás 8 óra körül a Nyugati pályaudvarról 8.15 óra körül induló szobi személyvonat harmadik kocsijában. — Orvos-egyetem SC Gyopár, 1.: Diosjenő — Kámer — Csurgó-fejezet — Bugyió — Csicóke — Bölcshégy — Nagyesikóvár — Csikóvaraljai turistaház — Pomáz. Találkozás 7 óra körül a Bathányi téren.

A turistaszervezetek vendégeket szívesen látnak.

Strand és pótvizsga

Ki így ismerkedik, ki úgy. Ülök a strand kövén, és bámészkodom. Nem mindenkit figyelek, mert a fiatal, bikinis lány nagyon csinos. Akkor meg minnek nézsem a többit? Rövid töprengés után odamegyek hozzá, és a lehető legszínvonalasabb stílussal elkezdem az ismerkedést.

— *Szevasz!*

Félretesz a könyvet, rám néz, majd hátat fordít. Ez nem udvariasság, hiszen hason fekszik a pokrócon, és azt mégsem várhatom el, hogy rövid időn belül a nyakamba ugorjon. Persze, ha elkezdtem valamit, akkor szeretem folytatni. Ezért előveszek a tarsolyból egy régi trükköt.

— *Mit olvasol?* — érdeklődöm intellektuális lezseriséggel.

Felül, összecukja a könyvet, majd felém nyújtja. *Matematikai tankönyv*. Ezt olvas egy szép alakú, csinos arcú bikinis lány, nyáron, forró napsütésben.

— *En is szeretem az ilyet* — bámulok őszinte csodálattal a furcsa olvasmányra és a lány szép szemébe.

— *Pótvizsgára készülök.*

Megszólt. Ez még nem lenne baj, de mondhatott volna érdekesebbet is. *Kár volt ezt várnom, mert folytatta.*

— *Az aszimptota túl komplikált.*

Szerintem is. Egyrészt, mert fogalmam sincs, hogy mit jelent, másrészt lehet: be akar csapni. Talán ilyen „a” betűs izé nincs is. De mégis van, mert folytatja.

— *Az aszimptota olyan egyenes, amely megközelíti a hiperbolát, de sohasem éri el. Ebből buktam meg.*

Felálltam és elmentem. Lehet, hogy emberi gyengeség, de nem szeretek — strandon, szép lánnyal — ilyenről beszélni. Még-hogy aszimptota, meg hiperbola... *Szép kis dolgok.*

Másnap elkezdtem böngészni az újságok hirdetési rovatát. Pót-vizsgára sokan készítenek feljelentkezéseket. Először egy matematikust hívtam fel. Jólesett, hogy az aszimptotát és a hiperbolát nem említette. O a paraboláról beszél.

— *Képzeld, nem tudta kiszámolni a parabola pályáját — reccsgette fülembe a telefon a csodálkozó tanár hiteltlenségét.* — A lineáris függvényről már nem is beszéltek...

Ezzel azonnal egyetértettem. Legalábbis megpróbáltam.

— *Ha lenne szíves azt megmondani...*

— *Hallgasson végig.* — Mint-ha egykori tanárom dörgött volna rám. Pedig vele ennél egyszerűbb dolgokról sem tudtam beszélgetni. Bár nagyon udvariasan, azért mindig megkérdezett. Azután nevetet mormolva, a fejét csóválva, kis vonalat húzott a naplóból. Röviden: egykori matematikatanáromnak nem én voltam a kedvenc diákja. Még tanulmányi versenyre se küldött sohasem.

— ...Mert ha négyzetre emel-

jük... a sinus képlet alkalmazása evidens...

Letettem a kagylót. Amit nem sikerült több éves iskolai tanulmányom (az órákra való bejárás) alatt megtanulnom, az úgysem sikerül telefonon keresztül.

★

Újabb tárcsázás, ismét matematikust hívok.

— *Sok a jelentkező?*
— *Naponta két-három fiatal.*
— *Mennyit kér egy óráért?*
— *Negyven forintot.*
— *Mi a garancia, hogy a pót-vizsga sikerülni fog?*
— *Semmi, uram. Észet és szorgalmat nem adhatok senkinek.*
— *Általában kik a jelentkezők?*

— *Sok az olyan külföldön élő fiatal, akik szüleik hivatalos kiküldetése miatt élnek távol az országtól. Ők a pótvizsga idején a rendes osztályvizsgáikat teszik le. Mások betegség miatt maradtak le a tanulásban. Vagyis, nemcsak a hanyag tanulók jelentkeznek. Őket kevésbé érdekli a vizsga.*

— *Nehéz „eset” is akad?*

— *Böven. Néhány hete egy fiatal lány kérte a segítségemet. Egyetemre akart menni, kitűnő volt az érettségije. Igen ám, de estin végzett. A matematikához annyit értett, mint egy közepes képességű tízéves gyerek. Csak ezt nem tudta, mert, ugye, ott volt a kitűnő érettségi. Nehezen sikerült rábeszélnem, hogy menjen inkább egyetemi előkészítőre. En tisztességes vagyok, nem akartam becsapni.*

★

Igaz, hogy a legtöbb hirdetésben matematikusok keresnek tanítványokat, de azért sikerült rábukkanni egy magyar-történelem szakosra is.

— *Ha valaki nem tudja megtanulni könyvből a magyart és a történelmet, akkor mit tud ön segíteni?*

Elkeseredett hangon érkezik a válasz.

— *Ez nagyon szomorú dolog. A jelentkezők többsége az ország múltjáról, irodalmi hagyományainkról szinte semmit sem tud. Néhány napja egy buktott középiskolást megkérdeztem, hogy mi a véleménye az Okatootáia című versről. „Petőfi ebben egy csendes-óceáni szigetről ír” — hangzott a bizonytalan felelet.*

— *Most viccel?*

— *En is ezt kérdeztem tőle. Sajnos, látszott a tekintetén, hogy nem a humor, hanem a butaság a jellemzője. Mit tudok én egy ilyennek bármit is megtanítani néhány óra alatt?*

— *Akkor miért csinálja?*

Csend, majd halk hangon mondja ars poeticáját.

— *Kell a pénz.*

Nyár van. A nyaralás, a pihenés, a strandolás évszaka. Meg a pótvizsgázók és a fent említett pénzkeresés. Itt is igaz a mondás: mások butaságából meg lehet élni. *Azért ez az Okatootáia elég elkeserítő...*

Vadas László

Hangversenyterem — zsinagógából, Zalaegerszegen

Zala megyei tudósítónktól.

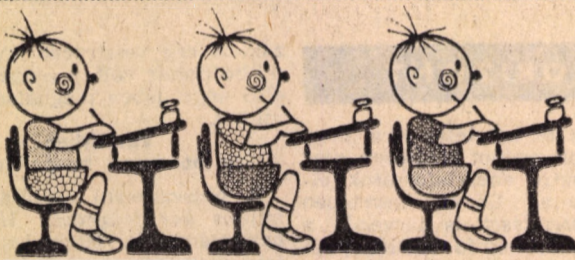
Hosszú idő óta húzódott a zalaegerszegi, régi zsinagóga jövőbeli sorsa. Korábban szó volt arról, hogy kiállítások rendezésére használják, majd újabb elképzelések születtek. A felújítás megkezdését sürgette az, hogy a tetőzet beázott, a falak romlottak.

Most megszületett a végleges döntés, miszerint az egykori zsinagógából, amelyet 1909-ben kezdtek építeni — építészte Stern József, építőmestere Morandini Tamás volt —, hangversenyterem alakítanak ki. A különböző vizsgálatok ugyanis már régóta bebizonyították, hogy a terem kitűnő akusztikával rendelkezik.

A felújítás költsége mintegy tizenkétfélmillió forint. A tervzetnek megfelelően 1983-ban át-

adják rendeltetésének az épületet. A hangversenyteremben, a tervek szerint, 260—280 személyt helyezhetnek majd el (nagyobb érdeklődésre számot tartó zenei esemény rendezésére ott lesz majd a színház), a galérián kiállítások rendezésére nyílik lehetőség. A hangversenyterem ugyanakkor lehetőséget biztosít az épülettel szembeni, zenetagozatos általános iskola kórusának, zenekarának próbákra, szereplésekre is.

A zsinagóga bizánci stílusát megőrizve, az épület hátsó részéhez hagymakupola-szerű toldást kapcsolnak: itt kapnak helyet a közönséget kiszolgáló létesítmények, öltözők. A toldalékriszben és a jelenlegi tetőrészen próbatermeket, klubot, s egyéb foglalkozásokra alkalmas helyiségeket alakítanak ki.

tanszerparádé

JULIUS 13-AUGUSZTUS 1-IG

FÜZETCSOMAGOK
I. OSZTÁLYOSOKNAK
ÍRÓSZERCSONAG

50%
ÁRENGEDMÉNNYEL

ÍRÓSZERCSONAG
II.-VIII. OSZTÁLYIG

20%
ÁRENGEDMÉNNYEL

BECSENGETÉS ELŐTT!

Divatós szabású köpenyek,
iskolaruházati cikkek,
táskák, iskolaszerek
széles választékával várjuk
a kedves vásárlókat

FÜZETCSOMAGOK 50%-OS
ÁRENGEDMÉNNYEL
július 13-augusztus 1-ig

Centrum
Áruházak

Hiába kifizetődőbb

A konfekciógyár panaszai - Miért az anyagot exportálják? (2.)

A legenda szerint a méteráru a csepeli szabadkikötőig utazott, s onnan nemsokára visszatérve, a magyar konfekciógyárba már külföldi áruként érkezett... Bár ki tudja, lehet, hogy ma is bejár ilyen útvonalat, hiszen az alapanyaggyártók a közvetlen exportban érdekeltek!

A szabadidő- és sportruházat nagy divatcikk, alapanyaga azonban a megszokottól eltérő - elasztikus, víztaszító, fényes külsejű. Ezt a divathullámot jó előre ki lehetett tapintani, s a Május 1. kollekcióját valóban a radikális megújulás jellemezte.

A magyar textilgyárak azonban csak elvétve éltek a termék-szerkezet ilyen progresszív irányváltásával, s ha voltak-vannak is kezdeményezések, azokból a vásárló - a konfekciógyár vagy a kereskedelem is - keveset érez. Pedig a kulisszák mögött elkezdődött az „erjedés”, ám csigalassan, és elsősorban a tőkés piacok részére. Így aztán hiába a Május 1. és más gyárak vállalkozása, új mintakollekciója - alapanyag nélkül ez nem megy. Egyetlen vészkiút áll rendelkezésre: importálni a hiányzó cikkeket. Kissé drága mulatság ez, hiszen a szocialista országokból nem szerezhető be, marad a dollárpiac. S a Május 1. olyan termékeket is behoz - több millió dollárért -, amelyeket itthon gyártunk: kordot, ballont, gyapjú- és pamutszövetet.

Lám, a magyar kord is luxus, a vásárló nagy ritkán kap, a Május 1.-nek szintén alig jut: talvélőt az igények negyede, tavaly a fele. Holott a Pamutfonóipari Vállalat nincs messze a konfekciógyártól; ám a távolság mintha határnyi lenne.

„Elvárják tőlünk”

Szentpály Tibor kereskedelmi igazgató szintén igazolja: a közvetett export jövedelmezősége azonos a tőkés exportéval. Amíg a belföldi értékesítésen 3-4 százalékos a nyereség, a másik két reláción 10-12 százalék. A kord mégis elsősorban Nyugatra utazik. Miért? „Mert bár sehol nem írták így le, de tudjuk, a népgazdaság elvárja, hogy tartsuk az exportszintet” - hangzik a válasz.

Talán nem tévedek, ha gyanítom: a háttérben gyakorlatiasabb okok is meghúzódnak. Nemcsak a vezetői premizálására gondolok. Bár a kord nem nagy tétel a vállalat tőkés exportjában, de megszüntetésével - netán más, a belföldi termelésben hiányzó cikke társaságában - az export aránya esetleg öt százalék alá esne, így kikerülnének az úgynevezett kompetitív árképzésből. Ily módon más gyárak jövedelmezőségétől függne a belföldi termékek nyereségtartalma, s nem biztos, hogy ez a kiszolgáltatottság előnyös lenne. A kereskedelmi igazgató szerint azonban a kord exportja annyira gazdaságos, hogy nem szabad lemondani róla. Nem szabad, de lehet, hogy kell.

Sajnos, a kordkereslet visszaesett, vége a divatjának. Az idén már érezzük ennek a hatását, így valószínűleg kielégíthetjük a Május 1. igényét. De a kereslet bizonyára ott is mérséklődik, így kutatnunk kell más partnereket után...

Miért nem próbálták korábban fejleszteni a kordkapacitást?

Valamelyest mindig bővítettük, de a nagyobb hitelkérélmünk csak most fekszik a bank asztalán. Eddig nem volt erőnk erre.

Kicsit elkésve, bár lehet, hogy mire a beruházás elkészül, ismét fellendül a divatja. És még valami. Noha a kord a vállalat leggazdaságosabb exportterméke,

de jövedelmezősége jócskán alatta marad a Május 1. termékeinek!

A beléssztori

A Magyar Selyemipari Vállalat 300 monopolicikk gyártója - a miseanyagtól a lámpaernyőig. A Május 1. listáján a belés a legnagyobb tétel, a többi inkább a választék gazdagítására vásárolják, illetve vásárolnák. Volt idő, amikor a vállalat fölösleges készletei okoztak fejfájást; ma képtelenek az igényeket kielégíteni. Szűk kikészítőképességük tovább rontja a helyzetet: 20 százalékkal többet tudnának értékesíteni, ha szaporíthatnák gépparkjukat. Erre azonban még várniuk kell.

Áddig? Tőkés Frigyes kereskedelmi főosztályvezető szerint nem olyan rossz a helyzet. Beléből jut a hazai piacokra is, habár ez a legjövendelmezőbb tőkés exportcikkük. Igaz, a kevésbé korszerűt kapják a magyar konfekciógyárak. Pedig akadna más is. A főosztályvezető büszkén meséli, milyen új, leheletfinom belést dolgoztak ki az ENKA nyugatnémet céggel, ám az csak külföldre megy. A másik újdonság is hiánycikk. A svájci HEPATEX cég tanácsadója rendszeres látogató a gyárban, tarsolyában új ötletekkel. Ilyen például az a terjedelmesített cikkszalád, amely ruha- és blúzanyagként használható; az igény a kapacitás hatszorosa, így aztán alig jut a hazai konfekciógyárakba.

A másik ütközés az igen divatos anorákszöveteknél van - folytatja a főosztályvezető. - A Hoechst-céggel az öt vetülékfonalakra megalkottuk a Pusztai szövetet, ám mire megindult a termelés, megszüntették a fonalgártást. Újabb partnert keresünk. Az ENKA-nál leltünk hasonló fonatra, a gyártás Amazon márkanéven indult; sajnos, az ENKA csak bizonyos mennyiségű fonalat hajlandó adni. Mivel ezt csak ők gyártják, egyetlen szállítóra kellett építenünk. Jut belőle belföldre, de nagyon kevés. A Viking esőkabát-

és sportruha-alapanyag belföldi igénye is - szintén az ENKA fonalszabadalma - ket-háromszorosa a kapacitásunknak.

A ballon örökzöld téma. Miért nincs?

Négy-öt éve kötelezett benűnket a tárca, hogy gyártsuk, pedig tőlünk teljesen idegen, hiszen pamutból is készül, s nincs hozzá kikészítőparkunk. Próbáltuk egyszerűsíteni az eljárást, de ez a minőség rovására ment. Most végre sikerül a pamutot szintetikus szálal felcserélni, és a jövő évtől megkezdjük a selyem típusú ballon próbagyártását. A kereslet így is lényegesen meghaladja lehetőségeinket.

Nem minden áron

A vállalat tőkés exportgazdaságossága ugyancsak elmarad a Május 1.-étől, bár a belés valóban jól jövedelmez. Főti János közgazdasági főosztályvezető szerint a dollárértékesítésen kétszer akkora a nyereség, mint a belföldin, s ilyenek itéli a konfekciógyárak részére szállítást is.

Ha termékeiket a Május 1. exportra konfekcionálja, az ár alku tárgya lehet. Miért nem élnek ezzel?

A főosztályvezető nem hallott ilyenről; a vállalat - mondja - minden átvevő részére azonos áron hozza forgalomba termékeit, és ettől nem kívánunk eltérni. „Áraink meghatározott kalkulációra épülnek, és nem olyan bizonytalan bázisra, hogy esetenként vevőktől függően azután alkudozós tárgyai legyenek” - teszi hozzá. Különös álláspont!

A vattabélés - a Lőrinci Textilipari Vállalat terméke - szintén a divatos sportruházat fontos alkotórésze, de a Május 1. igényeinek csupán a felét elégítik ki, emiatt 50 ezerrel kevesebb sporttermék készül. A pamutszövetgyártókkal sem jobb a helyzet - állítja Pintér András kereskedelmi igazgató - „érzékenyek a piac iránt. A dzsungelruházat divatját például már két évvel ezelőtt eldöntötték a világpiacón, ám tavaly hiába kért ilyen cikket a konfekciógyár, próbálkozása sikertelen maradt.

Természetesen, fontosnak ítélik az alapanyagexportot, ha gazdaságos. De ha a belőle készült holmit jobb pénzért lehet kivinni, akkor a készártul kellenék értékesíteni a textilra - az igen sok anyagot és kevés szellemi tőkét tartalmazó méteráru - helyett!

Ezt igazolná a közvetett export magas nyereségtartalma. De hiába, ez az ösztönzés önmagában kevés. Erdemes lenne gondolkodni rajta, milyen előnyökkel járna, ha ezt az értékesítést kivennék a belföldi kategóriából, és olyan elbírálás alá esne, mint a tőkés export. Bizonyos esetekben ugyanis nem szabad mindendáron ragaszkodnunk a tőkés kivitelhez, helyesebb mérlegelni, mi éri meg jobban: az alapanyag, vagy a készáruexport.

Mert lehet, hogy a csepeli szabadkikötő legendája már a múlté, mégis jó néhány konfekciógyárban állítják: időnként gyanús tételek érkeznek külföldi partnereiktől - tapintásra, mint ha itthon készültek volna...!

Rajna Györgyi

Egy hét a világgazdaságban

A fekete péntek réme

Most már mindenki a kanadai fővárosra tekint. A fejlett tőkés országok legtekintélyesebbjeinek képviselői nemsokára a kanadai fővárosban találkoznak majd, hogy a rendszeresnek számító éves csúcson megvitassák a világgazdaság kérdéseit. Kialakultak azok a témák, melyről a konferencián szó lesz, és a résztvevők igekeznek szorgosan egyeztetni előre álláspontjukat.

Ilyen fórum volt a héten a Közös Piac pénzügyminisztereinek brüsszeli ülése, ahol a „sláger” - ismét, és minden bizonnyal nem utoljára - a magas amerikai kamatszint volt. (Az ülés utáni napon emelte a Morgan Guaranty a „prime”-t 20,5 százalékra.) A tizeg egységes álláspontot nem tudtak kialakítani, a felszólalások az egyes fővárosok véleményei között jelentős eltéréseket fedtek fel. A szocialista kormányzatú Franciaország képviselői voltak a legélesebbek az amerikai gyakorlat elítélésében, míg az angol és nyugatnémet delegáció lényegesen visszafogottabban kritizálta az USA-t. Ez utóbbiak nyilatkozataik szövegezésénél már valószínűleg számot vetettek azzal, hogy Washington „ingyen” amúgysem fogja feladni gazdaságpolitikájának egyik alapkövét. Tegyük hozzá: Nyugat-Európa gazdasági problémáit sem lehet csupán a magas amerikai kamatszintre visszavezetni...

A „prime rate” egyébként csatlóka mutató, a valóság helyzetéhez képest magasabbnak és alacsonyabbnak egyaránt mutathatja a kamatszintet. Definíciója szerint az a kamatláb, melyet az USA legjelentősebb kereskedelmi bankjai leghitelképesebb ügyfeleiknek felszámítanak. Elvileg, a való életben ugyanis - különösen lanya hitelkereslet mellett - könnyen előfordulhat, hogy a legnagyobb kliensek kölcsönt a prime alatti rátaival is kaphatnak.

A dollár egyébként a héten tovább erősödött, és július 8-án, Frankfurtban egy „zöldhasú” már 2,47 dollárt ért. Mindez jelentős ösztönzést jelentett az Európába irányuló turizmusnak, az amerikai külügyminisztérium az idén nyáron 14 százalékkal több utlevélet adott ki, mint az elmúlt év azonos időszakában. A tengerentúli látogatóknak természetesen nem csupán Frankfurt az ajánlott úticél, pénzükért rekord összegű nemzeti valutát vásárolhatnak Olaszországban, Finnországban és Dániában is. Az említett országokban persze az árfolyammozgás következtében megdrágultak az

amerikai áruk, és versenyképességük a helyi termékekkel szemben csökkent. Ez azonban most az érintett kormányok részéről nem egy sietve üdvözölt fejlemény, hanem panaszok oka. Növekszik ugyanis az importált infláció.

Reálisan nézve persze el kell ismerni, hogy az infláció nem csupán „begyűrűzik”, hanem „otthon” is megvannak a gyökerei.

Az árfolyamok mozgása természetesen az exportöröket és az importöröket egyaránt érzékenyen érinti, különösen akkor, ha ezek a változások viszonylag rövid idő alatt meglehetősen nagymértékűek. Az a nyugat-európai eladó például, aki fél évvel ezelőtt mostani fizetésre dollárban kötötte le árúját, ma könnyen lehet, hogy bankjától 20 százalékkal többet kap nemzeti valutában, mint amennyire eredetileg számított. (Ellenkező előjelű példa persze ugyancsak könnyen hozható.) A külgazdasági szférával közvetlenül érintkező vállalatok ilyen körülmények között természetesen rá vannak kényszerítve, hogy a valutaárfolyamok mozgását figyelemmel kíséreljék, bankjukkal rendszeresen konzultáljanak, és üzleti magatartásukat ennek megfelelően alakítsák ki. Látszólag nincs szükség a fenti események, és ama hír között, hogy az olasz hatóságok kénytelenek voltak bezárni a milánói értéktőzsdét. Pedig ami Milánóban a részvények árfolyamával történt, az éppúgy megtörtént - vagy megtörténhet volna - egy tőzsdén jegyzett nyersanyaggal, vagy valutával.

Az elmúlt évben a befektetők érdeklődése megnövekedett az olasz részvények iránt. Ebben szerepet játszott az is, hogy az elmúlt évben - 4 százalékos realnövekedéssel - Olaszország Japán után a második helyet foglalta el a fejlett tőkés országok növekedési rangsorában. A megélénkült keresletet természetesen az árfolyamok emelkedése kísérte. Ezt a folyamatot „felkarolta” a spekuláció, mely mesterségesen felfokozott vásárlásokkal irreálisan magasra hajtotta fel a részvények árát. A spekulációs műveleteknek azonban alaptörvénye, hogy aki egyszer nyereségre számítva vásárolt, annak profilja realizálásához el is kell adnia. Ez a likvidálás történt meg most tömeges mértékben.

A zuhanó árfolyamok pedig a felügyeleti szervekben joggal keltették a New York-i hirhéd „fekete péntek” képzetét.

G. Gy. - Sz. P.

A KOPINT jelenti

Drágul a gabona

Míg a múlt héten a szinesfémek és az ezüst (4 százalékkal) drágultak, az arany ára 2 százalékkal tovább süllyedt Londonban és Zürichben is. Jelentősen megemelkedett az ólom és a horgany, illetve az ólomhulladék ára (6,5; 4,7; 6 százalék). A többi fém általában 2-3 százalékkal lett drágább. Nem változott az alumínium és alumíniumhulladék, az antimon, a higany, a bizmüt és a kobalt jegyzése. Ugyancsak stagnál a vashulladéké és az ócskavasé is. Nagymértékben esett a New York-i tőzsdén a gyapot árjegyzése (8 százalékkal). A bórarak ezzel ellentétben viszont megemelkedtek, az amerikai ökörbőr 8 százalékkal, a tehénbőr több mint 13 százalékkal drágább. A nyersbőr-árak (új-zélandi, ausztrál) szintén emelkedtek valamelyest. A múlt héten felkúsztak a gabonákra is. A chicagói tőzsdén emelkedett a búza, a kukorica, a zab, a szójabab és a szójadara árjegyzése 4-6 százalékkal. A winnipeg-i tőzsdén a rozs kereslete élénkült meg inkább,

részvényeinek értéke most majdnem 6 százalékkal magasabb. A növényi olajok közül a szójaolaj követte a szójabab és -dara árát 7 százalékkal. Kicsit drágult a napraforgó- és repceolaj is a rotterdami tőzsdén. Emelkedtek a cukorárak is 4, illetve 6 százalékkal a New York-i és a londoni tőzsdén. Ugyanez mondható el a kávé és a kakaó áráról is. A múlt havi mélypont után különösen a kakaó drágulása szembetűnő, a hét elején meghaladta az 1000 fontot is tonnáknként, bár csütörtökre újra az 1000 font alá került.

DEVIZÁK 1981. július 9.

1 USA-DOLLÁR az egyes országok pénznemében	
Bécs	17,296 - 17,396
Brüsszel	40,35 - 40,37
Párizs	5,8465 - 5,8575
Frankfurt	2,4640 - 2,4655
Milánó	1226,50 - 1227,00
Amszterdam	2,7405 - 2,7420
Tokió	229,45

1 ANGOL FONT értéke USA-dollárban	
London	1,8770 - 1,8785

NEMZETKÖZI ARANY dollár/finom uncia	
Zürich	405,00 - 408,00
London	406,25

Magyar iskola Nigériában

Újabb komplett szakmunkásképző iskola szállítására szerződött nigériai partnereivel a Technoimpex Külkereskedelmi Vállalat. Ezúttal 8 millió dollár értékű megállapodást írtak alá.

Az oktatási intézményben építőipari, mezőgazdasági gépkezelő és -javító, valamint nyomdaipari szakembereket képeznek ki. Az iskola magyar szakemberek irányításával fog működni, a nigériai oktatókat és tanárokat a Technoimpex Magyarországon

képzési ki. A szakmunkásképző központ építését már az idén megkezdik az Industrialexport fővállalkozásában.

A nagy értékű üzlet létrejöttében jelentős szerepe volt a külkereskedelmi vállalat korábbi nigériai szállításainak és üzleteinek. Jelenleg már mintegy 50 olyan oktatási intézmény működik, illetve épül az afrikai országban, amelyet a magyar vállalat szerelt fel.

Átlépte az álomhatárt

Tejrekord

Genetikai siker született a baranyai gazdaságok tehenészetében: a fajtaátalakító keresztezések eredményeként négyezer literre emelkedett a tejhozam. Valaha „álomhatárnak” tekintették ezt a szintet a szakemberek, csak a legjobb tehének termeltek ennyi tejet. Most viszont egy egész megye nagyüzemi állományának átlaga a négyezer - egészen pontosan: 4050 - literes évi hozam.

Színházi helyzetkép '80-81

SOKÁIG DIVAT VOLT felróni a kritikának, hogy a magyar színház állapotát makacsul a külföldi tapasztalatok szemüvegén át ítéli meg; vagyis olyan eredményeket kér számon a hazai színházról, amelyek más- hol, más körülmények, minde- nekélvül másféle szervezeti adottságok között jöttek létre. Így sikerült egy időben a szakma számára avatni Brookot, vagy éppen Strehlert — Grotowskiról nem is szólva, akinek úgyneve- zett „kegyetlen” színházát első perctől félreértve, némelyek ádáz csatáikat folytatták a magukpumpá- lta fantom ellen —, de azután már Tovsztanogovot és Ljubimov- ot is, tehát *mindenkit*, aki más- ként dolgozott és máshová ju- tott, mint az önelégült magyar színház. Messzire vezetne, s nem is e cikk feladata számbavenni azokat a törekvéseket, amelyek lassan egy nyitottabb, elevenebb, stílári és tartalmi értelemben egyaránt korszerűbb színházat is jelenvalóvá tettek, végül éppen ezzel adva meg a lehetőséget a kritikának arra, hogy a bezzeg- példákot már ne csak kívülről hozza, s az összevetést házon belül is elvégezhesse, egyáltalán: hogy *végre önmaga mércéjeként is használhassa a hazai játékszínt*.

Félő azonban, ahogyan a szak- sajtóban csökkennek a külföldi hivatkozások, s mindinkább bele- feledkezünk — lévén a kínálat valóban gazdagabb — a belső pi- ac csatározásába, „ár és érték- viszonyainak” elemzésébe; nos, úgy ezzel párhuzamosan mint- ha ismét kialakulóban volna egy sajátosan leszűkült belső látás. Holott az a tény, hogy *relative* izgalmasabb a műsor, s több a kiemelkedően jó produkció, még nem ok valamiféle „új eléledet- ség” élvezésére; és nem lehet ok a külfölddel való viszonyítás — mint nélkülözhetetlen ellenőrző skála — elvetésére sem. Mert a provinciális maradt, ha *relative* — korábbi önmagunkhoz képest — magasabb szinten műveljük. Min- denképp meg kell őriznünk a *kettős mérlegelés* képességét, ab- ban az értelemben tudniillik, hogy a legjobb hazai teljesítme- nyek megvizsgálandók nemzet- közi viszonylatban, sőt: azok a körülmények is — technikai, szervezeti, gazdasági jellegűek —, amelyek ezeket a produkció- kat meghatározzák.

AZ EZZEL SZEMBEN érzékel- hető *belterjes szemlélet* viszont lényegében a színházi élet üdvös változásainak eddigi, ám csupán részleges eredményeit túlértékel- ve, hovatovább mintegy fetiszál- ja a kialakult és kialakulófélben lévő változatosságot — úgy is, mint a struktúra problémáérze- kenységét, önjobbító automatiz- musát. Olyan ez, mint amikor a tűzoltóegység nem az oltások si- kerén, hanem a jelzőszolgálat fejlődésén méri önnön működé- sének határfokát.

Hiszen a most zárult színi évad bizonyítást nyújt megfogalmazható jel- legzetessége, hogy viszonylag tisztán, mondhatni „kipreparál-

tan” megmutatta azokat a gon- dokat, amelyek — bár feltehető- en vigasztalóbbak, mint a tíz esztendővel ezelőtiek — éppen az utóbbi évek változásai nyomán, illetve azok mellett állandó- sultak. Oktalanság volna „meg- sértődni” ezen; az új helyzetek természetesen új nehézségeket szülnek, és végérvényes megoldá- sok nincsenek. A kérdés csak az, hogy a megoldási készség szüntelen és eléggé dinamikus-e? Mert a gondok tudomásulvétele — jóllehet kétségtelen elő- feltétel —, mégsem azonos a kö- rültékintó orvoslással. Az elmúlt évad tanulságai ugyanis nem egyetlen évad tanulságai: ismer- jük az előzményeket, és számíta- nunk kell a további következmé- nyekre.

A JELEN magyar színháza polarizáltabb, sokfélebb, mint korábban. Ennek következménye- ként érzékenyebb a valóságra, egyszersmind ezért is alkalmá- sabb annak tükrözésére. Esztéti- kai-stilári megosztottsága tagad- hatatlan előny, ám józanul fel- mérendő, hogy az izlés-megújulás igen viszonylagos és korlátozott. Pontosítva a fogalmakat: a hazai, úgynevezett avantgarde, nézetem szerint lényegében nem más, mint a mesterség minőségű meg- reformálása; rendezők, színészek, tervezők eszközjavító igyekezete, — s korántsem formai, netán szemléleti szélsőségek hajszolása. Ez az élgárda viszont meglehető- sen kislétszámú, s munkája színhá- zaink túlnyomó többségét nem érinti. Így maguk a változások a színházi életnek voltaképp csak egy vékony szeletére jellemzők — vagyis az átlagot nem befolyá- solják, nem javítják.

Márpedig mire figyelmeztett az 1980-81-es évad? Mindenek- előtt arra, hogy az országwide látható színelőadások átlagszín- vonala, tehát az a színház, amellyel a közönség a legtöbb- ször találkozik, változatlanul ala- csony. Úgy is fogalmazhatunk, hogy az olli szárai egyre jobban szétnyílnak; méghozzá főváros- ban és vidéken egyaránt.

A BUDAPESTI helyzetkép kon- turjai mind élesebbek. Két színházban — nyomonkövethető a belső igény a folyamatos meg- újulásra, úgy a kifejező eszkö- zök, mint a műsorpolitika korszerűségét tekintve. Ami írói- rendezői-színészi esemény a pesti évadban történt, az a Nemzeti Színházban és a Vígyszínházban történt. Nem arról van szó, hogy ezekben a társulatokban minden kifogástalan, és minden produk- ció sikerült. Mégcsak nem is ar- ról, hogy e két színház a közön- ség szemében sikeresebb a többi- nél. De jó szívvel elmondható: nem a nézők távolmaradása mel- lett szereztek meglepő élménye- ket. Meglepő, azaz a való élettel olyan szoros kapcsolatot tartó rendezői és színészi alkotásokat, mint a kétrészes IV. Henrik, a Tarekin halála, a Komédiások, a Halleluja, illetve a Platonov és a Vadászat. Ez a hat produkció kiállja a nemzetközi hasonlítást is a jók mezőnyében — s hang-

súlyozandó, hogy nem valami- féle kísérleti kategóriában.

A többi fővárosi együttes mun- kásságát — akár a darabválasz- tást, akár a megvalósult előadá- sokat nézzük —, az a fajta tra- dicionalitás jellemzi, ami nem annyira az eredményeket, mint inkább a kiürült szokványokat konzerválja, s ez még akkor is fel- tűnő, ha természetesen ki-ki a maga külön sablonjait ápolja. Mindazonáltal a paletta sokszínű- ségének jegyében méltányolható és elfogadható volna az ilyesfaj- ta hagyomány, netán profil-örzés, ha nem járna együtt a színészi, tehát az emberábrázoló kultúra nyilvánvaló hanyatlásával, sé- mákba merevedésével. Hovató- vább azzal a nem elhanyagolható hatással, amit az őszintétlen, fel- színes alakítás a nézőre gyakorol.

BONYOLULTABB RAJZOLA- TOT kapunk a vidék áttekintése nyomán. Sajnos, nem azért, mintha a jóideje harmadvonalba szorult színházakban igazában megpezdült volna az élet; a zavart az okozza, hogy az eddig megbízható vagy éppenséggel je- lentékeny együttesek tevékenysé- ge mutat kirívó egyenlenséget. Ezek a jelek mindenütt vezető- mizériákra vallanak: az immár krónikus igazgató és főrendező- hiány következtében túl sok hely- len elhúzódt az átmeneti álla- pot, illetve a bizalomválság. A társulatok közötti fluktuáció egészen méreteket öltött — mindez jól érzékelhető volt Kec- kemét, Pécs, Veszprém, Győr évadán. Kényszerű műsor-impro- vizációk és szereposztások, bi- zonytalan jövőjű személyi kons- tellációk.

Miskolc és Kaposvár mondhat magának sikerült évadot, még- ha ezekben a színházakban is voltak viszonylagos fiaskók. A Tribádok éjszakája és a Lila ákác azonban kiváló miskolci előadá- sok — az egyleges Lear királytól sem vitatható el a vállalkozás tisztelete —; Kaposvár pedig mindenképp a Szentiványi álommal, de a Chicago, A meleg- ház és a Királyasszony lovagja előadásaival is bizonyított. Ki- vált azt, hogy színészlakó mű- helyéből még mindig pótolni tudja érzékeny veszteségeit.

AZ ORSZÁGOS ÖSSZKÉP te- hát végül is nem mondható kedvezőnek. Egykézen megszámlál- ható a kiemelkedő színházak, két- kézen a kiemelkedő előadások száma. Ennek okai nem különö- sbben rejtélyesek. A szakmai káderhiányra már utaltam; — hozzáteendő, hogy nemcsak veze- tők kerestetnek. Ma már bizo- nyosra vehető, hogy a főiskola színész és rendezőfelvételi rend- szere, a vizsgaszisztéma csak- úgy, mint az oktatás teljes folya- mata, módszertana alapos felül- vizsgálatra szorul. Kevés a ren- dező és a színész, s a végzetek tehetsége, felkészültsége nem ki- elégtő.

Ebben a helyzetben — amikor nemzedékek hiányoznak a pályá-

ról — túl korán véreznek el a fiatalok a nem rájuk szabott fő- rendezői beosztásokban. Némely- kényeszmegoldás kampányjel- lege is nyilvánvaló: most például egyszerre három tévérendező kapott megbízást vidéki színhá- zak művészeti vezetésére. Természetesen lehetséges, hogy a televíziós művész jó színházi ren- dező lesz; — de egycsapásra jó színházirányító is?

S aztán talán több figyelmet érdemelne a kinevezéseknél az a bizonyos, lassan közhelyes em- beri tényező, mert a közelmúlt tapasztalatai szerint gyakran ke- rülnek együtvé egymással nyil- vánvalóan nem harmonizáló szem- léletek. Ekként sok a társu- latokban az eleve beépített „po- kolgép” — a robbanások pedig hosszú távra megbénítják az egész mechanizmust, hogy az egyéni „leblokkolásokat” már ne is számoljuk.

ALIGHA SZABADNA elodázní továbbá a színészegyeztetés egy- ségesítését. A színésztársadalom jelenlegi túlhajszoltsága (és ki- szolgáltatottsága a különféle in- tenczióknak) komolyabban ne- hezíti a lelkiismeretes színházi munkát, mint azt figyelembe vesszük. Ezzel összefüggésben a gazdasági szabályozók nemkülön- ben átgondolásra szorulnak; hi- hetetlen, hogy ma a színész színhá- zi többletmunkájáért csaknem megfizethetetlen. Ez az állapot akadályozza például az oly kívá- natos színházban belüli stúdiók, rendkívüli előadások létrejöttét, de általában is arra szorítja a színészt, hogy főmunkahelyén ál- dozza energiáiból a legkeveseb- bet.

Az elmúlt évadban — nyilván nem függetlenül a színházjegyek drágulásától, a nehezebb gazda- sági helyzettől —, a színházak szervezési osztályainak kissé meg- rendült az örök konjunkcióba vetett hit. A jelenlegi gazdasági és szervezési rendszer azonban még így is több, elsősorban táv- lati veszélyt rejt — ezt a kér- dést egy korábbi cikksorozatban már megkíséreltem kifejteni — mint hasznos: ha ma színház- politikáról beszélünk, akkor vé- gre egy előretételező, reális — s eléggé nem hangsúlyozható —, hogy ráadásul még offenzív pro- gramot is kellene azon értenünk. Olyan tervezetet, amely vala- mennyi színházi gondunkat egy- mással való összefüggéseiben vizsgálja.

NEM LEHET NEM LÁTNÍ ugyanis, hogy az előadások szoro- san vett művészi szférája meg- annyira, mindmáig elintézetlen, fel- halmozódott kérdés függvényében alakul; másként: a produkció színvonalát voltaképp egyfajta vá- lasz a nyitott kérdésekre.

Ha pedig túl sok a gyenge pro- dukció, az félreérthetetlenül azt jelenti, hogy túl sok kérdés ma- radt felelet nélkül a maga terü- letén.

MÉSZÁROS TAMÁS

Elhunyt Bilicsi Tivadar

A Művelődési Minisztérium, Budapest Főváros Tanácsa, a Magyar Színházművészeti Szö- vetség és a Vígyszínház mély fájdalommal tudatja, hogy Bilicsi Tivadar, a Magyar Népköztársaság Kiváló Művésze, 80 esztendő- s korában, szombaton, el- hunyt. Temetéséről később intéz- kednek.

Elment hát ő is, egy nagy nem- zedék utolsó mohikánjainak, a nyolcvanasoknak a sorában, csupán néhány nap késéssel kö- vetve barátját és kollégáját, Pe- thes Sándort. Ez volt az utol- só all round generáció, amely- nek minden képviselője, az utol- só közkatonaig, a legszélesebb regisztert átfogóan ismerte a szakmát. És a népszerű Bilicsi éppen nem közvitési rangban harcolt... Az operettkomikus szerepkörből oly természetesen váltott át klasszikus jellemek ábrázolásába. Karos-kedves sramliénekesből Shakespeare- karakterbe, a Jöjjön ki Obudára... felhőtlen könnyedségből oly ma- gától értetődően hősi ki Dürren- matt tragikus nőst, hogy azt kell mondanunk, ilyen váltások- ra csak az igazán jelesek képe- sek.

Végigjárta a színészi munka minden iskoláját és egyetemét, a vidéki kardalosi posztól a Víg- színházban szerzett érdemes mű- vészi rangig; volt operettszínész, és drámai karakter, Retegyi Fri- dolin és Mosca, Tschöll-papa és Grumio, Francia király a János vitézben és Botcsinálta doktor Molière-nél, de mindenképp s -föltött ő volt a közönség ked- vence, a szeretetre méltó Bill, aki átnézve oly méhetetlen számú kisebb-nagyobb szerepe felett, összekacsintott kedves pesti pub- likumával, amely hat évtizeden át kitartott mellette, és most joga- gal megcsalva érzi magát, mert már sohasem fogja megtudni, hogy meggy be az a nagy elefánt az oroszlan barlangjába...

L. A.

Szeged Népi táncosok fesztiválja

Tegnap Szegeden megnyitották a nyári ünnepi hetek egyik nagy érdeklődéssel várt — kétévén- yent sorra kerülő — rendezvé- nyét, a nemzetközi szakszerveze- ti néptáncfesztivált. Az idén nyolcadik alkalommal színhelye a város a folklor ünnepének. A július 11-től július 20-ig tartó, fesztiválon öt hazai, valamint egy-egy bulgáriai, csehszlovákiai, hollandiai, jugoszláviai, lengyel- országi, NDK-beli, romániai, svájci és szovjetunióbeli együt- tes hatszáz tagja vesz részt.

A néptáncosok szombaton dél- után látványos menettáncokkal vonultak fel a Tisza partjára, a fesztivál megnyitó ünnepségének színhelyére. A partfal lépcsősor- rain helyet foglaló sok ezer érdeklődő előtt Ligeti László, a SZOT alelnöke köszöntötte a részt vevő csoportokat, majd ün- nepélyes külsőségek között meg- gyújtották a fesztivál lángját. Papp Gyula, a szegedi tanács el- nöke, az együttesek képviselőinek átadta a város jelképes kulcsát, és tiszteletbeli szegedi lakosok- ká fogadta a táncosokat. Azután felvonták a fesztivál emblémájá- val díszített lobogót. A külföldi együttesek a nemzeti sajátossá- gokat tartalmazó rövid táncokkal, a magyar együttesek közösen elő- adott, látványos csárdással mu- tatkoztak be.

A fesztivál idején a csoport- tok három alkalommal tartanak folklorestet az újszegedi színpa- don. A fesztivál gálaestjét két alkalommal, július 19-én és jú- lius 20-án, a szabadtéri játékok Dóm téri színpadán tekinthetik meg az érdeklődők.

Békéscsaba

Évadzárás a Jókai Színházban

Sikeres évadot zárt a békés- csabai Jókai Színház: a Rencz Antal rendezte Illyés-mű, a Bol- habál, a Művelődési Minisztéri- umtól nivódiját kapott, két elő- adást a televízió, egyet pedig a rádió vett fel — hangzott el szombaton, a Jókai Színház évad- záró társulati ülésén. Keczer András, a színház igazgatója, ér- tékelte az 1980-81-es évadot. Mint elmondotta, a 313 előadás közül 55 stúdió-, 52 pedig gyer- mekszínházi volt, s 127 előadást tartottak a megye településein, Si-

kert aratott a csabaiak által ósz- szel szervezett Színház az iskolá- ban elnevezésű akciójuk.

Mint az igazgató bejelentette: a Jókai Színházhoz szerződött színészek (Petrozsényi Eszter, Pelsőczy László, Nagy Mária, Pusztaszeri Emília és Jancsik Ferenc) mellett az új évadban a békéscsabai társulatnál tevé- kenykedik Gyarmathy Ágnes Munkácsy-díjas díszlet- és jel- meztervező, valamint Fabián Gabriella, a Leningrádban most végzett fiatal díszlettervező.

Borbély László rajza

Válságjelentés

Harc a piacért

Annak ellenére, hogy az elmúlt hét kétségtelenül legjelentősebb világgazdasági eseménye a hét legnagyobb tőkés állam csúcs-konferenciája volt, történt ez idő alatt néhány olyan dolog is, mely mintegy Ottawa háttérül kínálkozik.

Itt van először is a Nemzetközi Valutaalap konjunktúra-jelentése. A szerzők — az OECD korábbi anyagához hasonlóan — nem rejtik véka alá meggyőző-désüket: a fejlett tőkés világ helyzete válságos. Ilyen körülmények között természetesen — hiszen nincs egyértelműen biztos, általánosan elfogadott és főként kipróbált módszerük a problémák megoldására — a fejlett tőkés kormányok között kiéleződtek a viták a kivezető útról. Az IMF-jelentés e tekintetben úgy foglal állást, hogy vitája a monetarista stratégia abszolút igazát. A szerzők szerint a pénzellátás és a hitelszféra viszszafejtése önmagában nem teljes értékű gyógymód, a jelenleginél nagyobb figyelmet kellene fordítani a gazdaság teljesítményének fokozására. Követendő példaként itt a dokumentum a reagani gazdaságpolitikát, a „kínálati oldal” hangsúlyozását említi. (Mint ismeretes, a republikánus kormány a vállalati adókat és a költségvetési kiadásokat egyaránt kívánja csökkenteni).

A fejlett tőkés országoknak mindenképpen szükségük van egy megfelelő gazdaságpolitikai stratégia kialakítására, egyébként aligha tudhatják a hetvenes években tapasztalt növekedési ütemet ismét megközelíteni. A világszervezet adatai szerint 1970—1979 között, éves átlagban a fejlett tőkés országokban 4 százalékkal növekedett a bruttó nemzeti termék, tavalyra az ütem alig több, mint 1 százalékra esett vissza és az ideai stagnálás után jövőre is csak az 1980-as szint elérése tűzhető ki reális célként.

Tegyük most hozzá: a konjunktúra probléma aligha csak a közvetlenül érintettek számára érdekes. Stagnáló gazdaság mellett alighanem stagnál a világgazdaság is és csak mérsékelten bővül — ha egyáltalán — a fejlett tőkés világban az import iránti kereslet. Lanyha konjunktúra erősödő konkurrenciaharcot is jelent, hiszen egy szűkülő piacért kell harcolni. Ilyenkor persze élesebben mutatkoznak meg a fejlődésben lemaradt, a strukturális váltást elhanyagoló iparágak, vállalatok gondjai is. Mivel pedig e szektor emelkedő munkanélküliség mellett nem ritkán politikai kérdéssé válik, a

végeredmény gyakran keményedő kereskedelempolitika, protekcionista irányvonallal lesz.

Az IMF-dokumentumhoz visz-szatérve, a szerzők azért pozitívumot is fel tudnak mutatni. A fejlett tőkés országok energia-politikája a hetvenes évek végére kétségtelen eredményeket tudott felmutatni. Jele ennek — a számítást a British Petrol készítette —, hogy tavaly a fejlett tőkés világ olajfogyasztása több, mint 5 százalékkal csökkent. Nyilvánvaló persze, hogy ebben nem csupán az energiaracionalizáló intézkedéseknek volt szerepük, hanem a gazdasági növekedés üteme mérséklődésének is. Mind-ebből persze természetesen következik, hogy 1982-ben még aligha várható az olajárak ismételt megugrása. Legalábbis a lanyha konjunktúra miatt a keresleti oldalról ez tűnne valószínűnek.

Nem zárható ki azonban az sem, hogy — elsősorban politikai események hatására, mint 1979 végén — az olajárak ismét megindulnak akkor, ha az ellátás biztonsága veszélyben van, vagy veszélyben lévőnek látszik. Változatlan olajár mellett azonban a „növekedési ösvény” megtalálásának esélyei a tőkés világgazdaságban kétségtelenül megnövekednek.

Minderre annál is nagy szüksége lenne a fejlett tőkés világnak, mivel az elmúlt héten közzétett munkanélküliségi statisztikák és prognózisok változatlanul borús képet adnak. Az Egyesült Királyságban a hónap közepén 2,85 millió munkanélkülit számláltak meg — a hetvenes évek elején az újságok az 1 milliós állásnékülül tömeget már nemzeti tragédiának tartották. A nyugat-berlini gazdaságkutató intézet elemzése szerint pedig az NSZK-ban két év múlva a munkanélküliek száma közel lesz a másfél millióhoz.

A munkanélküliséget eddig a tőkés kormányok jórészt mint gazdasági kérdést szemlélték, a közelmúlt fejleményei azonban a problémát inkább mint társadalmi gondot vetik fel. Nyilvánvaló az összefüggés ugyanis, hogy Angliában a munkanélküliség által legjobban sújtott korcsoport a 21 év alattiaké és a felfedezett bűnesetek 70 százaléka ugyanahhoz a kategóriához tartozik. A munkanélküliség tehát a felnövő generációk esélyeit csökkenti, önálló létfeltételeik megteremtését gátolja és végső soron akadályává válik annak, hogy egy nemzeték „normálisan beilleszkedjen a jóléti társadalomba”.

G. Gy.—Sz. P.

Fuvarterítést fizet a nagykereskedelem

Egyre gyakoribb, hogy különböző vállalatok, boltok, bérelt üzletek vezetői, magánkereskedők, kisiparosok maguk szállítóját az el az árut a nagykereskedelem raktárából.

A Belkereskedelmi Minisztérium arról tájékoztat, hogy ilyen esetekben a nagykereskedelemnek fuvarterítést kell fizetnie. A nagykereskedelem ugyanis köteles a megrendelő helyére szállítani az árut. Ha azonban a megrendelő ezt átvállalja, ezért kártalanítani kell, akár önkiszolgáló, akár hagyományos nagykereskedelmi raktárból szállítja el az árut — előzetes bejelentés

alapján, vagy anélkül. A fuvarterítés mértékénél figyelembe kell venni az átlagos szállítási költségeket, a szakmai sajtóösszegeket és egyéb tényezőket. Általában az ár 0,4—1,2 százaléka-nak megfelelő fuvarterítés reális.

Ha az állami, vagy szövetkezeti bolt valamelyik alkalmazottja vagy üzletvezetője saját személyautójával szállítja a nagykereskedelmi raktárból a boltba az árut, részére nem fizethető fuvardíj, az a vállalatát illeti meg. A bolti dolgozók azzal ösztönözhetőek az ilyenfajta szállításokra, ha részükre a törvényben megszabott kilométerpénzt, illetve átalányt fizetik.

Angol formatervezési kiállítás

Angol ipari formatervezési kiállítás nyílt hétfőn Budapesten, a Rákóczi úti Technika Házában. A rendezvényen, melyet John Birch, Nagy-Britannia budapesti nagykövetségének ideiglenes ügyvivője nyitott meg, több mint 300 különféle használati tárgyat mutatnak be.

A kiállításon látható háztartási eszközök, irodai cikkek, utazó-

táskák, sportfelszerelések, vagy épp a különféle ízléses kivitelű műszerek, számológépek nemcsak a harmónia fontosságát hirdetik az embert körülvevő tárgyak világában, de egyben figyelmeztetnek arra is, hogy ma már csak gondosan tervezett tárgyak adhatók el a világpiacon.

A kiállítás augusztus 10-ig tekinthető meg.

MINO-minőség

Igényességre kényszerítve — A piac mindig mást akar

Nagyszerű iskolába jár a Minőségi Cipőgyár. A „tanítómesterrel” — az amerikai Klassic Aura céggel — tulajdonképpen 1974-ben kerültek kapcsolatba, amikor a szigetvári gyárukba másfél millió dollárért gépeket és egymillió dollárért a gyártási eljárást megvették. Azóta sok víz lefolyt a Dunán, közben a szigetvári gyár önálló lett. De az amerikai kapcsolat nem szűnt meg, sőt egyre gyümölcsözőbb. A nagyvállalat az elmúlt évben százezer pár cipőt exportált az Egyesült Államokba, az ideai rendelés ötször nagyobb.

Azt nem kell külön magyarázni, mit jelent egy új piacot meghódítani. Ilyenkor általában mindenki tanul — gyakran a maga kárán —, hiszen a külföldi partnerekkel nem lehet úgy elkenyelmkedni, mint a hazaiakkal. Alapvető követelmény a gyorsaság, és más szemmel nézik a minőséget is.

A végtermék: gyönyörű

Nagy a szerencséje a Minőségi Cipőgyárnak. Őket ugyanis megtanították a gyártás és az üzlet legfontosabb téziseire. Három tehetséges amerikai szakember szinte állandóan a gyárban van. Hogy mi mindent profitáltak tőlük — erről Kemenes Mária kereskedelmi igazgatóval beszélgettem.

— Legelőször is megtanították minket a szépre — mondta. — Nem is a cipők minőségén, hanem a kivitelén, a megjelenésén kellett javítanunk. Hihetetlen jelentősége van például a sarok ívének, szögének, gyakran ezen — és a kaptafán — múlik az elegancia. Az a szakember, aki ezzel foglalkozik, tucatszámra hozta be a szebbnél szebb modelleket. Ezekből az alaptípusokból indultunk ki, és kezdtük megtervezni a saját darabjainkat. Korántsem biztos, hogy az elkészült mintacipő megnyeri partnerünk tetszését. Minden egyes darabot órákon át néz, vizsgál, míg végül egy hajszálnyit vékonyítja a pántot, odábbeteti a díszítést, s a végtermék: gyönyörű cipő. Rákényszerítettek bennünket az igényességre. Aztán megtanultuk a gyorsaságot. Szokatlan tempóban modellezzük; három hét alatt hatvan új egyedi darabunk van. Szemünknek nincs ideje megszokni az újat, mert máris készül a következő sorozat.

Megnézzük a modelleket gyártó szalagot. Ott dolgoznak a legügyesebb szakmunkások; egy nap alatt hatvan pár egyedi cipőt készítenek. Alig vannak többen, mint húszan, munkájuk változatos, és idegesítő; óriási a hajtás. Könnyen követhető, hogyan lesz a rajz, a terv alapján pillekönnyű, divatos női szandál. A színek, a formák változatosak. Szóval, itt a tanulás kézzelfogható bizonyítéka...

— Van ennek még egyéb haszna is — folytatja a kereskedelmi igazgató. — Megváltozott az egész szemléletünk. Ahhoz, hogy az amerikai piacon helyt tud-

junk állni, muszáj volt elfogadnunk a törvényeit. Olyan ütemet diktált, ami mellett el kellett felejtünk a nehézkes, túladministrált ügyvitelünket, bürokratikus megoldásainkat. Ma már ki sem ejtjük a szánonk, hogy milyen számú feljegyzésre írtad rá... S ez azért óriási dolog, mert mi hét telephellyel rendelkező nagyvállalat vagyunk. Ma már természetesnek vesszük, hogy a piac mindig mást akar, s nekünk nincs megállás. És sok mindenre ráébredtünk; immár tudjuk, hogyan kell felkutatni szép, de viszonylag olcsó bort,

miként kell megkeresni a legolcsóbb szállítókat. Az ártárgyalásaink néha napokig tartanak. Ugyanis egyáltalán nem az a lényeg; mi milyen árat akarunk, hanem az az elsődleges szempont, hogy a piac mennyire értékeli a termékeinket. S ezen belül kell nekünk nyereséget elérni.

Nem is túl drágák

Igazi ámulatomra a mintatereim szolgáltak. A vitrinekben olyan cipők sorakoztak, amelyek a legszínelvonalasabb nyugati üzletek kirakataiban láthatók. A legdivatosabbak fémek, bronzos, arany, ezüst felsőbőrrel készült cipők. A természetes színűek — a tengekék, a vízzöld, a tűzpiros — a legkeresettebbek, és mindegyik úgy csillog, mint a gyöngy. Aztán különösen kedveltek a fonottak és a gyikbörnyomatúak. Dekára mérhetők, és vajtapintásúak. A cipők talpbélésében Innocence a márkajel, magyarul azt jelenti: Ártatlanság. Az Egyesült Államokban ezen a néven futnak a MINO-termékek. Nem rejtik véka alá a származási helyét; ott a Made in Hungary felirat.

A nagy lelkesedés mégiscsak keserűségre váltott — ennyi szép láttán az ember elkedvetlenedik. Miért nincs ilyen a hazai üzletekben? Hol van egy modellből tizenötféle szín, és minden méretben kétféle bőség? Ha egy nagyvállalat ilyen mélyes darabokat képes gyártani exportra, miért bánik mostohán a belfölddel? S az a tudás, amit megszerettek, itthon miért nem kamatoztatható?

— Azért teljesen ne legyünk igazságtalanok — tiltakozik a kereskedelmi igazgató. — Mi igyekszünk szívet adni a hazai piacra is. Alkalmi jellegű velurcipőinket szívesen vesszük; szép vonalúak, s nem is túl drágák: négy-, ötszáz forintért kaphatók.

Derekba tört sarok

Az amerikai piacon szerzett tapasztalatoknak hamarosan a hazai vásárlók is hasznát látják. Persze, vannak bizonyos megkötések, amiről a MINO nem tehet. Az exportcipők a legnemesebb sevrőbőrből készülnek. Hazai gyártáshoz nem vásárolhatunk importbort. Be kell érni a drága! — hazáival. Legtöbbet a Pécsi Bőrgyártól veszik, velúrt, nubukot, mappát — összesen vagy kétszázézer négyzetmétert. Jó ez, de azért nem sevrőbőr. S ez látszik is a termékben.

— Innen-onnan szerezzük be a különböző alapanyagokat; sokszor a szükségesnél kevesebbet kapunk, s azt sem időre. A talprész többségében a Tisza Cipőgyártól rendeljük, a sarkot, a formátalpat a Pest megyei Műanyagfeldolgozó Vállalat szállítja. A háttérparral nem vagyunk elégedettek. Vevőként állandóan kezdeményezünk, az nemigen fordul elő, hogy fordítva történne, és ők kopogtatnának valami újdonsággal. Az időtologatások, a késedelmes szállítások miatt mi is csúszunk; például a kereskedelem hiába kéri októberben a csizmát, ha csak októberben kapjuk meg a sarokrészt. Ilyenkor vagy meghiúsul az üzlet, vagy az áru később kerül a boltba, s ez nekünk sem jó.

— Aztán, előfordul, hogy más hibája miatt rajtuk csattan az ostar. Nemrég az egyik alapanyaggyártó rossz minőségű árut szállított — nem lehetett hordani a cipőket, alighogy felvették, derekba tört a sarok. Hétsszázézer forintos kárunk keletkezett, nem beszélve a hitelrombolásról. Most követeljük ezt az összeget a gyártó cégtől. Tehát vannak gondjaink... A szervezésre sok energiánk megy el; a szállítók és közöttünk összhangot kell teremtenünk.

A cipődivat minden idényben változik, a nők a jövő nyáron — mint ígéri — csinos szandálokban fognak járni, ha az augusztusi cipőbörzén jól választanak a kereskedők. Lesz miből.

Cseszák Gyöngyi

Jugoszlávia és a Világbank együttműködése

Budimir Loncsar washingtoni jugoszláv nagykövet hosszabb megbeszélést folytatott A. W. Clausennal, a Világbank új elnökével. A beszélgetés során megállapították, hogy a Világbank és Jugoszlávia sokéves együttműködése sikeres volt. Clausen érdeklődést tanúsított Jugoszlávia jelenlegi gazdasági helyzete, valamint a gazdasági stabilizálás problémái és eredményei iránt. Szó volt új jugoszlávai létesítményekről, amelyek finanszírozásában a Világbank is részt vesz.

Terv a lineáris járműforgalom megvalósítására

Japán és az NSZK megállapodott, hogy közösen dolgozza ki az úgynevezett „lineáris járműforgalom” megvalósításának tervét, amely hozzájárulna a nagyvárosi tömegközlekedés gondjainak megoldásához. A tervet már

HORIZONT

jelenleg is tanulmányozza a japán légiforgalmi társaság (JAL) és néhány szigetországbeli elektromos cég. A rendszer lényege az lenne, hogy a gépkocsik az úttestnél kissé magasabban fekvő mágneses párnán haladnának, ami jelentősen csökkentené a zajkeltő rezgéseket. A japán állami vasúttársaság ugyancsak foglalkozik saját „lineáris” rendszerének kiépítésével. Az egyik vonalon közlekedő kísérleti gépkocsik óránként 500 kilométeres sebességét is elérnek.

Új energiaforrások a Szovjetunióban

Előrehaladott állapotban vannak a Szovjetunióban a kísérletek az új, nem hagyományos energiaforrások kiaknázására. Épül az első naperőmű, készülnek az első nagyobb kapacitású

geotermikus erőmű tervét, foglalkoznak a szélenergia hasznosításával, s az első tapasztalatok alapján nagyobb méretű árapály-erőművek tervét is dolgozzák. A Krím félszigeten megkezdtek az első kísérleti naperőmű építését. Az erőmű kapacitása öt megawatt — éppen annyi mint az első kísérleti szövet atomerőmű kapacitása volt. Geotermikus erőmű már működik Kamcsatkán, ugyancsak öt megawattos kapacitással. Jelenleg bővítik ezt az erőművet, az új berendezések segítségével áramtermelése több mint kétszázézer négyzetméter területre nő, s a jelenlegi öt éves terv végére elkészül Kamcsatkán egy 200 megawatt kapacitású geotermikus erőmű is, a föld mélye melegének hasznosítására.

A Szovjetunió első árapály-erőműve, amely a tenger mozgását használja áramfejlesztésre, már 12 éve működik. A Fehér-tenger mentén elkészült erőmű kapacitása 400 kilowatt.

A TANÁCSOK FÓRUMA

1981. I. félévi fontosabb írásainak címjegyzéke

Félévenként közreadjuk a Tanácsok Fóruma fontosabb írásainak címjegyzékét. Az 1980. II. félévi írásainkról készült jegyzékét 1981. január 20-i számunkban közöltük.

A tematikai csoportosításban és időrendben közreadott címjegyzékük ezúttal is csak egy részét tartalmazza lapunk tanácsai munkával foglalkozó első félévi írásainak; csupán a keddi és a szombati számunkban két teljes oldalon megjelenő Tanácsok Fórumából kínál válogatást. Eppen ezért a más napokon és más rovatainkban megjelent — a tanácsok munkájával összefüggő — cikkeket, riportokat azok kereshetik vissza, akik napiaplaként olvassák a Magyar Hírlapot.

TESTÜLETI MUNKA, KÖZÉLET

Megyei munkaértekezlet Nögárdban (I. 6.); Vas megyei válság (I. 6.); Álláspont: Az állampolgárok és a tanácsok kapcsolatairól (I. 10.); A testületi ülés sikerének kulcsa a jó előkészítés (Budapest, I. kerület — I. 17.); Alkotóró (A népront kongresszusára készülődve — I. 17.); Látókör, alkalmaság, tekintély (A testület meghatározó szerepéről — Siofok, II. 3.); Fényképek a borítón (A pécsi fotóval illusztrált előterjesztése — II. 3.); A népront és a tanácsok kapcsolata (Angyal-földi tapasztalatok — II. 10.); Nehéz, de nem lehetetlen (A lakótelepi közösségi életéről — II. 17.); Jelszavak helyett szervező (Beszélgetések a néprontkongresszus előtt — II. 24.); Társközségek közöndjai (Három Galga menti település tanácsai és néprontmunkájáról — III. 14.); A következő lépés (Egy tanácsos rádióműsor kapcsán Mezőgyánban — III. 17.); Előmozdítás és egészség (Hozzászólás fórumunk mellékletéhez — III. 17.); Jelentésközlés közügyek nincsenek (Munkások a lakóhelyi közletről — IV. 25.); Késleltetett demokrácia? (V. 9.); Az ügyrendi és igazgatási bizottságok tapasztalataiból (V. 16.); Együtt a közrendért (A tanácsok és a rendőri szervek együttműködése Bács-Kiskunban — VI. 6.); Bolhábi elefánt? (Budapest, III. kerület — VI. 9.).

TANÁCSSTAGI TEVEKENYSÉG

Nyolcvanezer és a beugró (Tanácsstagi alap Komárom megyében — I. 24.); Erdelt, képviselő, nézőpont (II. 10.); Előterjesztés a tanácsstaggal (Budapest, VIII. kerület — III. 7.); Együtt fogadják (III. 14.); Tünetes az önkormányzatok (III. 21.); Tanácsstagi mély vízben (Budapest, VI. kerület — V. 19.); Tünetes a tanácsstagi felolvasásokról (V. 30.); Összeállítás a tanácsstagi munkáról (Ellenőrzés, felkészültség; Szereplés és szerepfeladás; A szószátyárokról — VI. 2.); Még mindig a régi nóta? (Milyen jogok illetik meg a testületi ülésre utazó tanácsstagozt? — VI. 20.); Generációs érdeklődés? (VI. 27.).

SAKIGAZGATÁS

ÁRAGY AZ ÁLLAMPOLGÁROK LÁTJAK A TANÁCSOT? Mielőtt általánosítanánk (Munkások véleménye a helyi tanácsokról — I. 10.); Ügyféltételek, munkatársak (II. 28.); A sorozat záró és értékelő cikk (III. 24.); Inkognitóban? (A tájékoztatás készségeiről — I. 17.); Utazás a statisztika görögység útjain: Hétköznapi számháborúink (I. 31.); A járás is bosszankodik (Budai járás — III. 3.); A magabiztosságról (III. 31.); A magántervezés megszorgorítása (IV. 11.); A valóság valóságát képerő (A fellettes tanácsai szervek ellenőrzési gyakorlata — IV. 9.); Szabályok, feltételek, feyelem (Egész oldalas összeállítás a megyei tanácselnökök értekezletéről, benne Abraham Kálmán építész-üggyel és városfejlesztési miniszter nyilatkozata — VI. 13.); A zártkertek jövőjéről (Az új minisztertanácsai határozatról — VI. 20.); Vessünk gátat a szabálytalan építkezéseknek (VI. 27.); ÜGYINTÉZŐK — ÜGYFELEKRŐL: Az állampolgár fejeleme (Szentendre III. 28.); Felépések és híresztelések (Budapest, XIV. kerület — IV. 11.); A tartós bizalom építőköve (Kisújszállás — V. 16.).

ÜGYINTÉZÉS, KORSZERUSÍTÉS

MEGYEK AJANLJAK — MEGYÉKNEK: Tasakok csendes hódítása (Tolna megye — I. 20.); Seta a jövő időben? (Igazgatás-szervezés Szolnok megyében — I. 24.); Szervezeti változás — jobb ellátás (Győr-Sopron megye — II. 17.); Az ajánlatok visszaközönlés... (Beszélgetés dr. Hardy Zoltánnal, a Veszprém megyei Tanács vb-titkárával — III. 21.); Tünetes a megvalósításról (A tartalmasabb előterjesztésekről — II. 7.); Tapasztalatok után (II. 7.); Tá-

jekeztató szolgálat Barcsan (II. 28.); Álláspont a hivatali átszervezés elkerülhető konfliktusairól (III. 3.); Ügyintézés — állampolgár nélkül (Pécs — III. 7.); Megjegyzés egy intélemhez (III. 14.); Kerületi határok nélkül (Miskolc — III. 21.); Paragrafusok — életközben (Az eljárási törvény parlamenti vitája elé — I. rész: III. 31.; A gyakorlatnak kedvez — II. rész: IV. 7.); Elektronika és mozgatórugó (IV. 7.); A kezdeményezés pályája (IV. 28.); Új szereplés Turkeven (Egy belső átszervezés tanulságai — V. 9.); Az érdekes ellenére — V. 12.); Tessek csak „belekortákolni”? (A helyettesítésekéről — V. 19.); A hivatali bizalom telexnyelán (Budapest, V. kerület — V. 30.); Fahra hányt borsó? (Meghosszabbított ügyfélfogadás — VI. 6.).

MUNKAFELTÉTEL, SZAKERTELEM, MEGBECSÜLÉS

Tudnivalók a kiegészítő képzésről (I. 24.); Előterjesztés: Micsoda évűz volt! (Portré a zuglói tanács egykori elnökéről, Varga Gyuláról — II. 3.); Az Államigazgatási Főiskola bizonyítvány (II. 7.); Gondolatok a Magyar Hírlap Tanácsok Fórumának mellékletéről (III. 3.); Befejezés — bizalmasan? (III. 14.); Arány, létszám, átcsoportosítás (III. 31.); Egy csepp tanácsstagi kitüntetés (IV. 28.); Az anyagi megbecsülésről (Budapest, VII. kerület — V. 9.); A fiatalok özi konferenciájáról (V. 23.); Háromszoros tüntetés az Államigazgatási Főiskolán (VI. 23.).

TERÜLET-ES TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS

Dombóvár és holdudvara (Egész oldalas összeállítás Dombóvár városkörnyéki településeiről — I. 27.); Az aszói fordulat (I. 31.); Ajánlás a város lakóinak (Kazincbárcika — II. 10.); A MAGYAR HÍRLAP SZABOLCS-SZATMARBAN (Életforma és városformálás — Mátészalka; Község a jonatán sugárútán — Apagy; Helyben és ajánlva — Körkép a településfejlesztés korszerűsítéséről — II. 14.); Egy forgalmas falu a hegytetőn (Bükkszentkereszt — II. 21.); A MAGYAR HÍRLAP ZALÁBAN (Mi lesz veletek aprófalvak?; Vallomások a falusi közletről; A 24. órában — III. 10.); Önállóan — mégis együtt (A Magyar Hírlap kerekasztala Tápószelén — IV. 14.); Közvetítés — döntés előtt (Hat kisközség ellenállása — IV. 18.); Hat kisközség nem mondott (IV. 28.); Balatoni ismételtetés (Egy tanácsrendelet-tervezet vitája Balatonalmádyban — V. 5.); Egy zászló története (Salgótarján — V. 5.); AGGLOMERÁCIÓS BARANGOLÁS PEST KÖRÜL (A gyűrűn túl — a gondokon innen — V. 12.); A járás nem felelhető — V. 19.; Sopánkodás helyett öncsorból — VI. 6.; Zárszó és valóságérzés — VI. 16.); Hány pere utazás a kultúra? (Pécsvárad és társközségei — V. 23.); A MAGYAR HÍRLAP KERÉKASZTALA: Hogyan építsünk iskolákat? (V. 26.); Píllantás a környezetre (A környezetvédelem aprómunkája — VI. 18.); Egy társközség és nyeresége (Csárdaszállás — VI. 20.); A MAGYAR HÍRLAP KERÉKASZTALA RÁCKEVÉN: Azonos hullámhosszra hangolódva (Beszélgetés a tanácsstágit meghatározó szerepéről — VI. 30.).

MUNKAMÓDSZER

A kisüzemi termelés segítése (I. 10.); A nyilvántartás új formái (Veszprém megye — I. 17.); Ellenőrzési csoportok Mezőtúron (II. 7.); Tanácsstagi a városkörzetben (Szentendre — II. 21.); A parlamenti hasznosítása (II. 23.); Közösségek és vállalatok (III. 21.); A magántervezői tevékenység (IV. 7.); Mit tehetünk a rokkantakért? (Salgótarján — IV. 11.); Számadás a választóknak (IV. 18.); Egy megoldás a sok közül (Szennyvíztisztító telepek építése Pest megyében — IV. 25.); A tanácsstágit nyilvántartása (V. 5.); Szabálysértés ügyintézés (V. 16.); Ha a település üdülőhely (Leányfalu — V. 30.).

A beleszólás korlátai

Testületi vita — fedezet nélkül?

Gondolatok a községi és városi tanácsstagok döntési lehetőségeiről

„Tanácsunk a középtávú tervet tárgyalta. A tanácsstagoknak több javaslatuk is volt, de a válaszokból valahogyan úgy tűnt, hogy ezen a terven már nem lehet változtatni. Ha kidolgozott előterjesztés kerül a tanácsstágit elé, az már, hogy gy mondjam: kötelező.” (Egy városi tanácsstagi nyilatkozatából.)

A történet tanulságos. Mindenképpen érdemes választ keresni arra, hogy a helyi tanácsstagok milyen mértékben befolyásolhatják a fejlesztési döntéseket? A kérdés az első pillanatban meglepőnek tűnhet, hiszen a településfejlesztés alapvető kérdéseiben éppen a tanácsstágitok, vagyis maguk a tanácsstagok jogosultak dönteni, s hatáskörüket gyakorolják is.

Az Államigazgatási Szervezési Intézet két évvel ezelőtt három megye néhány kiválasztott településében reprezentatív vizsgálatot végzett. A megkérdezett községi tanácsstagok 52 százaléka úgy vélte, hogy érdemleges, komoly szerepük van a fejlesztési döntések kialakításában, még a tervezett főbb célokat, azok sorrendjét is meg tudják változtatni az előkészítés, sőt a döntéshozatal során. Mindössze kilenc százaléka állította, hogy lényegében nincs semmilyen beleszólási lehetőségük. A városi tanácsstagok már inkább kételkedtek. Elsősorban azt hangsúlyozták, hogy apróbb módosításokat ugyan elérhetnek, de a főbb célok megfogalmazásába gyakorlatilag nem szólhatnak bele. A felmérés szerint ezzel a helyzettel a megkérdezett tanácsstagok többsége elégedett volt. Érdekes, hogy az apparátusbéliek és a tisztségviselők a tanácsstagok lehetőségét még szerényebbnek ítélték, mint maguk az érdekeltek.

Lássuk a „döntési mezőt”

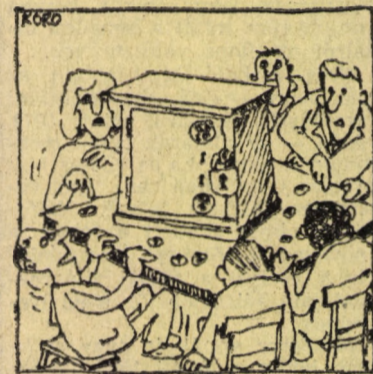
Más vizsgálatok alapján tudjuk: a beleszólás lehetősége alatt a tanácsstagok többnyire azt értik, hogy a tanácsstágit szabadon elmondhatják véleményüket, függetlenül attól, hogy az általuk tolmácsoltt igények bekerülnek-e a tervekbe, avagy sem.

A szervezési intézet felmérésének másik tanulsága, hogy a tanácsstagok ritkán élnek a határozati javaslatok módosításának, vagy megváltoztatásának lehetőségével, holott gyakrabban kezdeményezhetnék ezt. Ez a már említett elégedettség jórészt azzal függ össze, hogy véleményük szerint az előterjesztett javaslatok — így a tervek is — eleve jól tükrözik a valóságos szükségleteket. A vizsgálat azonban az elégedettség másik okát is feltárta: azt, hogy a tanácsstagok ismerik reális lehetőségeiket, valamint a helyi tanácsai döntések pénzügyi és intézményes korlátait.

Sok múlik azon, hogy milyen a tanácsstago gazdasági önállósága, milyen széles az a „döntési mező”, amelyben a helyi testületek szabadon mozoghatnak. Úgy tűnik, hogy az utóbbi évek nehézségei, az egyensúlyteremtő szabályozások, intézkedések (1979–80-ban például a beruházási színvonal szabályozása) tovább szűkítették a testületi döntések hagyományos mozgásterét. Ugyanakkor még nem alakult ki az intenzív, a racionálisabb gondolkodás és magatartás demokratizmust növelő szemlélete és gyakorlata. Egy-egy településfejlesztési döntés kialakítását számos tényező befolyásolhatja. Az elképzelések kialakítása — s városok esetében még inkább ezek megvalósítása — döntően a megyei tanács hozzájárulásától, az állami támogatás mértékétől függ. A helyi erőforrások által nyújtott lehetőségek aránya szerényebb. A községekben csak úgy

tudnak megvalósítani számottevő fejlesztéseket, ha több éven át félreteszik a pénzüket, de valójában még az is a megyei tanács hozzájárulásától függ, hogy a helyi erőforrásokat mire fordítják.

Egy nagyközségi tanácselnök minderről a következőket állította: „Tanácsunk dönthet arról,

hogy a saját bevételünket mire fordíthatjuk. Ez összegben azonban alig több a fejlesztési alapunk hét százalékánál! A megyei tanács azonban még ennek felhasználását is befolyásolta azáltal, hogy hozzájárulását egy általa meghatározott célhoz kötötte.” A tervben szereplő célszerűségi beruházások eredményeként elhozhatók, nem igényelnek mérlegelést. A helyi testületekre háruló döntések így szükségképpen beszűkülnek.

A már többször idézett vizsgálatban arról is megkérdezték a tanácsstagoikat, hogy a különböző szervek milyen befolyást gyakorolnak a helyi fejlesztési döntésekre? Bár a községi és városi tanácsstagok egybehangzó véleménye szerint ebben a helyi pártiszervek szerepe a legjelentősebb a rangsor második-hatodik helyére már a magasabb szintű — többnyire megyei szervek — kerültek. Tehát a tanácsstago véleménye is: a döntések viszonylag magas fokú centralizáltságára utal. Mindez természetesen nem azt jelenti, hogy a tervek nem az ott élők legsürgetőbb igényeit elégítik ki! Sőt valószínű, hogy így is azok a beruházások — nagyjából hasonló sorrendben — valósulnak meg, de mégsem hangyogolható el a testületi vita jelentősége.

Alkuk sorozata

Még tanulságosabb, ha figyelünk a döntési folyamat egészére, s különösen a tanácsstágit jövahagyó aktusát megelőző eseményekre fordítjuk. Mint minden testületi döntés előkészítése, így a fejlesztési célokat tartalmazó tervek kidolgozása is a szakapparátus, a tisztségviselők feladata. Az előkészítés során — amennyire lehet — igyekeznek figyelembe venni azokat az igényeket, javaslatokat, amelyek korábban egy-egy tanácsstagi beszámoló, jelölőgyűlésen, falugyűlésen, vagy más fórumokon elhangzottak. Tehát a leginkább feszítő gondok az apparátus előtt sem ismeretlenek. A tervkészítés folyamatát tulajdonképpen a megyei, járási és helyi szervekkel folytatott egyeztetések — mondhatnánk: „alkuk” — sorozata jellemzi, amelynek előrehaladtával az igények mindinkább közelítenek a lehetőségekhez.

Egy nagyvárosi tanácselnök a következőképpen foglalta össze ebbéli tapasztalatait: „A középtávú terv a központi orientációk-

nak kilencvenhét százalékban megfelelt a jövahagyásakor. Amíg ez létre nem jött — azaz amíg a felülről kapott célt „vissza” nem terveztük —, újabb és újabb egyeztetésekre került sor. Így a tanácsstágit már nem is volt lehetőség a módosításra, szinte a vita is feleslegessé vált. A város számára tehát nem a fejlesztési alapok szükségessége jelent elsősorban problémát — hiszen a tanácsstagok többsége ismeri a népgazdaság teherbíró képességét —, hanem a tanács manőverezési lehetőségének hiánya.” A tanácsstago az sem igen érték, miért nem lehet ágazatok között átcsoportosítani, egyik zsebből a másikba úgy áttenni, ahogy ez a családi költségvetésben is lehetséges?

A szakemberek szándéka

Kimondható tehát, hogy az igényeket szelektáló, rangsoroló folyamatba a tanácsstagok jóformán csak akkor kapcsolódnak be, amikor a tervkonceptió már megszilárdult. Nem véletlen, hogy a szervezési intézet vizsgálatának tapasztalatai szerint a községi tanácsstagok ötven százaléka, a városi delegátusok kétharmada kifejezetten igényelte, hogy a döntési folyamat közben a véleményeltérésekről az eddigieknél alaposabban tájékoztassák őket. A tanácsstago szerepe most elsősorban az igények továbbításában hangsúlyos, a végső döntésnél már kevésbé. Ezért nem is érik feladatuknak, hogy a testületi üléseken ők maguk rangsorolják az igényeket. Többnyire a szükségesnek vélt pénzügyi, műszaki információk, ismeretek, a „szélesebbkörű áttekintés” hiányára hivatkoznak.

A városokban valamivel jelentősebb szerepe van a bizottságokban végzett előkészítő munkának, bár ebben a fázisban már csak kisebb változtatásokra van lehetőség. A testületi döntés pusztán a jövahagyásra, a tervben foglaltak megerősítésére szorítkozik. A többszöri előzetes egyeztetés után lényegesebb változtatások pedig olyan problémákat okozhatnak, hogy a szakapparátus és a tisztségviselők — érthetően — a terv változtatás nélküli elfogadását szorgalmazzák. E köztöltés némileg oldható, ha az egyes fejlesztési célkitűzéseket alternatívákban fogalmazzák meg: övodát vagy bölcsődét építsünk-e előbb stb. Ilyen választásra azonban meg lehetőségek nélkül kerül sor.

Van azonban egy terület, ahol a tanácsstagnak, a helyi kezdeményezésnek elsődleges szerepe van. Ez a társadalmi munka szervezése, a lakosság olykor anyagi áldozatvállalást is igénylő megnyerése. Nem egy esetben út, járda, vízmű építése, ABC áruház vagy óvoda létrehozása csak úgy kerülhetett be a tervbe, hogy megvalósításukhoz a társadalmi (lakossági) hozzájárulás jelentette a csaknem kizárólagos fedezetet.

Mintha minden rendben lenne...

Írással arra kívántam felhívni a figyelmet, hogy a településfejlesztéket alapvetően meghatározó döntésekről szóval gyakran túlhangsúlyozzuk a községi és városi tanácsstago tényleges szerepét és lehetőségét. Hiányoljuk az élelkebb tanácsstágit vitákat, javaslatokat, alternatívákat, úgy csinálunk, mintha ehhez már minden feltétel meg lenne. Ezzel akarva-akaratlan megfosztjuk magunkat annak átgondolásától és azoktól a kezdeményezésektől, amelyek a lehetőségek bővítésére irányulnak.

DR. SOLTÉSZ ISTVÁN

Harmadik világ

Atomigérek

Minden évi késelelem növeli a deficitet

A nyolc esztendő alatt több mint ötszörösére emelkedett kőolajárak a legnagyobb gazdasági gondokat a „fekete arannyal” nem rendelkező fejlődő államoknak okozzák. A duzzadó olajszámlát csak adósságállományuk állandó növelése révén tudják kiegyenlíteni, hosszabb távra azonban a mértéktelen eladósodás nem jelenthet megoldást.

Az energiahordozókban szegény fejlődő országok számára csak az úgynevezett alternatív energiaforrások, közülük is elsősorban a nukleáris energia jelenthet megoldást az elkövetkező évtizedekben.

Az energiahelyzet

A hetvenes évek második felében számos atomerőmű építését kezdték meg a fejlődő országokban az olajfüggőség részleges felszámolása érdekében. Erdes módon a kőolajban gazdag fejlődő — elsősorban arab — államok is kidolgozták atomerőmű-programjukat. Mindezt abból a megfontolásból teszik, hogy olajkincsüket minél tovább tartásák a föld mélyén, tehát még hosszú ideig számíthatnak az olajbevételre. Másrésztől már most gondolnak az „olaj utáni korszakra”, amikor majd a megcsappant készletek már a saját energiaigény kielégítésére sem lesznek elegendők. Az elmúlt évek olajjövendelmei lehetővé tették számukra az óriásberuházásokat az olajon kívüli energiaszektorban.

A fejlődő országokban az elmúlt évtizedben összesen 37 atomerőművet építettek, jelenleg pedig 28 erőmű építése folyik. Az atomerőművek objektumok egy része a villamosáram-termelést szolgálja, egy másik része pedig a tudományt segítő kutatóreaktor. Áramtermelő atomerőművek működnek Dél-Amerikában, Argentínában, Braziliában, befejezés előtt áll az építkezés Mexikóban, Kolumbiában és Chilében. Ezekben az országokban már működnek kutatóreaktorok. Afrikában és Ázsiában elsősorban kutatóreaktorok létesültek, de áramtermelő erőművek épülnek Egyiptomban, Dél-Afrikában, Iránban, Pakisztán, India, Tajvan, Dél-Korea már több áramtermelő nukleáris létesítménnyel rendelkezik. A felsorolás is jól bizonyítja, hogy az atomerőművek nem a „világ szegényházaiban”, hanem a tehetősebb fejlődő országokban épülnek.

A legszegényebb államoknak egyelőre nincsen pénzügyi lehetőségük az olajimport „atomkiváltására”, pedig a legégetőbb szükség az atomerőművekre ezekben az országokban van. Szó van arról, hogy a legszegényebbek számára az elkövetkező években nemzetközi összefogással építenek majd atomerőműveket. Egyelőre persze ez csak terv, a megvalósítás még bizonyára jó ideig eltart, ha egyáltalán nem kerül le a napirendről.

A pánarab program

A fejlődő országok számára az atomerőműveket a jól ismert nagy tőkés cégek szállítják, elsősorban az amerikai Westinghouse, a General Electric, a francia Framatome és a nyugatnémet KWU. Számukra az atombiznisz óriási bevételeket biztosít, hiszen egy-egy erőmű felépítése több száz millió dollárba kerül. A fejlődők számára azonban igen vonzó a nukleáris energia perspektívája. Vonzerőt jelent az is, hogy a szocialista országokban a nukleáris erőművek részesedése az évtized végére a villamosáram-termelésben eléri majd a 20–25 százalékot, az Egyesült Államokban meghaladja majd a 10 százalékot, s hasonló lesz az arány a Közös Piac tagállamaiban is.

Az atomerőművek számának ugrásszerű növekedése várható az arab országokban. Eppen az iraki atomerőmű lebombázása idején tartották első atomenergetikai konferenciájukat az olajtermelő arab államok Damaszkuszban. A tanácskozáson pánarab atomenergia-programot fogadtak el, amelynek megvalósítása az ezredfordulóra várható. A tervek szerint az arab országok 20 atomerőművet építenek és működtetnek közösen 2000-ig. Az erőműveket Marokkóban, Tunéziában, Irakban és Szaúd-Arábiában építik majd fel, Algéria pedig a térség urándúsító központja lesz.

A program megvalósításához 25 milliárd dollárba van szükség, ezt az összeget az olajexportáló arab államok viszonylag könnyen ki tudják fizetni az olajbevételekből. Nem jelent majd a későbbiekben gondot az erőművek üzemeltetéséhez szükséges urán előteremtése sem, ugyanis eddig mintegy 60 ezer tonna uránt fedeztek fel arab földben. A nukleáris program megvalósításában az érintett arab államok szeretnék együttműködni Franciaországgal, Kanadával, Japánnal és az NSZK-val.

A pánarab atomtervek megvalósítása még csaknem két évtizedet vesz igénybe, Egyiptom és Szíria azonban már nemcsak az atomenergia-korszak küszöbén áll. Egyiptom nyolc atomerőmű létesítését határozta el, ezek az ország energiaszükségletének 40 százalékát fedezik majd. Eddig az USA, Franciaország és az NSZK kapott megrendelést összesen hat atomcentrálé létesítésére. (Az erőművek kapacitása egyenként 1000 megawatt lesz.) Szíria 1991-ben avatja majd első atomerőművét, s ugyanekkorra készülnek majd el az Egyesült Arab Emírségek atomreaktorai is.

Az arab országok csatlakoznak az atomerőmű-egyezményhez, s nukleáris létesítményeinek kétszáz a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség ellenőrzése alá bocsátani. (Érdemes megjegyezni, hogy az atomerőművel rendelkező, vagy atomerőművet építő fejlődő országok közül Dél-Afrika, Pakisztán, India és Brazília még nem írta alá az „atom-KRESZ-t”).

Üzemeltetési gondok

A fejlődő országok számára fontos kérdés az épülő és a meglévő atomerőművek folyamatos üzemeltetése. Ez pedig csak akkor lehetséges, ha zökkenőmentesen érkeznek az urán szállítmányok, illetve a dúsított urán. A nukleáris fűtőanyag elsősorban a fejlett tőkés államokból érkezik, s a jelek szerint nem lesz fennakadás a szállításokban — ha csak politikai okokból nem állítják le az exportot egy-egy országba. A világ uránkészletei nem írta alá az „atomkreszt”) még hosszú ideig képesek „táplálni az atomerőműveket.

Amíg a fejlett tőkés államokban az elmúlt három esztendőben lelassult az atomerőmű-építési programok végrehajtása (főleg anyagi és környezeti okok miatt), a harmadik világban az építkezések ütemének gyorsulása tapasztalható. Minden évi késelelem ugyanis súlyos dollártízmilliókat jelent az amúgy is deficitese államháztartások számára, elsősorban a hagyományos energiahordozókban szegény országokban. De ma már az olajtermelők sem engedhetik meg maguknak azt a luxust, hogy lakosságuk és gazdaságuk jövőjét kizárólag jelenlegi olaj-monokultúrájukra építsék.

G. GY.—SZ. P.

Forintinjekcióval

Egy kormányrendelet hatásai — Nemeslakóház-tatarozáshoz kapható támogatás

Zsúfedeles, fehérre meszelt, tornácos ház, ablakában piros muskátli. A tihanyi hegyoldal legszebbjei ezek a régi parasztházak. Minőségükben nem a népi romantika, nosztalgia csendül meg, értéke van az egyszerű, szép formának, a hajdan volt építészeti stílusnak. Ma: népi műemlékek.

A hatvanas évek derekán, ahogy gyűltek a forintok, úgy kezdtek szaporodni az új házak. A kocka alakúak, nagy ablakok, fürdőszobások — s mindegy, hogy a család lakta, vagy a nyári konyhában kuporgott — az új mód gyorsan terjedt. A falvak arculata egy-kettőre megváltozott. A huszonegyedik órában riadót fújt az Országos Műemlékvédelmi Felügyelőség. Rájöttek: ha azonnal nem kezdenek mentőakcióba, a népi tájleltő házak mind eltűnnek. Gyorsan fel kellett térképezni, hol találhatók még értékes épületek, s aztán gondoskodni kellett sorsukról. Erről a munkáról dr. Barcza Gézával, az OMF osztályvezetőjével beszélgettem.

Indul a mentőakció

Míg a gazdagabb falusiak versengtek, ki épít előbb új házat, addig — szerencsénk — a szegénység konzerválta a régi épületeket. Jót tett a távolság is, az „isten háta mögötti” falvak — amelyeket elkerült a forgalom — megőrizték eredetiségüket. Imár harminc éve kutatjuk az ország népi műemlékállományát. Eddig több mint háromezer települést vizsgáltunk meg, a téma felelőse: a Szentendrei Szabadtéri Gyűjtemény. Körülbelül két év múlva sikerült feltárunk az összes — védettségre szoruló — népi műemléket. Jelenleg szőlőhegyek, présházak, pincék, tányák és mezővárosok népi műemlékeit vizsgáljuk. Az 1953-as Tétéles műemlékjegyzékben alig tíz-tizenkét népi műemlék szerepelt, de már jelentősen megnőtt a számuk.

Hány népi műemléket tartanak nyilván?

Ebben a pillanatban 1800 épület van a védelmünk alatt. Ezen belül megkülönböztetünk olyanokat, amelyek mindenképpen fenntartandók, és a második kategóriába soroltuk azokat, amelyek esetleg törölhetők a sorból. Az első csoportba 1200 épület tartozik. Perse, a nyilvántartás, a feltérképezés önmagában nem elegendő, fenntartásuk érdekében kedvező feltételeket, támogatási rendszert kellett kidolgozni.

Milyen támogatást kapnak a népi műemlékek tulajdonosai?

Régen a parasztember hűsvét előtt kitapasztotta a házat, a tetőt kijavította, és újrameszelte. Ezt szokásos karbantartásnak vesszük, amiért évente kettő-öt ezer forintot utalunk át a tulajdonosnak. Erre összesen másfél millió forint megy el. Ezenkívül eseti támogatást is nyújtunk. A nagyobb helyreállításokhoz harmincezer forinttal segítünk, amit

nem kell visszatéríteni. Tíz éve vezettük be ezt a támogatást, akkor még nehéz volt elhitetni a tulajdonosokkal, hogy ez az állami fenntartási hozzájárulás nem jelent semminemű kisajátítást, nem esik csorba a tulajdonjogon. Kezdetben jó, ha kétszázán használták fel a támogatást, ma háromszor annyian kérik. Megjegyzem, ez a kezdeményezésünk egyedülálló a világon.

Sokan felfedezték a régi házak romantikáját, az új tulajdonosok java része üdülőknek használja ezeket a házakat...

Váltás következett be; elsősorban a Duna-kanyarban, az Országban és a Balaton térségében már nem eredeti — lakóház — funkciójában használják ezeket

az épületeket. Általában csak a külsejét hagyják változatlanul, a belső teret korszerűsítik. Legalább félezer épület cserélt gazdát. Am az eseti és az évi támogatás az új tulajdonosnak is jár. De volt egyéb tennivalónk. Szükség volt új jogszabályra, különben nem vették volna ezeket a házakat, hiszen rendelet tiltja, hogy valakinek két lakása legyen. El kellett értnünk, hogy ami korábban lakóház volt, üdülőknek számítson. Az idegenforgalomtól távolabb eső, de gépkocsival jól megközelíthető, gyönyörű fekvésű területek, kiháló falvak házai így lettek üdülők — például Dörgöcsén, Bálványoson.

Műemlék állami tulajdonban

És mi lett a sorsa az állami tulajdonba kerülő népi műemlékeknek?

Voltak olyan műemlékek, amelyekkel nem törődtek, elhanyagolták, már-már lebontották. Ezért kellett ezeket állami tulajdonba venni. A Minisztertanács 1974-ben határozatot hozott a népi műemlékek védelméről. A tulajdonjog megszerzéséhez és a közcélú helyreállításához harmincmillió forint támogatást nyújtott, felmentést adott a lakáspótlási kötelezettség alól. Egyben a pénzügyminiszter feladata lett, milyen további könnyítésekkel tegye vonzóbbá, gazdaságosabbá a közéleti szövetek számára a műemlékek megszerzését és kezelését. Például ennek köszönhető, hogy mentesülnek a telekhasználati díj alól. Ma már nyugodtan mondhatjuk — mentőakciónkhoz

állami támogatást kaptunk, partnereink lettek a tanácsok, a társadalmi szervezetek, az idegenforgalmi hivatalok. És immár abban az előnyös helyzetben vagyunk, hogy a községek, a falvak büszkék műemlékeikre, s áldozatokat hoznak értük. Jelenleg 165 népi műemlék van állami tulajdonban, amelyeket közösségi célokra kell hasznosítani. Vendéglőket, éttermeket, turisztaszállót, pihenőhelyeket, üdülőket, múzeumokat, művelődési házakat lehet kialakítani.

Kevés a bevétel

Hollókön van egy csodálatos kis falu. Az ilyen egységes stílusú település lenyűgözően szép, s idegenforgalmi szempontból is jobban használható. Létezik hasonló műemléki körzet?

Összesen huszonegy népi műemléki jelentőségű terület van, amelyekre — Szigliget és Tihanyi kivételével — az állami tulajdonba vétel a jellemző. De még nem mind olyan szép, mint Hollókő. Ott a megyei tanács megvásárolta az épületeket, mi fizettük a helyreállítást, és mi voltunk a kivételezők. Egymillió forint támogatást adtunk. Végül is a mai igényeknek megfelelő, korszerű kis falu alakult ki; a régi házakban van óvoda, iskola, egészségügyi intézmény, múzeum, vendéglő, étterem, szálloda. Jól dolgozik a Nógrád megyei Idegenforgalmi Hivatal, most népi mestersegek — fafaragás, szövés, korongolás — bemutatóját rendezi. Híres a mezőkövesdi Hadas település, és a Csongrád megyei halászfalu is. Most kerül sor Sopron tószomszédságában a fertőrákosi egységes népi műemlék-település rendezésére. De tovább sorolhatom: Nagybörzsönyben kerítés nélküli pincék, présházak sorakoznak egymás mellett, híres az ócsai pincesor is. Nagy érték Aszófán a Vörösmáli pincesor, Baranya megyében Villányköves, Palkonya. Vagy ott van Bács megyében Hajós és Nemesnáduvar. Itt szabályos pinceváros épült — 1200 darab pincét számlálunk. Hasznosításukról most tárgyalunk az Országos Idegenforgalmi Hivatal képviselőivel.

Sok pénz megy el a népi műemlékek fenntartására, megóvására, visszatérül valamennyi?

Sokkal több visszatérülhetne, ha szélesebb körű lenne az idegenforgalmi hasznosításuk. Nagyvászonban van egy jó kis vendéglő. Nemesvámoson érdemes betérni a Betyár csárdába, Hollókő kezd felkapott hely lenni. De nem ez a jellemző, a bevétel nem lehet dicsekedni. Az értéklődés csak most élénkült meg. Kerestek az IBUSZ-tól és a SZÓVOSZ-tól is, szállodákat, illetve üdülőket szeretnének kialakítani. Ezek hasznos kezdeményezések. De hozzáteszem, hogy a műemlékekre fordított pénz visszatérülése nemcsak anyagiakban mérhető. Fontos, hogy ne engedjük elpusztulni értékeinket!

Cseszák Gyöngyi

A három évvel ezelőtti módosított földvédelmi törvény, amely a földhasználat korábbi hiányosságainak felszámolására rendszabályokat helyezett kilátásba a vétőkkel szemben, bevált a gyakorlatban, — ez derül ki a MEM-összesítéséből, amely a nyári állapot alapján azt vizsgálta, hogyan tettek eleget művelési kötelezettségüknek a mezőgazdasági nagyüzemek, illetve a kistermelők. A tapasztalatok kedvezőek: míg a korábbi években a tavasz végén és a nyár elején rendre ötvenezer hektárnyi terület maradt műveletlenül, addig az idén mindössze 8 ezer 500 hektár maradt ki a művelésből.

Igy szól az MTI mai jelentése, amelyen jó okom van elmerengeni. Először is azon,

Mai kommentárunk

Fogyóban a parlag

hogy vajon miért kellett pénzbüntetést kilátásba helyezni, hiszen — számunkra legalábbis — az volt a természetes, hogy a föld művelésével megbízottak eleget tegyenek feladatuknak.

Am most örülhetünk, hogy végre olyan magas a kukorica, a cukorrépa vagy éppen a napraforgó fölvasárlási ára, hogy azért már megéri olyan helyre is elvetni az említett növényeket, amelyek tavaly még csak a játszadozó gyermekek tantáya volt. S örülhetünk végre annak is, hogy az elhagyott földeket, amelyeket már idős tulajdonosaik képte-

lenek megművelni, vagy a városba költözők feladtak, most a gazdaságok művelésbe fogták. Mert az ily módon gazdálkodókná vált apróbb-nagyobb földecskák összességét kétezer hektárnyi adnak!

Nincs olyan gazda, aki ne tudná: egyetlen megújítható nemzeti értékünk a termőföld. Számomra az a természetes, ha ezt az értéket a neki kijáró tisztelettel kezeljük-műveljük. Mindet, az utolsó tábláig! S nemcsak műveljük, hanem védjük is, mert a földvédelem szinte azonos a szakszerű műveléssel.

A megműveletlen területek csökkenése öröndetes, ám a 8 ezer 500 hektár még mindig sok. Legalábbis méreteinkhez képest...

— vödörös —

Babraforgó

A géntechnológia új eredménye

Amerikai kutatók a 21. század mezőgazdaságának előhírnökésként mutatták be géntechnológiával előállított új növényüket, a „sunbean”-t (a „sunflower”, napraforgó és a „bean”, bab szó összeolvadásából), amelyet magyarul talán babraforgónak nevezhetnénk. Mint neve is mutatja, a növény a napraforgó és a bab tulajdonságainak egy részét egyesíti.

A mezőgazdászok régi álma volt a hüvelyesek és más kultúr-növények — például gabona — keresztezése. A hüvelyesek gyökereiben ugyanis nitrogénmegkötő baktériumok élnek, s így ezek a növények műtrágyázás nélkül, csupán a levegő nitrogénjéből építik fel aminosavakat. Továbbá, a hüvelyesek magvai sokkal több fehérjét tartalmaznak, mint más növényeké. A keresztezés megvalósítása azonban csakis álom lehet, hiszen ez a művelet nem valósítható meg az egymástól nagymértékben különböző fajokba tartozó növények között.

Megvalósítható azonban génátültetéssel. (Az eddigi „legme-

részebb” sejtegyesítés — nem géntechnológiai, hanem más úton — emberi és sárgarépaszövetek összeolvastása volt, és éppen Magyarországon, Szegeden valósították meg.) A babraforgó esetében a bab egyik fehérjeszintézisért felelős génjét sikerült a napraforgó génállományába bevenni. A művelethez egy káros baktériumot használtak fel. Ez az egysejtű természetes géntechnológusként úgy fejti ki hatását, hogy saját géneinek egy részét átviszi a növényre, amely ettől megbetegszik. A kutatók az átültetendő bagenét a baktérium génállományába ültették be, s így juttatták be a napraforgó génjei közé.

A kísérletek tanúsága szerint az „átoperált” baktériumokkal beoltott napraforgó-növényekben a bagen valóban beilleszkedett a napraforgó saját génjei közé, mert termeli a fehérjét. A kutatók véleménye az, hogy az általuk alkalmazott technológia a kilencvenes években már elérheti az ipari méretet, s különleges tulajdonságú, új növényeket hozhat létre.

A kár hatmillió forint

Saját zsebre dolgozott a vezetőség

A Heves megyei Rendőr-főkapitányság befejezte a nyomozást a Heves megyei Tanácsi Építőipari Vállalat volt vezetőinek ügyében. A megyei főügyészség pedig benyújtotta az Egri Megyei Bírósághoz a vádiratot, mely szerint Varga Lajos, a vállalat volt igazgatója és nyolc társa különböző bűncselekményekkel, az 1977—1980 közötti években több mint 6 millió forint kárt okozott a társadalmi tulajdonban.

Saját lakásait felépítésre lakásszövetkezetet szerveztek, és abban különböző vezető tisztségeket vállaltak. A lakásszövetkezet építési munkáit saját vállalatukkal végeztették. A vállalatot mintegy 2 millió 800 ezer forint kár érte az által, hogy a lakásszövetkezetnek benyújtott vállalati számlák összegét jogtalanul csökkentették, egyes munkákat részben vagy egyáltalán nem számláztak le.

Eger város Tanácsa megbízásából végzett mélyépítési munkák számláit úgy készítették el, mintha a munkákat egy találmányon alapuló műszaki eljárásal végezték volna. A munkák valójában más, olcsó eljárással

készültek el. A többlétszámlázással másfél millió forintot meghaladó kárt okoztak megrendelőiknek.

A vállalat műszaki fejlesztési alapjából vadászahézipítési és tetőtér-beépítési munkákat finanszíroztak, különböző magánszemélyeknek ingyen vagy aránytalanul csekély ellenértékért építési munkákat végeztek, és ezzel további 1 millió 400 ezer forint kár keletkezett.

A Heves megyei Főügyészség az előzetes letartóztatásban levő Varga Lajos volt igazgatót, Lukács Lászlót, a vállalat volt mélyépítési főmérnökét és Mohai Lajost, a vállalat volt műszaki osztályvezetőjét különösen nagy vagyoni hátrányt okozó, hűtlen kezelés büntetéssel, Lukács Lászlót, a szabadlábban levő Viszocsánszki Demeter építészvezetővel és Mlinarszik Zoltán főművezetővel együtt társtettesként, üzletszerűen elkövetett, különösen nagy kárt okozó csalás büntetéssel, a további négy vádlottat pedig jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntetéssel vádolja.

Az üzemi demokráciáról

A Győr-Sopron megyei NEB ülése

Az üzemi demokrácia tapasztalatairól tanácskozott a Győr-Sopron megyei Népi Ellenőrzési Bizottság csütörtöki ülésén, Győrött. A népi ellenőrök másfél éven át több mint harminc vállalatnál és szövetkezetről vizsgálták, miként érvényesülnek az idevágó rendelkezések, a Minisztertanács és a SZOT 1977-ben kiadott együttes határozata és az üzemi demokráciával kapcsolatos egyéb jogszabályok.

Néhány munkahelyen — például a megyei AGROKOR-nál — azt tapasztalták, hogy a különböző fórumokon felvetett kérdésekre nem mindig kapnak kielégítő választ az érdekeltek. Másutt, így a Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalatnál, nem tisztázták pontosan a munkahelyi jog- és hatásköröket, így a dolgozók nem tudják, kihez forduljanak ügyes-bajos dolgaikkal vagy javaslataikkal.

Az összkép azonban kedvező változást mutat: a brigáderkezelteken, termelési tanácskozásokon, bizalmi testületi üléseken több a hozzászólás és az elfogadott javaslatok száma, mint korábban.

Rádióműsor a Parksínpadon

Augusztus 1. és 7. között — ezúttal ötödik alkalommal — rendezi meg a Magyar Rádió a szórakoztatózenéi hetet. A kétévénként sorra kerülő rendezvény-sorozatnak ezúttal a Budai Parksínpad adott otthont.

A rádió munkatársai — Seregi László és Wolf Péter rendező, Bolba Lajos szerkesztő — négy estére invitálják a könnyűzene kedvelőit a nyilvános műsor megtekintésére. Elsőként — pénteken este 20 órától — Lemezzparádé címmel csendülnek fel ismerős dallamok. A rádióban készült lemezfelvételek előadói — többek között a Karthagó, az Express és az új Bergendy-együttes, valamint Korda György és Katona Klári —, „élőben” mutatják be sikeres számaikat.

Mindenből a legjobbat a címe az augusztus 3-i programnak, amelyen a különböző rádiós nyilvános adásokban elhangzott „gyöngyszemeket” gyűjti csokorba többek között Vámosi János, Záray Márta, Mátray Zsuzsa és Ihász Gábor.

Novemberben: próbajárat

Metróval Kiszpestől Angyalföldig

Tíz újabb metrókocsi érkezett a napokban a Szovjetunióból: velük teljessé vált az észak-déli vonal szerelvényparkja. A Deák tér és az Elmunkás tér közötti szakasz kétharmad részén már lefektették a vágányokat, s jelenleg szolgálati vonatok szállítják itt a munkálatokhoz szükséges anyagokat, eszközöket. Előreláthatóan novemberben váltják fel őket a próbajáratok, s december végén az új szakaszon is megindul az utasforgalom.

A három új állomás — az Arany János utcai, a Marx téri, az Elmunkás téri — átadásával újabb két és fél kilométerrel bővül, s összesen 11 kilométer hosszú lesz a Kőbánya—Kiszpest—Elmunkás tér közötti szakasz. A vonatok 22 perc alatt teszik meg e távolságot, csúcsidőben kétpercenként követve egymást. A há-

rom állomás közül az Arany János utcai és a Marx térben mozgólépcsők szállítják az utasokat 28 méter mélység és a felszín között. A mozgólépcsők szerelése már megkezdődött. Az Elmunkás téri megálló a Nagyvárad térihez hasonlóan burkolat alatti állomás.

Az Arany János utcai állomás már csaknem fogadóképes. A napokban „öltöztetik” a belső utasterét: a padlóburkolat Olaszországból importált vörös gránitból készül, az oldalfalak Kubából származó fényezett mészkőburkolatot kapnak.

Az év végi vonalpremiert követően folytatódik a metróépítés. Az észak-déli szakaszon 1984-ig két állomást adnak át: a Dózsa György útnál, illetve az Árpád-hídnál.

Augusztus folyamán Esztergomban

Gitárfesztivál és -szeminárium

Csak most zárta be kapuit Esztergomban a Dunakanyar művészeti nyári egyeteme, ahol Kodály oktatási módszereit sajátította el 16 ország zenepedagógusa, és máris újabb zenei eseményre készülődnek a városban. Augusztus 5-én nyitják meg ünnepelesen az V. nemzetközi gitárfesztivált és szemináriumot, amelyre minden eddiginél többben jelentkeztek: 27 országból 400 résztvevőt várnak. Akárcsak az előző alkalomkor, most is az NDK-ból, Lengyelországból és Görögországból jönnek a legnépesebb csoportok. Első ízben vesznek részt a találkozóon brazil, belga, dán, indiai, kanadai, norvégiai, svájci, svéd és szíriai gitárosok.

A kurzus művészeti vezetője ismét Szendrey-Karper László

lesz. A tanárok — világhírű japán, NDK-beli és NSZK-beli gitármesterek — próbajáték alapján választják majd ki a legtehetségesebb hallgatókat, akikkel két héten át foglalkoznak. Természetesen a többiek is kezdettől részt vesznek a fesztivál sokrétű programjában. Számos előadást, hangversenyt hallgatnak, és jómaguk is többször fellépnek.

A fesztiválra húsz országból számos jeles művészevendég is érkezik, közöttük többen valamelyik előző esztergomi találkozóon váltak híressé, és azóta már a nemzetközi koncertlista élvonalbeli szereplői. A művészek a kurzus ideje alatt az ország különböző vidékein — huszonkét helységben — lépnek közönség elé.

Hatos gyilkosság Franciaországban

Miért ölték meg Massie felügyelőt?

A francia rendőrség 11 napos, bravúros nyomozás után letartóztatta az aurioli hatos gyilkosság valamennyi tettesét, és megtalálta valamennyi áldozat holttestét.

Mint ismeretes, július 19-re virradó éjjel leeggett Marseille közelében, Auriol településen egy tanya, amely Jacques Massie marseille-i rendőrfelügyelő volt.

Massie és családtagjai eltűntek. A házban talált vérvonatok bűntette utaltak. A rendőrség egy ujjlenyomat alapján azonosította Jean-Bruno Finochietti: a 31 éves tanító — Massie-hez hasonlóan — a Service D'Action Civique (SAC) nevű felfasiszta szervezet tagja volt. A SAC 1958-ban jött létre a gaullisták egyfajta párhuzamos rendőrségeként, és sok kétes ügyben szerepelt azóta is, tagjai bűncselekményekben és baloldali szervezetek elleni támadásokban egyaránt részt vettek.

Finochietti bevallotta: négy másik társával együtt — őket csak A, B, C és Z betűkkel jelezte, és azt állította, hogy egyikük volt a parancsnok — megölte Massie rendőrfelügyelőt, annak feleségét, nyolcéves kisfiát, feleségének szüleit, valamint felesége testvérének barátját. Finochietti szerint a kommandó feladata — „Párizsból jött felső parancsra” — az volt, hogy okmányokat szerezzen meg Massie tanyájáról, és végezzen a felügyelővel. Mivel azonban Massie felesége a kommandó tagjai által viselt kámsza ellenére is felismerte a támadókat, valamennyiükkel végeztek.

A csütörtökre virradó éjszaka került sor a kommandó tagjainak azonosítására, a letartóztatásban levő tettesek beismerő vallomására. A gyilkosok megjelölték azt a helyet, ahol áldozataikat elföldelték, és ennek nyomán csütörtök reggel megtalálták a mészlárlás áldozatait. A rendőrségi források szerint a kommandó parancsnoka, „Z”, a SAC marseille-i szervezetének egyik aktivistája volt: Lionel Collard.

A nyomozás következő feladata felderíteni a vérfürdő tényleges okát: ki és miért rendelte el, hogy végezni kell Massie rendőrfelügyelővel, aki a SAC marseille-i szervezetének vezetője volt a közelmúltban.

A vőlegénying

A fiú szülőfaluja itt van a város szélén. Vasúton 20 kilométer, országúton valamivel rövidebb az út odáig, diákkorában számtalanszor végigjárta ezt az utat, télen munkásvonaton, tavasszal és ősszel biciklivel. Eppen a falu közelsége miatt nem vették fel a kollégiumba, albertleti szobára pedig nem tellett az özvegy tanítónő fizetéséből, hiszen még három kisebb gyermekéről is gondoskodnia kellett. A fiú sohasem látszott fáradtnak, még csak panaszkodni sem panaszkodott. Az érettségi után is — amikor egy építkezési vállalat irodájában kapott munkát — így járt be, vagy fél estendeig. De egyszer, vacsora közben, csak úgy mellékesen, azt mondta az anyjának:

— Képzeld, anyuci, szereznek nekem a fiúk egy albertleti szobát.

Az asszony kezében megállt a kés és a villa.

— Minek az neked, fiam? Három szép szobám van nekünk. Ha különszobát akarsz, Miklós-kát beteszem a lányokhoz.

A fiú felállt, cigarettára gyújtott, akkoriban kezdett rákapni a dohányzásra.

— Nem arról van szó. Nem a különszobáról. Egyszerűen: unom már az örökös vonatozást.

— Eddig is kibírtad valahogy

— mondta sóhajtottan az asszony.

A fiú felemelte a hangját: — Kibírtam vagy nem bírtam ki! Nem arról van szó, anyuci. Továbbra is kibírnám, ha akarnám. Az embernek kultúrigényei vannak. Mozi, színház, opera. Néha eljární egy-egy társaságba. Ezért kell nekem az albertleti szoba.

— Hát jó, nem bánom — mondta az anyja —, kereső, felnőtt ember vagy, azt tetszel a pénzzel, amit akarsz.

A fiú kezdetben minden héten hazajárt, néha-néha még pénz is vitt az anyjának, s amikor élete első nagy beruházásaként vásárolt egy kis méretű motorke-rekpárt, gyakran köznaponként is elugrott a faluba, mondván, hogy ilyis be kell járni a motort. Azután egészen hirtelen megváltozott. Szombat délutánonként hazaugrott, kirakott egy aktatáskányi szennyes ruhát, becsomagolta az egész hétre való tiszta fehérneműt, bekapott néhány falatot, s már búcsúzkodott.

— Indulsz is? — kérdezte nem is titkolt szomorúsággal az anyja.

— Igen, mama, dolgom van. Nyolc órára mozijegyet vettem.

Az asszony mosolygott, büszkén mosolygott. Az anyja nagyon

büszke, amikor először kapja azon a fiát, hogy van valakije.

— Ugye, két jegyed van?

— Kettő.

Az asszony tovább kíváncsiszkodott.

— Hogy hívják? Szőke, barna?

Alacsony, magas?

A fiú erőltetetten nevetett.

— A mama mindent szeret tudni. De nem titok ez. Juditnak hívják, szőke és magas. Csinos. Eppen hozzám illik.

— Régen ismered?

— Egy hónapja került hozzánk, azóta ismerem.

— Elhozhatnád bemutatni...

— Korai az még. Talán majd egyszer arra is sor kerülhet. Ahogy múltak a hetek, hónapok, mintha valaki erősen tasz-

totta volna a fiút, úgy távolodott el az otthonától, az anyjától, a testvéreitől, a szülői háztól. Gyakran megtörtént, hogy bejáró munkások vitték haza a szennyes ruhát, ők vitték a tisztát, ők lettek az alkalmi postások, szobán adták át az üzeneteket: „Tamás üzeni, hogy csókolgatja a tanító nénit meg a gyerekeket, de sürgős dolga akadt, most nem ér rá hazajönni.” Aztán egyszer — mikor a fiú már hetek óta nem volt otthon — hétköznap este kopogtatott egy bejáró munkás a levelel. A fiú írta. A tanítónő fia. „Kedves Anyucikám! Nagyon elfoglalt voltam mostanában, így nem tudtam hazamenni, hogy veled személyesen megbeszéljem azt a sorsdöntő változást, amely holnapután bekövetkezik az életemben. Ugyanis megdőlök. Holnapután, pontosan délből lesz az esküvő. Nagyon kérlek, gyere be, de addig is küldd el a kemény nyakú fehér ingemet...”

Az asszony szédült, rosszul lett kerülgette, csak nagy erőlködéssel tudott talpon maradni. De mert a munkás várta a feleletet, tehát cselekedni kellett. Egy fehér inget azonban, szennyesen, becsomagolt, írt mellé néhány sort: „Kedves fiam! Az ingedet kimosni nem volt időm, tehát ne haragudj, hogy így küldöm. Majd kimossa az új asszony, a feleséged. Az esküvőn elfoglaltságom miatt nem lehetek ott...”

Simon Lajos

Egy hét a világgazdaságban

Engedett a vaslady

A toronyosuló gazdasági gondok okozta zavargások hatására a brit kormány kedden valamelyest változtatott eddigi gazdaságpolitikáján, s intézkedéseket jelentett be a munkanélküliség csökkentésére. Szerdán az amerikai képviselőház megszavazta Reagan adócsökkentési programját, amely szerves része az új kormányzat gazdaság-élénkítést szolgáló csomagtervének. A hét folyamán újabb haladás történt a szovjet-nyugatnémet földgáztárgyalásokon.

A legújabb statisztikák szerint Nagy-Britannia munkaképes lakosságának 11,3 százaléka, összesen 2,8 millió ember állástalan, s az előrejelzések szerint ez a szám az év végére 3 millióra duzzadhat. A monetarista gazdaságpolitikát követő Thatcher-kormány a pénzellátás szabályozásával akarja legyűrni az inflációt és megfékezni a szigetország második világháború utáni legmélyebb és legartósabb recesszióját. A „vaslady” ez idáig nem volt hajlandó a munkanélküliséggel törődni, mert véleménye szerint az infláció az első számú közellenség. Az elmúlt hetekben lezajlott a munkanélküliség enyhítését is követelő és az egész országra kiterjedő zavargások azonban az eddigi gazdaságpolitika módosítására készítették a londoni vezetést.

Még az idén 150 millió fontot fordít a kormány a munkanélküliség enyhítésére, s a tervek szerint 1982-ben ez az összeg 400-500 millió fontra emelkedik. Elsősorban a fiatalok kilátástalan helyzetén kívánnak javítani, ugyanis az állástalanok több mint egynegyede az iskolát befejező, vagy első munkahelyes fiatalok közül kerül ki. Az ellenzéki Munkáspárt vezetője által neveltségesen alacsony tartott összegből a fiatalokat foglalkoztató üzemeket támogatják, valamint szakmai átképzési programot szerveznek.

A fejlett tőlés országok közül a legsúlyosabb helyzetben levő Nagy-Britannia kormányának tüzel-vassal megalváltított és hevesen bírált gazdaságpolitikáján akkor keletkezett az első repedés, amikor az ellenzék a közös piaci tevékenység helyettesítői között közléseket kezdett közzéadni. A Munkáspárt ugyanis bejelentette, hogy hatalomra jutása esetén egy éven belül felszámolja az ország tagságát a nyugat-európai gazdasági integrációban.

Az ottawai csúcstalálkozót követő első munkahéten jelentős esemény történt az óceán túlsó partján, az Egyesült Államokban is. Reagan elnök belgazdasági politikájának újabb fontos állomása volt, hogy sikerült keresztülvinnie adócsökkentési programját. Még elnöklésként nagy arányú adócsökkentést helyezett kilátásba azzal a céllal, hogy a megtakarított személyi és közületi adók támogassák a pótlólagos kereslet felpörgését az amerikai gazdaság motorját. Az adócsökkentés egyben részben a gazdasági növekedést ismét felélénkíteni szándékozó gazdaságpolitikának, s a költségvetési kiadások lefaragásával, az állam gazdasági sze-

repének csökkentésével, valamint a szigorú — monetarista — pénzügyi politikával együtt a reagani elképzelés szerint alkalmas a gazdasági tevékenység megélénkítésére. (Érdemes megjegyezni, hogy az elmúlt negyedéven — éves szintre kivetítve — a bruttó társadalmi termék csaknem két százalékkal csökkent.)

A három évre szóló adócsökkentési intézkedés nyomán a lakosság és a vállalatok 733 milliárd dollárt takarítanak majd meg, s ezt az összeget — reméljük a washingtoni gazdaságpolitikusok — vásárlásokra és termelést bővítő beruházásokra fordítják majd. Az adók mérséklése elsősorban a gazdaságoknak és a nagyvállalatoknak kedvez, az „átlagembereket” és a kis-, valamint a középüzemeket kevésbé érinti. A demokrata párt megújuló támadásokat intézett Reagan több lépcsős gazdasági rakétájának „adó-fokozata” ellen, lényegesen eltérő alternatívát azonban nem tudott felmutatni.

A jelek szerint az amerikai kormányzat következetesen halad a meghirdetett gazdaságpolitika végrehajtásának útján, de a lenyeges javulás még várat magára.

A washingtoni szírihangok elenére újabb előrehaladás történt a Nyugat-Szibériát kontinensünkkel összekötő gázvezeték építésének finanszírozásáról folytatott megbeszéléseken, a Szovjetunió és az NSZK között. A Reagan-kormányzat semmilyen alkalmat nem mulaszt el felhasználni arra, hogy kifejezze aggodalmát a tervezett hatalmas kelet-nyugati üzlettel kapcsolatban. Attól „fél” nyugat-európai szövetségeseit, hogy a tervezett, folyamatos földgázvásárlások révén túlzott függőségbe kerülnek a szovjet energiától. Washington az ottawai konferencián ígéretet tett, hogy — a földgázleltel lemondása esetén — növeli szénzállításait, fokozza közreműködését az atomenergetikai programokban Nyugat-Európában, sőt homályos javaslatot tett a nem közel-keleti olaj- és gázszállítások növelési lehetőségeinek megvizsgálására.

A szovjet földgázvezetékben érdekelt országok azonban a washingtoni nyomás ellenére folytatják a tárgyalásokat.

Ha majd megállapodás születik ebben a kérdésben, sor kerülhet a második ötmilliárdos „fordulóra”. Ezzel tehát egy lépéssel közelebb került a megvalósításhoz az „évszázad üzlete”, amely remélhetőleg az évtized második felében a szovjet gázszállítások megindulását eredményezi.

Gonda György — Szentgáli Péter

Egy ellentmondás háttere

Bérvita

Csepel Autó kontra melléküzemágak — Rendet talált a vizsgálat (2.)

A Csepel Autógyár szeghalmi gyáregysége létszám gondokkal küzd. A vezérigazgató szerint a melléküzemágak vonzása teszi lehetetlenné, hogy korszerűen felszerelt üzemük teljesítse nemzetközi kötelezettségeit. Tegnapi számunkban a szeghalmi gyáregység helyzetét mutattuk be, ma folytatjuk a munkaerőgondok vizsgálatát.

Boros Mihály gyárigazgató szerint a csökmői tsz a legveszélyesebb konkurenciája a Csepel Autógyár szeghalmi üzemének. Tíz kilométerre fekszik Szeghalomtól, innen is járnak be dolgozni. Vagy csak jártak? Dr. Nagy Imre, a Dózsa Tsz elnöke udvariasan fogad, ám mintha tartana tőle, hogy újból hadjárat indul a melléküzemágak ellen. Próbálom elosztani a félreértést, az érdekel: dolgoznak-e itt volt autógyáriak és mennyit keresnek?

Két éve folyik a próbálkozás, hogy melléküzemágat fejlesszünk ki. Fémipari részlegünkben 26-an dolgoznak és az idén avattuk fel az ötvenfős varrodát.

Szigorúan megkövetelik

— Honnan szereztek szakmunkásokat a fémipari részleghez?

— Főleg saját tsz-tagjainkat képeztük át, de... éppen itt jön Gyenge Gyula művezető, ő jobban tudja: vettünk-e fel embereket a csepeliek közül?

— Talán négyet, valamennyien itt laktak.

— És a keresetük?

— 4800-5100 forint körül van, meg a háztáji jövedelem. De szigorúak vagyunk: volt már itt csepeli, aki megszökött! Ha hibát vét, ingyen kell kijavítania és ha nem sikerül, nem fizetünk munkabért. Elfordult már ilyen eset.

— A fix alapbérre — ami átlagosan 3800 forint — a teljesítmény után számolunk. Ez 110 százaléknál például 1000-1300 forint. Célunk az, hogy a bér az anyag nélküli árbevétel 25-30 százalékát tegye ki. Minél többet dolgozik valaki, annál többet keresen. Van is fejelem, nem kell senkit hajtani! Mivel kollektív bérezést alkalmazunk, egy-egy darabon többet is dolgoznak. Ezért megválogatja a brigád, ki legyen a tagja.

Elsősorban közúti lámpatesteket gyárt a tsz. Az elnök szerint csúnyábbakat, mint a VBKM, de a fele árért. Munkhelyük „kócerájának” becézett helyiség, öreg masinakkal, egyetlen vezetővel, adminisztrátor nélkül. A papírmunkát a tsz-irodán elvégzik, a többivel együtt. Legnagyobb vonzerő az egy műszak.

— Két műszakkal kezdünk, nemrégén áttalunk egyre. Es talán meglepőnek hangzik, de mindenki örömmel vette ezt, noha 4-500 forinttal csökkent a fizetésük. A mi vidékünk nyúl- és nutriatenyésztő, az emberek sietnek haza...

De hogyan vegye fel a versenyt ilyen körülményekkel a százmillió értékű működtető nagyvállalat? Ott, ahol a munkák kétharmadát előírják. Tisztázni kell valamit: a melléküzemágak nem versenytársai a nagyüzemeknek! Még akkor sem, ha néhány szakmunkás a magasabb jövedelem reményében átpártolt a tsz-be Országosan 140 ezren dolgoznak a kiegészítő tevékenység kereteiben, 1975-ben 124 ezren. Az ipar és a kereskedelem létszáma 2 millió. El kell osztani azt a hiedelmet is, hogy a melléküzemágak — az eltérő jövedelemszabályozás miatt — előnyös helyzetben vannak.

Célszerűségi okok

Az igaz, hogy a mezőgazdasági üzemek másképpen adóznak, mint az iparvállalatok. Ezt az eltérő feltételek jogosan indokolják, s az is, hogy a mezőgazdasági árak diszparitások, azaz tiszta-

jövedelem-tartalmuk nem fedi a valóságot az erős támogatás miatt. S mivel összességében kisebb az adójuk, mint az állami vállalatoknak, a melléküzemágaknál tíz százaléknál — úgynevezett szektorkülönbözeti — termelési adót is differenciáltan fizetni kell. (Bizonysos tevékenységeknél, amelyeket ösztönözni kívánnak — például élelmiszerfeldolgozás —, nem kell adózni, másoknál — öntő-

déknél, garázsépítésnél stb. — több, mint tíz százalékot, de van, ahol húszat.)

A személyi jövedelemszabályozás néhol szigorúbb az iparénál: ott, ahol alacsonyabban a keresetek, valóban nagyobb a lehetőség az adómentes bérfejlesztésre — évi 6 százalékkal. Ahol viszont a '41 ezer forintot meghaladja az éves munkadíj, csak 2 százaléknál béremelés adómentes. Valaha ezt a rendszert azért alkalmazták, hogy a tsz-ek anyagi feltételeit egymáshoz közelítsék. A TOT állásfőntja szerint célszerűtlen ez az elosztás, mert lefogja a magas jövedelmű tsz-eknél a személyi érdekeltiséget, krónikusan nem tudják kihasználni a bérfejlesztési lehetőségeket.

A szabályozás tehát nem magyarázza, miért képesek a melléküzemágak magasabb bért fizetni. Így aztán még az sem fedezhető fel, hogy a gyengébb vagy a kedvezőtlen adottságú tsz részesei-e előnyben ezt a formát. Az utóbbiak ugyanis eleve nagy pénz tudnak kínálni, minimális bérfejlesztés mellett, a gyengébbek viszont felmentést kérhetnek a munkadíj-adózás alól. Így a „drága” szakmunkások nem okoznak törést az első évben, később pedig a tsz vagy vállaltja a magasabb adót, vagy „köszönő” embereket vesz fel. Aki reggel beköszön, aztán elmegy.

Az ellenőrök

A kedvezménynek ez a formája indokolt. Am ahhoz, hogy a gyenge tsz-ek kilábaljanak nehéz helyzetükből, saját erejükre kell támaszkodniuk. Erre a célra alkalmas a melléküzemág, hiszen bevételéből fedezhető a veszteséges alaptervekenység, pótolva az állam további forintjait.

Mi sem igazolja azt jobban, mint a Pénzügyminisztérium Bevételi Főigazgatóságának erről készített vizsgálata. Szükség volt a tapasztalatok összegezésére, mert a hetvenes évek elején fellángolt melléküzemág-korszak — néhány túlhatás és nyeresékes törekvés miatt — rossz megítélést kapott. S ezt az ismét prosperáló melléküzemágakra nem jó érvényben hagyni...

Az ellenőrök, akik 86 tsz-ben jártak, kedvező benyomásokkal tértek vissza. Megállapították, hogy az ipari tevékenység hatékonysága jóval meghaladja az alaptervekenységét, sőt, szinte valamennyi melléküzemág nyereséges volt (ezzel szemben 51 tsz-ben ráfizettek az alaptervekenységre), olyannyira, hogy a nyereség 90 százaléka innen származott! A

pénzt, okosan befektetve, mezőgazdasági gépeket és berendezéseket vásároltak, s növelték az alaptervekenységben dolgozók munkabéret. Nincs mit csodálkoznunk azon, ha ott, ahol melléküzemágak is működnek, az országos átlagot meghaladó mezőgazdasági eredményeket produkálnak.

Szükség van rá

Természetesen nem az a cél, hogy gyógyszerrel vagy kohászati termékekkel állítsanak elő ezekben a részlegekben; fontosabb, hogy működésük kapcsolódjon az alaptervekenységhez, esetleg a lakosság ellátásában játsszanak kiegészítő szerepet. A vizsgálat alátámasztotta ezt: a legjelentősebb alágazat az élelmiszeripar, az építőipar, valamint a háztáji és a kiegészítő gazdaságok terményeinek értékesítése.

S noha egy-egy tsz átlagosan tízféle kiegészítő tevékenységet végez, súlyosabb szervezési hibákra nem akadtak a revizorok. Szervezettségük, vezetésük sokkal jobb a vártnál, s igen nagy rugalmassággal képesek követni a váratlan igényeket is. Viszonylagos rend uralkodik számviteli munkájukban, a mulasztások mértéke nem nagyobb, mint az állami szektorban, sőt, ami talán meglepő: 86 tsz közül mindössze 49-ben találtak hibát, míg az iparvállalatoknál rosszabb ez az arány.

A „kőbor lovagoktól” megtisztított, s a tavaly óta igen szigorúan szabályozott melléküzemágakra azért is szükség van, mert kis rezssivel, olcsón termelnek olyan cikkek, amelyeket csak így lehet hatékonyan gyártani. Jól integrálódtak a nagyipari szervezetekhez, gyorsan, rugalmasan képesek alkalmazkodni a változó igényekhez.

S miután ők valóban vállalkozók, értékesítési feltételeiket is kevesebb megkötöttség szorítja gúzsba: termékeik ára alkuval formálódik, a piac kereslete szerint.

Válasz: a vállalkozás

Jó példa erre a jelenlegi helyzet. Mivel számuk egyre szaporodik, a kooperációban gyártott termékek árait szintén mérsékelniük kellett. Am még így sem ritka, hogy 25-30 százalékos nyereséggel adják el cikkeiket, s ezek révén már szép összeg gyűlik össze kasszájukban. Ezért fordulhat elő, hogy az egyébként — éppúgy, mint az állami vállalatoknál — bértarifa-rendszerbe sorolt munkások tovább díjazására, alapbérük kiegészítésére több jut, mint máshol. Ez viszont már fel-fedi a különbségekben rejlő titkot, s talán választ ad a Csepel Autógyár vezérigazgatójának kérdésére is.

Igen választ ad — megoldást azonban nem. Ahhoz ugyanis, hogy az állami vállalatok felvehessék a versenyt a munkaerőért a melléküzemágakkal, egyenlő esélyeket kellene teremteni. Meg kellene adni a nagyvállalatoknak is a teljesebb vállalkozás lehetőségét.

Jelenlegi körülményeink között ez már nem irreális követelmény. Persze az sem ártana, ha a nagyvállalatok először saját házuk táján néznének körül: számos olyan előnyük, adottságuk van, amelyekkel csak jobban kellene élniük, hogy vállalkozókészségük növekedjen, s hogy esélyeik a versenyben erősödjenek.

RAJNA GYÖRGYI

A KOPINT jelenti

Drágulnak a fémek

A világpiacon aranytűlkinálást miatt változatlanul gyengül az arany, a múlt héten 1,5%-kal esett az ára mindkét tőzsdén. A platina és az ezüst jegyzése hasonló mértékben követte ezt a tendenciát. A szinesfémek ára viszont az elmúlt hetéhez képest erősebb emelkedést mutatnak. Magasabb a réz (6,7%), a katód (6,6%), az ólom és az alumínium (8,3, illetve 7,9%) ára. Drágult a rézhulladék és az ólomhulladék is (3, illetve 5,6%-kal). 1 hónapja változatlan az alumíniumhulladék, a vashulladék és az ócskavas jegyzése. A gabonátőzsdén az elmúlt héthez hasonlóan a csökkenő tendenciát voltak jellemzők. Kis mértékben csökkent a búza, a kukorica, a lenmag, a repcemag és a

napraforgóolaj ára (1-2%-kal). A rozszinnipegai jegyzése több mint 7%-kal alacsonyabb. Ugyanígy emelkedett viszont az árpa ára 4,7%-kal. Megemlítendő még a szójaolaj 8%-os áresése is.

DEVIZÁK 1981. július 30.

1 USA-DOLLÁR értéke az egyes országok pénznemében

Bécs	17,301	17,401
Brüsszel	40,38	40,44
Párizs	5,8485	5,8515
Frankfurt	2,4685	2,4700
Milánó	1225,50	1226,25
Amszterdam	2,7380	2,7395
Tokió	235,80	239,00

1 ANGOL FONT értéke USA-dollárban

London	1,8575	1,8590
--------	--------	--------

NEMZETKÖZI ARANY dollár/finom uncia

Zürich	401,00	404,00
London		402,25

Győr ürügyén - Párizsról

Koreográfiai párhuzamok

A szófukar műsorfüzet miatt a napilapkritikák is egyetlen mondattal illették csupán a Győri Balett legutóbbi premierjének külföldi művészt: „Maguy Marin m. v. a párizsi Ballet d'Arche művészeti igazgatója.” Némi idegenkedés, meglehetősen értetlenség, olykor már-már sértődésszerű rezonálás kísérte a produkciót is. A mondatok mögött valami ilyesféle konzervatív méltatlankodás bújkált: lám-lám, mit ki nem talált ez a rendhagyó francia nő a „mi Bartókunk” ürügyén...

Bevallom, én sem tudtam többet a koreográfusnőről, sem társulatáról. Éppen ezért volt már itthon eltökélt szándékom, hogy párizsi tartózkodásom idején a helyszínen utánajárjak a dolgoknak. A szerencse is kezemre játszott. A francia főváros délkeleti peremén akkoriban rendezték éppen a biennális jellegű, országos hatósugarú *Marne-partifesztivált*. Ezen - sok kisebb-nagyobb kamarafarmáció mellett - a *Ballet Théâtre de l'Arche* is fellépett, egy darab erejéig.

A gallok földjén jóval bőbeszédűbb az előzetes reklámozás. Megtudhattam belőle, hogy a társulat mindössze kétszázötven négy műtörténésztől áll, de e rövid idő alatt sikerült az élvonalba felküzdenie magát. Művészeti irányítója Maguy Marin és *Daniel Ambash*, akik mindketten *Maurice Béjart* világhírű brüsszeli együtteséből váltak ki, magukkal sodorván a táncosok egy csoportját is, akik szintén ezen az iskolán nevelkedtek. Egy évvel ezelőtti fellépésük a párizsi *Théâtre de la Ville*-ben való ságos reveláció erejével hatott.

Egy csokor az akkori sajtó-kritikákból: „Maguy Marin egyik legnagyobb koreográfusunkká válik idővel. A közönség nem fog csalódní benne” - állítja a mértékértő *Le Monde*. Valamivel többet árul el a társulat profiljáról a *Le Quotidien de Paris*: „A *Ballet Théâtre de l'Arche* teljes bizonyossággal mer olyan táncot vállalni, hogy a táncosnak az öltözékben kell hagynia prudériáját.” A lényegre tapint a *Les Nouvelles Littéraires* kritikusa, amikor - többek között - ezeket írja: „Két olyan koreográfusnő van jelenleg, aki Európában elhagyta a kitaposott

ösvényeket. Az egyik *Pinna Bausch*, a másik - tegnap kiderült - *Maguy Marin*. Kettejük számára a tánc nemcsak egy módja annak, hogy karikákra szeleteljük *Mahler* szimfóniáit, avagy a végtelenségig újramoldgassák *Balanchine*-t. A tánc számukra egészen más dolog: a meghatározhatatlan, lehet, hogy épp a megnevezhetetlen, valahol a mámor és a lelki pánik között...”

Csak a jobb érthetőség kedvéért jegyezném meg, ami koreográfiai berkekben közismert: a wuppertali táncszínház művészeti vezetője, egyben koreográfusa, *Pinna Bausch* is „kiforgatta” a „mi” Bartókunkat az ortodox hagyományból. Négy év óta sikerrel tartja műsorán a társulat a *Kékszakállú* (nem elírás!) balett-változatát, amelyben a modern férfi és nő kölcsönös, testi-lelki kapcsolatát vizsgálja, a kritikák szerint rendkívül egyéni és eredeti módon.

Nos, a Párizsban látottak alapján, már előjáróban, megnyugtathatom a kedélyeket itthon, hogy *Schubert* sem kerülhette el a maga koreográfiai sorsát. A *halál és a leánya* népszerű vonósnégyes-változatának muzsikájára, a mű eredeti címén (*La jeune fille et la mort*) tervezte teljesen rendhagyó balettjét *Maguy Marin*. Muzikalitása miatt mégis azt kell mondanom: nagyon hűségesen járt el a lényegre, az alaptonuszonon. Hiszen, a széles ívű melódiáknak megfelelően, „szövegűen” követi egymást a tőprengés, a lázadás és a beletörődés. A „szívdobogás” ritmusát pedig meztelen talpukkal verik a színpadon, tenyerükkel csapkodják mellükön vagy combjukon a társulat mindvégig maximális intenzitással dolgozó nő tagjai. És a maguk elé révedő suttogásból a torkaszakadt kórusban ordításig, meg halandszázszög fokozza tovább az arcjáték, vagy a pantomimikus gesztusok erejét.

Egy mai, modern, hideg-rideg konyhában, a háztartás minden-napi rabszolgamunkájából próbál kitörni - családja jól egyénített nő tagjai közül - a fiatal lány. Am az árnyalt ábrázolás során kiderül: valakit nemcsak gyűlölettel, hanem a túlzott szeretettel is meg lehet fojtani. És halála után már a lány emléke

terrorizálja a bűntudattól egy emberként összeforrott nőcsoporthoz. A sokkhatású záróakkord meztelenül, vérszínben megjelenik a hősnő, hogy keblére ölelje a színpadon szimbolikusan szétszört, elmetelt nyakú, kopaszított csirkét. Bár nem vagyok a „kegyetlen színház” híve, a katarziszérés elkerülhetetlen.

Visszatérve a Győri Balett produkciójára, *Bartók Kontrasztok* című hegedű-zongora-klarinét triójának újszerű, bátor értelmezése apcsán is a hűséget emelném ki, bármennyire paradoxonként hangzik. Kezde a keletkezés helyétől, idejétől - a negyvenes évek Amerikájától -, a korabeli „mozgásművészeti” törekvések, a táncórások, a némafilmek szaggatott, mechanikus ritmusának kiváló stílusát át a futószalagrendszer uniformizált, egyenruhás, munkaidő után is „mimikriszürkébe” rejtőzö kisembertömégéig, mind-mind a korhűség, az atmoszférateremtés szolgálatában áll minden színpadi eszköz. Még a középső tétel, a *Pihenő* nótturno jellege is szó szerint érthető a gyertyafényes, éjfél lakoma során. És csupacsupa kontraszt, egymásnak feszülő ellentét minden: az egyén és tömeg, a tetőtől talpig merev eleganciába burkolózó, kesztyűsen étkező újgazdagok, meg a testszínű, testre simuló trikóban „meztelen” szerelmeseik ölekezése, a „külsín és a belbecs”, a látszat és a valóság ütköztetése.

A mindig mértékkel és indokoltan alkalmazott, csak egy-két személyre és csupán néhány percre korlátozó ruhátlanság sem öncélú, és egyáltalán nem erotikus jellegű magamutogatás a francia koreográfusnő táncműveiben. A meztelenség nála az ember testi-lelki kiszolgáltatottságának, sebezhetőségének, egyszerűsége és tisztaságának szimbóluma.

Lehet, hogy a szokatlanság, a meglepő újszerűség miatt volt ott annak idején túl telkenző a kritikák hangja, és itt ugyanez okból volt valamivel visszafogottabb. Am az vitathatatlan, hogy bátor, egyéni arcú koreográfusnővel találkozhattunk. Ezt érezhette meg, és ezt nyugtázta kiterő vastappal a közönség - Párizsban és Győrött egyaránt.

Wagner István

A Galéria Műhelyében

Éremtáborok tárlata

A művészet sem nélkülözheti a hírverést. Ezt érezte meg *Ligeti Erika*, *Máté István* és *Sebestyén Sándor* szobrászművészek, amikor megmintázták és kiöntötték közös alkotását, kisméretű harangjukat, „Anno Domini 1981” felirattal. A művészek méltóbb figyelemfelkeltő eszközt nem is találhattak volna - a *Magyar Nemzeti Galéria Műhely*-sorozatának keretében megrendezett NYIREGYHÁZA-SÓSTÓI NEMZETKÖZI ÉREMMŰVÉSZETI ALKOTÓTELEP kiállítására: érdeklődés felkeltésére - mint e harangot.

A kiállítás 1977-1980 között elkészült érmékből mutat be válogatott anyagot. Az ez évben készült 89 érem viszont teljes egészében bemutatásra került a vitrinekben. (Itt érdemes megemlíteni a jó rendezést, ugyanis a vitrinek a szemnek legkedvezőbb, ferde szögben mutatják be az érmekeket, mely sajnos még nem jellemző minden kiállításra.)

E rövid áttekintés után ismerkedjünk meg az immár 5 éve működő Nemzetközi Éremművészeti Alkotótelep múltjával. A kezdet felidézésében *Czinder Antal* Munkácsy-díjas szobrászművész, a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége Éremszakosztályának képviselőjében volt

segítségre. Mint az alkotótelep munkáját irányító három tagja művészeti tanács tagja, aki évek óta részt vesz annak tevékenységében, jól ismeri a múltat. Elbeszélése alapján tudtuk meg, hogy *Tóth Sándor* nyíregyházi szobrászművész ötlete alapján született az Alkotótelep, a Szövetség Éremszakosztályának hozzájárulásával és segítségével. A rendezést és az anyagi feltételeket Nyíregyháza Város Tanácsa vállalta.

Az Éremművészeti Alkotótelep munkájában pályázat alapján tíz fő vehet részt, ebből öt magyar és öt szocialista országból való szobrászművész. A több héti tartó alkotótábor lehetőséget biztosít a művészeknek a nyugodt, elmélyült munkához, de öntő szakember segítségével lehetőséget kapnak terveik önálló kivitelezéséhez is. A 12 vitrinnyi érem jól tükrözi a művészek egyéniségét, különböző forma és stílusirányzatait.

Az idei év érmei közül külön kell szólni *Ligeti Erika* Munkácsy-díjas szobrászművész „SYMPOSIUM DES MEDAILLES SÓSTÓ” feliratú művészi érméről. A feliratba beleolvadó kéz tenyerében érmet tart. Ez az érem azt sugallja, minden érmet kézbe

kell venni, forgatni, a legjobb fényhatást megkeresni és akkor tárja elénk rejtett szépségét e tenyérnyi művészet. *Hadik Magdát* a természet ihlette meg, érmei a tavasz, nyár, ősz, tél szépségeit tárják elénk. *Mark Salman*, a Szovjetunióból többek között *Váci Mihály*-érmet mintázott, de megörökítette *Sóstó május 81* emlékét is. A romániai *Török Gábor* a centenáriumi *Bartók*-érem alkotására ösztönözött. A kiállítás kispasztikákat is bemutatott, amelyek a művészek alkotókedvét bizonyítják. A falakon elhelyezett fotók főleg az érem-öntés különböző fázisait és a műhelymunkát örökítették meg.

Minden évben kiállítással zárul a nemzetközi tábor, ahol a legjobb munkákat díjazták. A helyi vállalatoknak vásárlási lehetőséget biztosít a rendezőség az elkészült munkákból, és ezáltal biztosítja az alkotótábor szélesebb körű megismerését. Az alkotótelep művészei a vendéglátás viszonzásáért 3-3 művet a rendező Nyíregyháza Városi Tanácsnak ajándékoznak. Ez teszi lehetővé az egyre bővülő, állandó, művészi archívum létrehozását, amely a későbbiek során nyilvános kiállításra alakul.

Róser Norbert

A hetvenes évek zenei élete

I. Előadóművészet - koncertélet

Egy-egy ország zenei életének fejlődéstörténetéből egy évtizedet kiragadni - meglehetősen önkényes eljárás. Így, amikor a „hetvenes évek” magyar zenei előadóművészetét próbáljuk meg összefoglalni, jól tudjuk, hogy az eredmények, fejlődési trendek vagy éppen eredménytelenségek nem 1970-ben kezdődtek; mint ahogy nem egy közülük 1980-ban még nem alakult ki teljesen.

Három fő vonal figyelhető meg előadóművészetünk ez évtizedbeli történetében:

Az első jelenség talán a legszembeszökőbb, mindenestre ez keltette világszerte a legnagyobb feltűnést. Az új magyar zongoristageneráció váratlan és rakétaszerűen felívelő előretörésére gondolok. Háború utáni zenetörténetünkben - már ami az előadóművészetet illeti - volt vonóskorszak (de nagyon visszahajlítjuk az akkori vonós-„túltermelést”), volt olyan időszak, amikor fúvós művészek tucatjai kerültek az élvonalba. A zongoristagárdában is voltak kiugró eredmények - gondoljunk csak az egy időben feltűnő *Frankl-Gabos Vásáry* trióra -, ám olyan robbanásszerű tehetségáradásnak nem voltunk még tanúi, mint *Kocsis Zoltán*, *Ránki Dezső*, majd egy-két évvel később *Schiff András* feltűnése. Nem itt van a helye, hogy háromjukt művészetét elemezve méltassuk - hangversenyek alkalmával lapunk hasábjain sokszor megtettük már. A *Kadosa*-iskola e zseniális neveltjei azonban nemcsak világkarriert futottak be. Mondhatni, forradalmasították az egész magyar pianistakultúrát: feltűnésük óta közönségünknek is más elképzelése, más igénye van a zongoraművészekkel szemben. Most már nem elégszünk meg sem azzal a régi előadói stílussal, amely a „zenére” fektette a fősúlyt - értsd: nem volt technikailag kiművelt -, sem az öncélúan pusztán-virtuóz zongorázással. És úgy tűnik, hogy egyrészt a többi fiatal pianista, másrészt a művészképzés, a pedagógia is átvette ezt a mércét.

A másik két fejlődési tendencia az együttesek területén figyelhető meg. 1974-ben rendezték meg először az őszi *Korunk zenéje* fesztivált. Akkor még arra panaszkodhattunk, hogy csak néhány olyan művésznő van, aki a mai zenét közel érzi magához, aki a mai zenét nemcsak jól, de szívesen is játssza. Azóta nagy fejlődés ment végbe. A már régebben működő *Budapesti Kamaragyűjtés*, *Mihály András* úttörő és nagyon tevékeny együttese mellé felsorakozott nem egy vonósnégyesünk, fúvóskvintettünk, sőt, most már rézfúvóegyüttesünk is. A maguk területén fel nem becülhető értékű propagandatevékenységet fejt ki az *Új Zenei Stúdió*. De talán ezen a téren a legnagyobb öröm az, hogy megmozdult a vidék is: ma már Miskolcnak és Szegednek is megvan a maga modern zenei műhelye, előadógárdája. Talán még nagyobb a fejlődés a szolisták körében. Most már nem kell „lasszóval fogni” hangszeres művészeket és énekeseket sem a *Korunk zenéje*-estekre, sem a rádióműsorok ellátására. Tévedés

ne essék: modern zene alatt a valóban modern, mai, legfeljebb egy-két évtizedes darabokat értjük. Csak kapásból, a teljesség mindenféle igénye nélkül sorolok fel kiváló képességű művészeket és együtteseket: *Kodály* *Vonósnégyes*, *Takács-Nagy Vonósnégyes*, az *Országos Filharmónia Fúvósötöse*, a *Modern Rézfúvós-együttes*; a szolisták közül *Körmeny Klára* és *Fellegi Ádám* zongoraművészek, *Kiss András* hegedűművész, *Pongrácz Péter* és *Tarjáni Ferenc* fúvós művészek, *Kósa Gábor* ütősművész; az énekesek közül *Csengery Adrienne* emelkedik ki. S akkor még nem szoltunk olyanokról, akiknek számára úgyszólván minden komponistánk írt darabot, mint az európai hírű *Fábián Márta* (cimbalom), vagy *Matuz István* (fuvola).

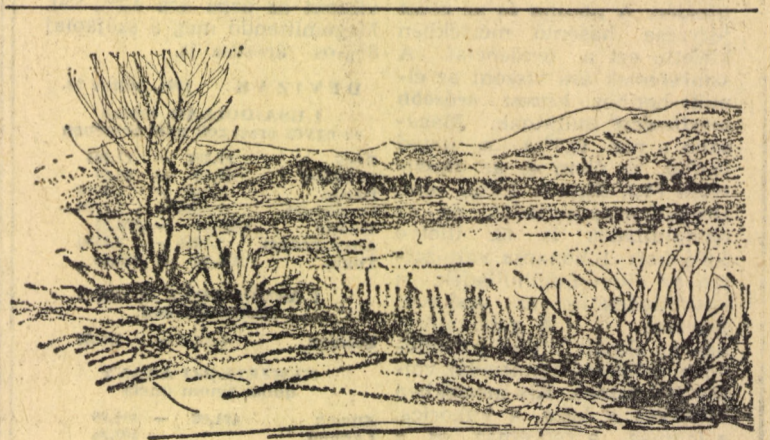
Ez a jelenség párhuzamosan, de még nagyobb intenzitással jelentkezt az évtizedek folyamatosan az a sok-sok együttes, amely a régi zene ápolását tűzte ki célul. A barokk népszerűsége már több évtizedre tekint vissza nálunk is; nem is erről akarok beszélni. A 70-es években pódiumra lépő együttesek egy részét a barokk előtti korok muzsikáját szolaltatják meg, másrészt a barokk műveket is új elvek - azaz nagyonis régiek - figyelembe vételével játsszák. Ezek a régi-új elvek, egy szóban összefoglalva, a *korhűség*re törekednek. Mégpedig mind az előadóművészetben, mind pedig - ha lehetséges - a hangzásképpen (régie hangszerek vagy azok kópiái). A gregorián dallamok koncertáns előadásával foglalkozik a *Schola Hungarica*, a renaissance-kor magyar és külföldi zenéjét szolaltatja meg *Czidra László* kitűnő együttese, a *Cammerata Hungarica*, ugyancsak a renaissance zenét ápolja a *Bakfark Consort*, az *Ars Renata* és még néhány hangzatos latin nevet viselő együttes.

És van egy olyan együttesünk, amely kiveszi a részét a mai zene szolgálatából, a *korhűség* elveit alapján játssza a barokk muzsikát, de ugyanilyen mértékben műsorára tűzi a klasszika és a romantika remekműveit és emellett valóban világhírt szerzett magának: zenei életünk egyik büszkesége, a *Liszt Ferenc Kamarazenekar*.

Beszélhetünk persze negatívumokról, visszafelé fordulókról is. Egyre kevesebb a jó hegedűs Magyarországon, hosszú évek óta nem jelentkezték kimagasló művészi képességű fiatal ezen a téren. Nem tarthatunk számon jelentős fiatal karmestertehetséget sem. Mintha megállt volna a vagy egy évtizeddel ezelőtt sok kitűnő művész számyra engedő csellistatermelés is.

Ami pedig a zenei élet, a hangversenyek műsorait illeti, itt is akadna bőven nem kifogásolni, hanem hiányolnivaló. Azt megértjük, hogy a takarékosági rendszabályok idején kevesebb pénz jut világhíres külföldi művészekre. Azt már kevésbé, hogy a műsorok miatt nélkülözök túlnyomó többségükben az érdekeségeket, miért oly sok a sablonprogram. Ezek azonban olyan kérdések, amelyek túllépi egy ilyen rövid összefoglaló kereteit.

Várnai Péter

Borbély László rajza

Ausztrál gazdaság

Félve a népszerűtlentől

Hosszú távú stratégia és a választások

Az ausztrál gazdaságról jelenleg felemlés a kép: egyik oldalról a képzeletbeli mérleg pozitív oldalára érdemes figyelni — a külföldi tőke állandóan magas színvonalú érdeklődésére, a fogyasztói kiadások emelkedésére és a nemzeti valuta erősödő árfolyamára. A másik oldalról nézve viszont csökken az export, nagy a munkanélküliség, és az inflációt sem lehet megfékezni.

Tőkeoffenzíva

A tényezők, persze, összefüggnek, és részben közömbösítik egymást. A súlyos aszály a folyó pénzügyi évben mintegy drasztikusan csökkentette a mezőgazdasági termelést, miközben a kedvezőtlen áralakulás a búza és a húsexport értékét egyaránt mérsékli. (Az Egyesült Államok piacán az ausztrál vállalatok ma mintegy 20 százalékkal alacsonyabb áron tudnak csak húst értékesíteni, mint egy évvel ezelőtt.) A folyó fizetési mérleg várhatóan 3 milliárd dolláros deficitje így egyáltalán nem meglepő, a havonta mintegy 1 milliárd dollár értékben beáramló külföldi tőke viszont segít a fizetési egyensúlyt biztosítani. Felmérések szerint egyébként a tőkebeáramlásnak csupán 40 százaléka irányul termelőberuházásokba, a maradék összeg inkább értékpapírokba kerül. A befektetők nyilvánvalóan meglepődéssel veszik tudomásul, hogy másfél év alatt az ausztrál dollár, a legfontosabb nyugat-európai valutákhoz képest, több mint 30 százalékkal felértékelődött, és így a kamatok mellett kurzusnyereség is realizálható volt.

A külföldi tőke ütemes beáramlása azonban nem egyértelmű öröm az országnak, hanem a belpolitikai viták forrása is. Az ellenzéki Munkáspárt véleménye szerint ma az ausztrál vállalatok részvényei irracionálisan olcsók, és „a nemzeti tulajdon védelmében”, a nem termelő jellegű befektetéseket meg kellene szigorítani. (Például úgy, hogy a befektetés értékének egy részét kamatmentes letétként kellene a központi banknál elhelyezni.) A törvények egyébként csupán a nyersanyag-kitermelésben korlátozzák a külföldi részvételt — itt a hazai félnek többsége kell legyen. Ami pedig az

új termelőberuházásokat illeti — külföldi tőkével vagy anélkül —, az infrastruktúra hibái miatt értékük korlátlanul nem növelhető. (Szűk keresztmetszetként elsősorban az úthálózatot, az energiaellátást és a szakmunkások hiányát emlegetik.)

Az ausztrál dollár felértékelődése nyilvánvalóan rontotta a kivitel kilátásait, és így a gazdasági növekedés motorjaként az export most nem jöhet számításba. A folyó pénzügyi év első felében azonban a fogyasztói kereslet — reálértékben — csaknem 4 százalékkal nőtt, és a vállalati beruházások is 16 százalékkal emelkedtek. Mindezek a kedvező jelek arra bírták a kormányt, hogy a bruttó hazai termék csaknem 5 százalékos növekedését prognosztizálja az idei pénzügyi évre — a mai körülmények között a fejlett tőkés országokban ez kiugróan számít.

Bizalmatlanság

A gazdaságpolitikát manapság a legjobban, a jelek szerint, az infláció izgatja, és ebből a szempontból sem osztatlan a beáramló külföldi tőkével szemben érzett lelkesedés. A jökeimpört ugyanis növeli a pénzellátást, miközben a pénzügyi év első felében a keresetek és a vállalati profitok amúgy is 16, illetve 23 százalékkal nőttek. Tovább bizonyítja a helyzetet, hogy felmerült az évi 35 hetes munkahét bevezetésének kívánsága, mialatt a sztrájkok Ausztrália hírnevét, megbízhatóságát is megtépázzák. Így például a japán vevők — mivel nem bíznak láthatóan a szerződések maradéktalan, határidős teljesítésében — szénművelésük fedezésére alternatív beszerzési forrást, Kanadát építettek ki. Tartalékait tekintve egyébként Ausztrália távlatilag a világ vezető szénexportőrévé válhatna.

A javuló gazdasági helyzetben több honi megfigyelő felveti, hogy ideje volna előreható gazdaságpolitikai intézkedéseket is megtenni. Kíváncsi lenne a magas várnak megszüntetése. Kérdés azonban, hogy a rövid távú — döntően a választási — megfontolások, nem teszik-e eleve lehetetlenné egy hosszú távú, stratégiai szemlélet kialakítását.

G. Gy.—Sz. P.

Tizennyeg ország képviselőivel

Konferencia a mezőgazdasági munkaszervezésről

Tudósítónktól.

A Magyar Agrártudományi Egyesület és a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Gvöngyösi Főiskolai Kara július 20. és 25. között nemzetközi szimpoziumot rendez, amely a mezőgazdasági munkaszervezési kutatások és eredmények elterjesztésének körülményeivel, lehetőségeivel foglalkozik. A tegnapi sajtótájéko-

záción dr. Csáki Csaba, a MAE elnöke és dr. Szemes Lajos egyetemi tanár elmondották, hogy a magyar mezőgazdaságban a szervezés tudománya a nagyüzemi gazdálkodásra való áttérés után vált nélkülözhetetlenné.

A Gyöngyösön sorra kerülő szimpozionra 14 országból 176 résztvevőt várnak.

Mai kommentárunk

Könnyelmű égetés

A szalma jól ég. A szalmaláng is ad hőt, ha nem is sokáig, hiszen ellobban. Am nagy tömegben lassan, hosszan ég, füstje ellepi a környező tájat, lángja bele-belekap a gabonátáblaközeli akácokba.

A szalma, mert jól ég, hát jó energiahordozó, amit sok gazdaságban még ma sem vesznek komolyan. Nem bázzák, nem gyűjtik össze! Pedig nincsen gazda, aki ne tanulna volna a főiskolán az egyetlen, hogy a szalmának

leginkább a talaj termékenységének fokozását kell szolgálnia. A szalmaalmos istállótrágya nemcsak tápanyagtartalma miatt értékes, hanem javítja a talaj szerkezetét is. Sőt, a szerves trágya-használat azt jelenti: jobban érvényesül majd az egyre drágábban beszerzett műtrágya is.

Az idén kevesebb lesz a szalma, mint tavaly volt, tehát értéke nő. Elégetése azt jelenti: könnyelmű a gazda.

— va —

Átfúrták a falat

Társul a vevő az eladóval — Javulhat az anyagellátás Bács-Kiskun megyében

A mezőgazdasági gépkereskedőket meglepetés érte a tavaszi BNV-n. A legújabb magyar traktorról ugyanis angol nyelvű prospektust kaptak, s arra kérték őket: „Tíz napon belül jelezzék, hogy szűkebb hazájukban — meggyükben — hány traktort tudnak értékesíteni?”

A Bács-Kiskun megyei Agroker Vállalat igazgatója, dr. Mormor Miklós, ezen az eseményen ott volt. Amikor fölédem a történetet, széttárja a karját:

— Hát, kérem, ez is egyfajta kereskedelmi szemlélet! Akik azt képzelték, hogy „ezt” lehet, azok valószínűleg nem tudják, hogy a gazdaságok ez idő tájt nem kitémőtt bukszával jönnek hozzánk vásárolni! A főkönyvelők százszor megmondják, mire adjanak pénzt. S ez természetes, hiszen a gépek ára folyamatosan nő, s a gazdaságok gépvásárlásait anyagilag már nem támogatja az állam.

A főkönyvelők megmondják? Bizony, meg! S erről eszembe jut, hogy a közelmúltban egy termelőszövetkezet főkönyvelőjének szobájában három nagy dobozt láttam. Mi ez? — kérdeztem. Fölvilágosítottak: villanyirógépek. S megtudtam, hogy azért vannak még őrizet alatt, mert okosan akarják szétosztani... Pedig a villanyirógép olcsóbb, mint a traktor vagy a műtrágyaszóró berendezés. Am irógépes példát Mormor Miklós is mond, olyat, amely jól jellemzi a Bács-Kiskun megyei Agroker helyzetét.

— Vállalatunk tavaly ötvenmillió forint nyereséget ért el. Az utolsó fillérig elvonták. Még egy irógépet sem tudunk vásárolni.

Amit a vevő keres

A gépvásárlási szándéknak tehát nemcsak a mezőgazdaságban szab határt a lehetőség. S éppen ezért a megélni vágyó kereskedőknek tanácsos volt valamit kitalálni helyzetük javítására Bács-Kiskun megyében:

— Sokszor és sokan elmondták, hogy a mezőgazdaságban a kereskedőknek közelebb kell kerülnie az élethez, vagyis a mezőgazdaságéhoz. Véleményünk szerint ez ma már kevés. A közeledésből nem lesz gép! Jól tudjuk: Bács-Kiskun megyében évente 1500 motoros kapát lehetne eladni. Mi, természetesen, minden évben megrendeljük ezt a mennyiséget, de csak 500 darabot igazolnak vissza, s végül, mint a múlt évben is, kapunk harmincat. Nem közeledünk kell tehát egymáshoz, hanem áttörni végre azt a falat, amely a kutatókat, a gyártókat, a kereskedőket és a gazdákat elválasztja egymástól.

Kecskeméten megkíséreltik átfúrták a falat: a Bajai Mezőgaz-

dasági Kombinát kukoricatermesztési rendszerével (BKR) egyszerű gazdasági társulást hoznak létre.

Ez, úgy tűnhet, az Agroker megpróbál a kombinát fedele alá húzódni. Teszi ezt főképpen azért, mert a klasszikus értelemben vett kereskedelmi tevékenység megkívánja: olyan portékával menjenek a piacra, amely kelendő. Ehhez, persze, ismerni kell: vajon mit keres a vevő, sőt azt is, mit keres majd esztendő múlva?

lehetőségei miatt képtelen volna megfizetni őket.

A kukoricatermesztési rendszer mindennemű olyan anyagot — gépet, műtrágyát, növényvédőt szert — amelyet az Agroker forgalmaz, a kecskeméti vállalatól szerzi majd be. Ezzel növekszik a kereskedők forgalma. Ezt a célt szolgálja majd a közös raktár is, amely, remélhetőleg, megálljt parancsol azoknak az anyagbeszerzőknek, akik a megye déli részéből a hozzájuk közelebb eső Szekszárdra igyekeznek hiánylistáikkal. A bajai hídfőállás közelebb lesz.

A gazdasági társulás okmányairól még hiányzik a pecsét, de a távlati tervek Baján és Kecskeméten, már egyaránt szövegnednek. A BKR igazgatója, Sibalán Antal, és Mormor Miklós Bács-Kiskun megyében a műtrágyaraktározás rendezetlenségénél mielőbb segíteni szeretnének.

Közelebb az élethez

— Azt hisszük — mondja Sibalán Antal —, hogy szerencsésebb volna, ha nem egy-két központi telephelyen vehetnénk csak műtrágyát a gazdaságok. Célserűbb, ha a kereskedő és a termelési eredményekben érdekelt rendszergazda odaviszi az üzemet közelebb, a kisebb lerakatokba. Az a célunk, hogy növeljük a gazdaságokban a terméstartalékot, miközben csökkentjük a költségeket. Ebből élünk. Az Agroker meg abból, hogy gépeket és vegyszereket ad el.

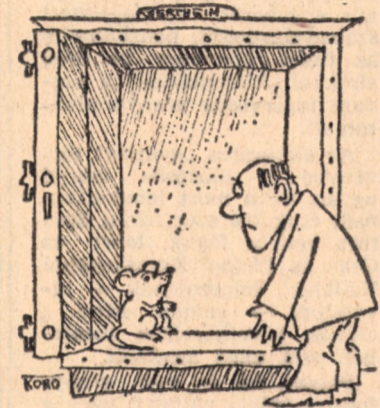
Az elv tehát — közelebb kerülni az élethez — megkopott. Mert jó: lehet a dolgok, a termelés folyamatához közelebb állni, de mi van akkor, ha a közelét már kevés? Mert ez esetben erről van szó. A megyei nagyvállalat eddig — bár „közel” volt — csak 30 motoros kapát tudott adni.

Es nemcsak a motoros kerti kapák használatát — a kistermelőket — nem kényeztette az Agroker, hanem a sok-sok pénzzel sorbaálló vevőit, a nagygazdaságokat sem. Az egyszerű gazdasági társulásban talán érdekeltté (érdekeltebbé) válik a megyei nagyvállalat abban, hogy jobban keresse a vevők kegyeit.

Most ez fordítva van Sibalán Antal szerint: — Tulajdonképpen a BKR műszaki igazgatóhelyettesével volna jó beszélnie, no, de ő Budapestre ment anyagért.

Nem hiszem, hogy az anyagbeszerzés — mert arról volt szó — az igazgatóhelyettes feladata lenne... Am néha a nagyobb nyomatok kedvéért útnak indul. Talán erre sem lesz szükség, ha a gazdasági társulás dolgozni kezd...

Vödrös Attila

A vevőhöz vezető út lehet az egyszerű gazdasági társulás megalapítása is.

Kínálati piac

— A mezőgazdasági kereskedelemről szólván — így a szakember — sokan azt mondják: kínálati piac van. Értsd: minden gazdaság megvásárolhatja azokat a gépeket, amelyek a bővített újratermeléshez szükségesek. Eddig rendben is volna, ha nem tudnánk: másfajta gépeket keresnek a gazdák, mint amit mi kínálunk... Ez feszültséget okoz a kereskedő és géphasználók között.

Am ez csak az egyik feszültség. A másik az, hogy a biológiai alapok — az intenzív termelésre alkalmas fajták és hibridek —, illetőleg az ezek termeléséhez használatos géprendszerek jóval igényesebbek a szervizszolgáltatással szemben, mint amire képesek ma. Holott ezt a feladatot az Agroker-vállalatoknak kell ellátniuk.

Hogy ezt ki látja el, az egy hozzánk hasonló kis városban is alig követhető: számtalan kisebb-nagyobb ipari és mezőgazdasági szövetkezettel állunk munkakapcsolatban. Van, aki vetőgépet javít, van, aki traktort. A gazdasági társulás, mert a BKR is végzett szolgáltatást a taggazdaságaiban, most egy kézbe veszi ezt a tevékenységet. A BKR alkalmazottai lesznek a szerelők, mert az Agroker szűkös bérfejlesztési

Nők, nehéz fizikai munkakörben

A nyugati országokban egyre több nő vállal nehéz, hagyományosan a férfiak számára fenntartott fizikai munkát, így például gépszerelet, gyári munkát, ez derül ki a nemzetközi munkaügyi szervezet (ILO) jelentéséből. Az ILO szerint a nők nem hagyományos munkakörökre való kiképzése terén Svédország halad az élen. A nemzetközi munkaügyi szervezet jelentése állást foglalt azoknak a törvényeknek az eltörlése mellett, amelyek tiltják, hogy nőket foglalkoztassanak korábban veszélyes, ma már azonban a korszerű technológia által átalakított munkakörökben.

A fatüzelés ártalmi Kínában

A fűtőanyagok hiánya talajerozióhoz és elszívatosodáshoz vezet Kínában — jelentette az Új Kína hírügynökség. A rejtély nyitja, hogy a kínai parasztek százmilliói, akik nem tudnak hozzájutni a hagyományos tüzelőanyagokhoz, hatalmas földterületekről pusztítják le a növényeket, hogy tüzelőt szerezzenek. A

HORIZONT

kormányt ez készítette arra, hogy 10 éves programot hirdessen meg az alternatív energiaforrások elterjesztésére. Ennek keretében erők telepítését is tervezik, a kínai parasztek fő tüzelőanyaga ugyanis a fa, a falevel és a szalma, s mindezekből nincs elegendő.

Vajszállítvány Lengyelországnak

Az ellátási helyzet javítása érdekében az EGK olcsó vaját ad el Lengyelországnak. A Lengyelországba irányuló, tervben felüli vaj kilogrammonként, zsirtartalomtól függően 3,41–3,50 nyugat-német márkába kerül.

Veszteséges a Pan Am légitársaság

Veszteségeinek csökkentésére a Pan Am amerikai légitársaság 10 százalékkal csökkentette dolgozóinak számát és szolgáltatásainak volumenét. A takarékoskassági program keretében törölnék több veszteséges légitársaságot. Az eddig egész évben közlekedő varsói járatot a nyári időszakra korlátoz-

zák. A cég vesztesége tavaly 127 millió dollár volt, s csupán ez év első negyedében meghaladta a 90 milliót.

Veszélyben a hondurasi banánligetek

A hosszantartó esőzések miatt milliók kár fenyegeti Honduras banántermését. Hivatalos közlések szerint az ország várt banántermésének 40 százaléka van veszélyben. Eddig már a termés 15 százalékát tette tönkre a heves esőzés.

Kifizetődő az alkoholbusz

Nyugat-Berlinben üzembe helyezték a világ első olyan autóbuzsát, amely tiszta metilalkoholból készült üzemanyaggal működik. Jóllehet, kétszer annyi üzemanyagot fogyaszt, mintha dízelolajat használna, a metilalkohol ára azonban fele a dízelolajnak. A jármű csak kevéssel kerül többre a hagyományos autóbuzsoknál, így üzemeltetése kifizetődő. A nyugat-berlini közlekedési vállalat arra számít, hogy 1983-ban 30 alkoholbusz üzembeállításával nagyszabású kísérleti programot hajthat végre.

Jegyzet

(Arany) fogas ügy

A közelmúltban hirdetett ítéletet a bíróság a Kozma utcai sírásók ügyében.

Hány fog, hány korona ára 200 ezer forint? Nem kettő, nem három, nem tíz. Hány fogat, koronát, hidat kell ellopni atemetettek szájából, hogy 200 ezer forintot fizessenek érte tartarany árán? Nem kettőt, nem háromat, nem tízet.

Próbálok beleképzelni magam a használt aranyfogak felvásárló Ora- és Ekszer Kereskedelmi Vállalat dolgozója helyébe. Belép valaki az üzletbe, papírsebkendőjéből a pultra tesz két aranyhidat. Bizonyára gyatra munkát végzett a fogorvos — gondolnám —, hogy most kénytelen eladni a selejt munkát. Bizonyára porcelánból vagy valamelyik csodaműanyagból készített helyette, ahhoz jobban fülk a még meglevő foga.

Szóval, ha tehát valaki hoz két aranyhidat, fogat vagy koronát az üzletbe, nem feltűnő. Ha hoz négyet, feltetelezem, fogorvos az illető, aki sorra megajánlja pácienseinek, hogy sokkal, de sokkal pompásabb fogsort csinál az aranyos fogacsák helyett, ingyen, fájdalom nélkül — ha a használtat ott hagyja nála a kedves beteg. Szóval, ha hoz négyet, még akkor is minden rendben.

De hoztak 200 ezer forint értékűt. Mindig ugyanaz a személy, mindig ugyanabba az üzletbe, egyszer-egyszer

jóval többet, mint amennyin én — ha óra-ékszeres dolgozó vagyok —, el nem tűnöktem volna. De ők nem akadtak meg ezen, mert rendelet van rá, hogy semmi közük hozzá, ki, miért, honnan, mennyit, mikor, milyen körülmények között. Persze, ha kiderül, hogy tilosból — mivel személyi igazolvány szükségeltetik az eladáshoz — visszakereshető az illető.

Most visszakeresték, s néhány sírásót annak rendjelmódja szerint alaposan lekaptak a lábáról: felfüggesztett szabadságvesztés, pénzbüntetés az ítélet. Merthogy az öreg sírókból „kigyújtotték” a hajdani fogorvosok aranytermékeit.

Az akkurátus „gyűjtés” törvénybe és józilsbe ütköző ugyan, de a most lebukottaknak, csak 200 ezer forint után tört bele a foguk. Mert az Ora- és Ekszer Kereskedelmi Vállalat dolgozójának — hivatalból — semmi köze... minek következtében megeshet, ami most megeshet.

Persze, ha én egy aranyfog-felvásárló vállalat, vagy a törvényességet felügyelő intézmény vagyok, tennék róla, hogy a jövőben ilyen ne essek meg. Es mégcsak nem is érezném állampolgári szabadságjogomban sértve magam, hogyha egy zacskó aranyfoggal beállítok az üzletbe, s megkérdezik: honnan?...
A. A.

Automatikus érzékelő

Környezetvédő olajbányászok

A környezeti ártalmak megelőzésére, a vízzennyelődések megakadályozására *környezetvédelmi szolgálatot* hívott életre a Nagyalföldi Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat. Az intézkedés szervesen illeszkedik az iparág több éves programjába. A környezeti ártalmak kivédésére az elmúlt fél évtized alatt, kerekén 200 millió forintot költöttek az olajosok. Megszűnt az olajipar szennyvízkiöcsésítése. Továbbra is veszélyeztetik azonban a folyókák tisztaságát a Tiszát és a Marost keresztező *szénhidrogén-vezetékek*.

A víz alatt kigyózó csöveket időszakonként alaposan ellenőrzik, az Alsó-tiszavidéki Vízügyi Igazgatóság pedig a közeljövőben automatikus olajérzékelő beépítését tervezi.

Az olajbányászok tekintélyes mezőgazdasági területeket is igénybe vesznek. A kitermelés során szennyeződő földeket a kutak lezárása után rekultiválják, magyarul: visszaállítják a talaj termőképességét. Erre a célra évente 15—20 millió forintot fordítanak.

Új zeneiskola Debrecenben

Hajdú megyei tudósítónktól.

A zenei hagyományairól is híres hajdúsági megyeszékhely zeneiskolája eddig rendkívül rossz körülmények között működött. A napokban kezdődött a város új zeneiskolájának felépítése. A város centrumában, a Vár utcán, a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola mellett hozzák tető alá az új, négyzetes létesítményt. Egy nyolc tantermes általános iskola költségvetéséből, húszmillió forintból készül el a 30 kisebb-nagyobb termet, zeneosztát magába foglaló iskola, amelyet a KELETTERV szakembereinek elképzelései alapján, a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat szakemberei építenek.

A házigyári elemekből és egyedi panelekből készülő zeneiskola falait új eljárással hangszigetelik. Az elképzelések szerint 1982 szeptemberében már az új intézményben kezdheti a tanévet a város majdnem ezer zenét tanuló diákja.

Kirándulók figyelmébe!

Vasárnapi túrajavaslato

A Vácrotói Botanikus kert megtekintésére tanulmányi és fotostétát szervez július 19-én a GELKA SK. természetbarát-szakszervelet. Találkozás 7.45 óra körül a Volán Engels téri pályaudvar információs irodája előtt. A nyitótúrat Pánczél Lajos vezeti.

APISZ Kereskedelmi Vállalat SE: Csepok — Nosztori völgy — Királykúti völgy — Alsóörs. Találkozás 6 óra körül a Déli pályaudvar 5. számú vágánybajánál. — Budapesti Elektromos SE: Pilisszentlászló — Lepence patak völgye — Visegrád. Találkozás 8 óra körül a Bathányi téren. — KPVDSZ Vörös Meteor TE: 1.: Szabadság-forrás — Allorét — Vértemesző — Tah. Találkozás 7.20 óra körül a Bathányi téren. — 2.: Dömös — Prédikálószék — Királykúti völgy — Dobogókő. Találkozás 6 óra körül a Nyugati pályaudvar pénztártermében. Nehéz túra, a távolság 18 kilométer. — Obudai Petőfi SE: 1.: Kevevények. Találkozás 7 óra körül a Bathányi téren, a HEV III. számú bajánál. 2.: Szántódpuszta — Köröshely — Kereki — Szántód. Találkozás 6.30 óra körül a Déli pályaudvar pénztártermében. — Obudai Spartacus SE: Kevevények. Találkozás 8.15 óra körül a 18-as autóbussz budai hídfő végállomásán. — Törökös SE: Zirc — Porvacsasznek — Cseszneki vár — Vinye — Fenyőfő. Találkozás 5.45 óra körül a Déli pályaudvar pénztártermében. — Vasas SC: Norma — Makkosmária — Meteor-ösvény — Budakeszi. Találkozás 9 óra körül a Moszkva téren. — Epi-tésügyi és Városfejlesztési Minisztérium SK: Dunakeszi — Gódi fészek — Horány gyöngye — Alsógöd. Találkozás 8 óra körül a Nyugati pályaudvarról 8.15 óra körül induló szobi személyvonat harmadik kocsiában. — Orvos-egyetem SC Gyopár, 1.: Diosjenő — Kámer — Csurgó-fejezet — Bugyió — Csicóke — Bölcshégy — Nagyesikóvár — Csikóvaraljai turistaház — Pomáz. Találkozás 7 óra körül a Bathányi téren.

A turistaszervezetek vendégeket szívesen látnak.

Strand és pótvizsga

Ki így ismerkedik, ki úgy. Ülök a strand kövén, és bámészkodom. Nem mindenkit figyelek, mert a fiatal, bikinis lány nagyon csinos. Akkor meg minnek nézzem a többit? Rövid töprengés után odamegyek hozzá, és a lehető legszínvonalasabb stílussal elkezdem az ismerkedést.

— *Szevasz!*

Félretesz a könyvet, rám néz, majd hátat fordít. Ez nem udvariasság, hiszen hason fekszik a pokrócon, és azt mégsem várhatom el, hogy rövid időn belül a nyakamba ugorjon. Persze, ha elkezdtem valamit, akkor szeretem folytatni. Ezért előveszek a tarsolyból egy régi trükköt.

— *Mit olvasol?* — érdeklődöm intellektuális lezseriséggel.

Felül, összecuska a könyvet, márszint lefelé nyújtja. *Matematikai tankönyv*. Ezt olvas egy szép alakú, csinos arcú bikinis lány, nyáron, forró napsütésben.

— *En is szeretem az ilyet* — bámulok őszinte csodálattal a furcsa olvasmányra és a lány szép szemébe.

— *Pótvizsgára készülök.*

Megszólt. Ez még nem lenne baj, de mondhatott volna érdekesebbet is. *Kár volt ezt várom, mert folytatta.*

— *Az aszimptota túl komplikált.*

Szintem is. Egyrészt, mert fogalmam sincs, hogy mit jelent, másrészt lehet: be akar csapni. Talán ilyen „a” betűs izé nincs is. De mégis van, mert folytatja.

— *Az aszimptota olyan egyenes, amely megközelíti a hiperbolát, de sohasem éri el. Ebből buktam meg.*

Felálltam és elmentem. Lehet, hogy emberi gyengeség, de nem szeretek — strandon, szép lánynyal — ilyenről beszélni. Még-hogy aszimptota, meg hiperbola... *Szép kis dolgok.*

Másnap elkezdtem böngészni az újságok hirdetési rovatát. Pót-vizsgára sokan készítenek feljelentkezéseket. Először egy matematikust hívtam fel. Jólesett, hogy az aszimptotát és a hiperbolát nem említette. O a paraboláról beszél.

— *Képzeld, nem tudta kiszámolni a parabola pályáját* — reccgte fülemben a telefon a csodálkozó tanár hiteltenségét. — *A lineáris függvényről már nem is beszéltek...*

Ezzel azonnal egyetértettem. Legalábbis megpróbáltam.

— *Ha lenne szíves azt megmondani...*

— *Hallgasson végig.* — Mint-ha egykori tanárom dörgött volna rám. Pedig vele ennél egyszerűbb dolgokról sem tudtam beszélgetni. Bár nagyon udvariasan, azért mindig megkérdezett. Azután nevetet mormolva, a fejét csóválva, kis vonalat húzott a naplóból. Röviden: egykori matematikatanáromnak nem én voltam a kedvenc diákja. Még tanulmányi versenyre se küldött sohasem.

— ...Mert ha négyzetre emel-

jük... a sinus képlet alkalmazása evidens...

Letettem a kagylót. Amit nem sikerült több éves iskolai tanulmányom (az órákra való bejárás) alatt megtanulnom, az úgysem sikerül telefonon keresztül.

★

Újabb tárcsázás, ismét matematikust hívok.

— *Sok a jelentkező?*
— *Naponta két-három fiatal.*
— *Mennyit kér egy óráért?*
— *Negyven forintot.*
— *Mi a garancia, hogy a pót-vizsga sikerülni fog?*
— *Semmi, uram. Észet és szorgalmat nem adhatok senkinek.*
— *Általában kik a jelentkezők?*

— *Sok az olyan külföldön élő fiatal, akik szüleik hivatalos kiküldetése miatt élnek távol az országtól. Ok a pótvizsga idején a rendes osztályvizsgáikat teszik le. Mások betegség miatt maradtak le a tanulásban. Vagyis, nemcsak a hanyag tanulók jelentkeznek. Őket kevésbé érdekli a vizsga.*

— *Nehéz „eset” is akad?*

— *Bőven. Néhány hete egy fiatal lány kérte a segítségemet. Egyetemre akart menni, kitűnő volt az érettségije. Igen ám, de estin végzett. A matematikához annyit értett, mint egy közepes képességű tízéves gyerek. Csak ezt nem tudta, mert, ugye, ott volt a kitűnő érettségi. Nehezen sikerült rábeszelnem, hogy menjen inkább egyetemi előkészítőre. En tisztességes vagyok, nem akartam becsapni.*

★

Igaz, hogy a legtöbb hirdetésben matematikusok keresnek tanítványokat, de azért sikerült rábukkanni egy magyar-történelem szakosra is.

— *Ha valaki nem tudja megtanulni könyvből a magyart és a történelmet, akkor mit tud ön segíteni?*

Elkeseredett hangon érkezik a válasz.

— *Ez nagyon szomorú dolog. A jelentkezők többsége az ország múltjáról, irodalmi hagyományainkról szinte semmit sem tud. Néhány napja egy buktott középiskolást megkérdeztem, hogy mi a véleménye az Okatootáia című versről. „Petőfi ebben egy csendes-óceáni szigetről ír” — hangzott a bizonytalan felelet.*

— *Most viccel?*

— *En is ezt kérdeztem tőle. Sajnos, látszott a tekintetén, hogy nem a humor, hanem a butaság a jellemzője. Mit tudok én egy ilyennek bármit is megtanítani néhány óra alatt?*

— *Akkor miért csinálja?*

Csend, majd halk hangon mondja ars poeticáját.

— *Kell a pénz.*

Nyár van. A nyaralás, a pihenés, a strandolás évszaka. Meg a pótvizsgázók és a fent említett pénzkeresés. Itt is igaz a mondás: mások butaságából meg lehet élni. *Azért ez az Okatootáia elég elkeserítő...*

Vadas László

Hangversenyterem — zsinagógából, Zalaegerszegen

Zala megyei tudósítónktól.

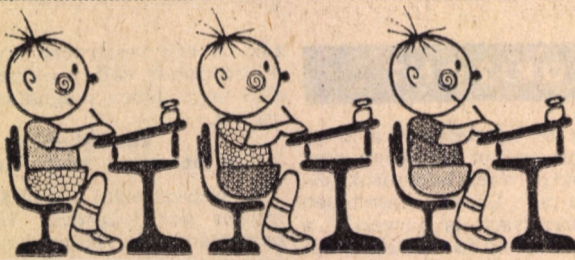
Hosszú idő óta húzódott a zalaegerszegi, régi zsinagóga jövőbeli sorsa. Korábban szó volt arról, hogy kiállítások rendezésére használják, majd újabb elképzelések születtek. A felújítás megkezdését sürgette az, hogy a tetőzet beázott, a falak romlottak.

Most megszületett a végleges döntés, miszerint az egykori zsinagógából, amelyet 1909-ben kezdtek építeni — építészte Stern József, építőmestere Morandini Tamás volt —, hangversenyterem alakítanak ki. A különböző vizsgálatok ugyanis már régóta bebizonyították, hogy a terem kitűnő akusztikával rendelkezik.

A felújítás költsége mintegy tizenkétfélmillió forint. A tervzetnek megfelelően 1983-ban át-

adják rendeltetésének az épületet. A hangversenyteremben, a tervek szerint, 260—280 személyt helyezhetnek majd el (nagyobb érdeklődésre számot tartó zenei esemény rendezésére ott lesz majd a színház), a galérián kiállítások rendezésére nyílik lehetőség. A hangversenyterem ugyanakkor lehetőséget biztosít az épülettel szembeni, zenetagozatos általános iskola kórusának, zenekarának próbákra, szereplésekre is.

A zsinagóga bizánci stílusát megőrizve, az épület hátsó részéhez hagymakupola-szerű toldást kapcsolnak: itt kapnak helyet a közönséget kiszolgáló létesítmények, öltözők. A toldalék részben és a jelenlegi tetőrészen próbatermeket, klubot, s egyéb foglalkozásokra alkalmas helyiségeket alakítanak ki.

tanszerparádé

JULIUS 13-AUGUSZTUS 1-IG

FÜZETCSOMAGOK
I. OSZTÁLYOSOKNAK
ÍRÓSZERCSONMAG

50%
ÁRENGEDMÉNNYEL

ÍRÓSZERCSONMAG
II.-VIII. OSZTÁLYIG

20%
ÁRENGEDMÉNNYEL

BECSENGETÉS ELŐTT!

Divatós szabású köpenyek,
iskolaruházati cikkek,
táskák, iskolaszerek
széles választékával várjuk
a kedves vásárlókat

FÜZETCSOMAGOK 50%-OS
ÁRENGEDMÉNNYEL
július 13-augusztus 1-ig

Centrum
Áruházak